

ISSN: 2587-1919

E-ISSN: 2619-953X

DOĞU ASYA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Journal of East Asian Studies in Türkiye

Yıl/Year/6
Sayı/Issue/11



Uluslararası hakemli dergi yılda iki sayı yayımlanır
International peer reviewed journal, Biannual

Bahar / Spring 2023

Yıl 6 Sayı 11

DOĞU ASYA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Bahar / Spring 2023

DAAD Bahar/Spring 2023

DAAD

ISSN: 2587-1919

E-ISSN: 2619-953X

Doğu Asya Araştırmaları Dergisi
Journal of East Asian Studies in Türkiye
土耳其东亚研究学刊

Bahar/Spring 2023

Uluslararası Hakemli Dergi
International Peer Reviewed Journal

Yılda iki sayı yayımlanır/Biannual

Ankara-Türkiye

Doğu Asya Araştırmaları Dergisi

Yıl/Year/6
Sayı/Issue/11
Ocak 2023

ISSN: 2587-1919

E-ISSN: 2619-953X

Kurucu/Founder

Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

Yayın Yönetmeni/Editor in Chief

Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

Bu Sayının Editörü

Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

Yazı İşleri Müdürü/Editorial Assistant

Doç. Dr. Haluk KARADAĞ

İngilizce Editörü/English Editor

Dr. Emrah ŞAHİN

Dergi Sekreteryası/Sekretariat of the Journal

Emre KARTAL

Haberleşme adresi: İlk Yerleşim Mahallesi, 1936. Cadde, No.64/B16,
Yenimahalle, Ankara, Türkiye.

E-Posta: abdurreresit.karuk@hbv.edu.tr halukkaradag@gmail.com,

Doğu Asya Araştırmaları Uluslararası hakemli bir dergidir. Altı ayda bir yayımlanır.
*Dergide yayımlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazılar yayıncının izni
olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz. Yazıların
yayımlanıp, yayımlanmamasından yayın kurulu sorumludur.*

Yayın-Editörler Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

Prof. Dr. Ali Merthan DÜNDAR

Prof. Dr. Mahmut Ertan GÖKMEN

Doç. Dr. Haluk KARADAĞ

Danışma Kurulu /Advisor Board

Prof. Dr. Ablet Kamalov (Turan Üniversitesi, Kazakistan)

Prof. Dr. Chong Jin Oh (Hankuk University of Foreign Studies,
Güney Kore)

Prof. Dr. İbrahim Maraş, (Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Luo Shujie (Guangxi Üniversitesi, ÇHC)

Prof. Dr. Mehmet Akif Okur (Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Misawa Nobuo (Tokyo Toyu University, Japonya)

Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu (Hacettepe Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Saadettin Gömeç (Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Bülent GÜL (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Zhang Mingxin (Minzu University of China, ÇHC)

Prof. Dr. Zhou Shaoqing (Chinese Social Science Academy)

Doç. Dr. Alessandra Cappeletti (Xian Jiaotong Liverpool
University, Çin)

Doç. Dr. Gürhan Kirilen (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Sezgin Kaya (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Işık Kuşçu Bonnenfant, (ODTÜ, Türkiye)

Dr. Anna Hayes (James Cook University, Avustralya)

Dr. Hidayet Sıddıkoğlu (Hiroshima University, Japonya)

Bu Sayının Hakemleri/Reviewers for This Volume

Prof. Dr. Ali Merthan DÜNDAR – Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. M. Ertan GÖKMEN – Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Cemre PEKCAN – Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Lokman ZOR – Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar ALTUNDAĞ – Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Başar BAYSAL – Ankara Bilim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah SAT – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Dr. Metin BİLGİNER – İstanbul Bilgi Üniversitesi

Tarandığı İndeksler / Indexing



ResearchBib

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02.2020



ASOS İndeks

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02.2018



Google Scholar

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02.2018



International Institute of Organized Research (I2OR)

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 02.2021



Directory of Research Journals Indexing

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 01.2019



İSAM

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 09. 2021



Advanced Sciences Index (ASI)

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 03. 2021



Türk Eğitim İndeksi

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 03. 2021

Bu dergi Creative Commons Alıntı-Gayri Ticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0) ile lisanslanmıştır.

This journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-No Derivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) International License.

İçindekiler/Contents

Abdürreşit Celil KARLUK

Takdim/Editorial

Araştırma Makaleleri/Research Article

Cihan DİZDAROĞLU

Jeopolitik Güç Mücadelesi: Çin'in Doğu Akdeniz'deki Varlığı

Geopolitical Power Rivalry: China's Presence in the Eastern Mediterranean 1-22

Evrin İMRE

Güney Kore'nin Kültür Alanındaki Devlet Politikası: Kore Dalgası Sektörleri ve Kore Kültür Merkezleri

South Korea's State Policy in The Field o Culture: Korean Wave Sectors a Korean Cultural Centers 23-43

Büşra SİRKECİ

Japonya'nın Yumuşak Gücü

Soft Power of Japan

Muhammed ABDULMECİD

Rusya-Ukrayna Krizini Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Global Times'ın Twitter'da Sunumu Özelinde İnceleme

44-64

In The Context Of Framing Theory Of The Russia-Ukraine Crisis, A Special Analysis Of The Global Times' Presentation On Twitter

65-91

Yayın Tanıtımı / Book Review

Ali Merthan Dündar, *Süyümbike'nin Gözyaşları: İdil-Ural Türklerinin Doğu Asya'ya Göçü Fotoğraflarla Bir Göç Hikâyesi*,

91-98

Bölge Uzmanı ile Söyleşi / Interview with Regional Expert

Meryem TEMİZ/ *Konuşan*: Haluk KARADAĞ

99-104

Yayın Şartları, İlkeleri ve Yazım Kuralları

105-111

TAKDİM

Değerli Okuyucular,

Türkiye’de disiplinler arası bakış ile Doğu Asya araştırmaları alanında (Çin/Japonya/Kore/Moğolistan/Tayvan kültürü, dil edebiyatı, siyasi tarihi, ekonomisi, sosyolojisi, felsefesi, inanç sistemleri, dış politikası, güvenlik ve etnik/azınlıklar sorunu vb.) yapılan akademik çalışmalarını bilim dünyasına ve kamuoyuna duyurmayı amaçlayan *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* (DAAD), 11. sayısını sizlerin istifadesine sunmanın mutluluğunu yaşıyor.

DAAD, ülkemizdeki Doğu Asya araştırmaları alanında bilgi üreten bilim insanlarına akademik etkileşim alanı yaratmak, birikimlerini alan uzmanları ile paylaşmak, yeni nesil bölge uzmanlarının daha geniş donanım ile yetişmesine katkı sağlamak amacı ile çıktığı yola deneyimlerini zenginleştirerek devam etmektedir. Dergimize gönderilen yazılar, bölge uzmanı editörleri tarafından incelendikten sonra uzman hakemlere gönderilmek sureti ile ciddi hakemlik sürecinden geçirilmektedir. Bu sayımızda bazı makaleler hakemler tarafından reddedilmiş, bazı makalelerden ise yoğun düzeltme istenmiştir. 11. sayımızda, yoğun hakem değerlendirmelerinden geçen sosyal bilimlerin farklı alanlarında birbirinden kıymetli dört araştırma makalesi, bir alan uzmanı ile yapılmış derinlemesine söyleşi ile birlikte bir kitap tanıtım yazısına yer vermiş bulunmaktayız.

DAAD editörler kurulu olarak bilimsel çalışmalarını dergimizde yayınlamak üzere gönderen, hakemlerin istek ve tavsiyelerini hassasiyetle yerine getiren tüm yazarlara teşekkür ederiz. Aynı zamanda makalelerin incelenerek değerlendirilmesi işini üstlenerek özenli eleştirileri ile değerlendirmeler yaparak makalelere değer katan kıymetli hakemlerimize, DAAD sekreteryasını titizlikle yürüten Emre KARTAL’a, teknik desteği sağlayan Derviş Ulaşhan ERASLAN’a teşekkür ederiz.

Dokuzuncu sayımızda yayımlanan bilimsel çalışmaların Türkçe okurlara ve akademiye mutlaka faydalı olacağı inancıyla yeni sayımızın bilim camiasına hayırlı olmasını diliyoruz. 2023 Güz sayısında buluşmak umudu ile.

Yayın/Editörler Kurulu adına
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

EDITORIAL

Dear Readers,

We are glad to announce of the 11th issue of Journal of East Asia Studies in Türkiye (JEAST), which aims to cover and analyze with a multidisciplinary approach a wide range of academic topics in East Asia studies, such as Chinese/Japanese/ Korean/Mongolian/Taiwanese cultures, languages and literatures, political histories, economies, sociologies, philosophies, belief systems, foreign policies, security, and ethnoreligious issues.

JEAST proceeds to create an academic interaction area for scientists who produce knowledge in the field of East Asian research in Türkiye, to share their knowledge with the experts in the field, and to contribute to the development of new generation regional experts with the extensive knowledge. The manuscripts on East Asia sent to JEASt are carefully evaluated first by field/area editors and then by reviewers in this issue, some articles have been rejected by the journal reviewer and, intense correction has been requested from some articles. In the 11th issue, we have included four valuable research articles, an in-depth interview conducted with a field expert, and a book review paper, which have undergone intensive peer review.

As the editorial board of the DAAD, we are thankful to all the authors who submitted their scientific studies to be published in our journal and meticulously accomplished the requests and recommendations of the journal reviewers. At the same time, we would like to thank our precious journal reviewers who undertake the task of reviewing and evaluating the articles and add value to the articles with their attentive criticism and evaluations, and Emre KARTAL who meticulously conducted the DAAD secretariat and as well as to Derviş Ulaşan ERASLAN who provided the technical support.

We hope that the academic works presented in the ninth issue will provide tremendous benefit for the Turkish and international readers, and the scientific community. With the hope to meet you in the Fall issue of 2022.

On behalf of the Editorial Board
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK

Jeopolitik Güç Mücadelesi: Çin'in Doğu Akdeniz'deki Varlığı

Cihan DİZDAROĞLU*

Öz: Bu makale Çin'in Doğu Akdeniz bölgesindeki varlığını inceleyerek, Çin dış politikasında yaşanan değişime paralel olarak artan bu etkinin Çin-ABD mücadelesine etkilerini sorgulamaktadır. Çin'in ekonomik çıkarları çerçevesinde yürütülen geleneksel dış politika tercihleri Xi Jinping'in ülkede yönetimi almasıyla birlikte değişmeye başladı. Çin, dış politikasında her ne kadar farklı bölgeleri önceliklendirmiş olsa da son on yıldır artan şekilde Doğu Akdeniz bölgesinde de varlık göstermektedir. Çin'in küresel bir güç olma yolundaki hedeflerinin bir parçası olan 'Kuşak ve Yol Girişimi', 2013'ten bu yana ülkenin farklı bölgelerdeki varlığını güçlendirmesine yol açan stratejik bir karar olarak değerlendirilebilir. Doğu Akdeniz, Kuşak ve Yol Girişimi'nin iki ayağını oluşturan 'İpek Yolu Ekonomik Kuşağı' ile 'Deniz İpek Yolu'nun merkezinde yer alması nedeniyle Çin bölgeye ilgi göstermektedir. Enerji, ulaşım, teknoloji ve telekomünikasyon alanlarına yaptığı yatırımlardan başlayarak, bölgesel işbirliğine yönelik forumlar ve askeri tatbikatlar aracılığıyla da Çin bölgede nüfuzunu artırmaya çalışmaktadır. Tüm bu politikalar Çin'e bölgede hem ekonomik hem de siyasi bir etki alanı sağlamaktadır. 20 ve 21. yüzyıllarda büyük güçlerin çekişme sahnelerinden birini oluşturan Doğu Akdeniz'de Çin'in izlediği politikalar, ABD'nin bölge ülkeleriyle kurduğu ilişkilere alternatifler sunmaktadır. Ayrıca, Çin-ABD arasında farklı bölgelerde devam eden jeopolitik güç mücadelesine yeni bir boyut daha eklemekte ve bölgede iki ülke arasında gerginlik riskini de artırmaktadır. Çin'in bölgeye yönelik (özellikle İsrail ve Türkiye'ye yönelik) politikalarına paralel olarak, ABD'nin Yunanistan'la güvenlik alanındaki işbirliğini geliştirmesi vb. yakın dönemde dış politika tercihleri gerginliği tetikleyecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede makale, Çin'in Doğu Akdeniz bölgesinde izlediği stratejiler ile bölgenin "Kuşak ve Yol Girişimi" açısından önemini Nicholas Spykman'ın Kenar Kuşak (Rimland) teorisi çerçevesinde açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin Dış Politikası, Doğu Akdeniz, Altyapı Yatırımları, Çin-ABD mücadelesi, Kenar Kuşak

* Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-Posta: cihandizdaroglu@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8613-8585.

Geopolitical Power Rivalry: China's Presence in the Eastern Mediterranean

Abstract: *This article examines China's presence in the Eastern Mediterranean, and questions the impacts of China's rising influence –in parallel with changes in its foreign policy– over the Sino-US rivalry. China's foreign policy preferences that are driven by economic interests began to change following Xi Jinping took the power in the country. Even though China has prioritized different regions in its foreign policy, it has been increasing its presence in the Eastern Mediterranean. Since 2013, the Chinese initiative of 'One Belt One Road', which is part of the countries' goals to become a global power, can be considered as a strategic decision that has been paving the way of China's strengthening of its presence in different regions. As the Eastern Mediterranean is located at the centre of the two wings of the One Belt One Road Initiative, which are the Silk Road Economic Belt and Maritime Silk Road, China has been focusing on the region. Starting from its investments in different sectors including energy, transportation, technology and telecommunication, China has been trying to increase its influence through cooperation forums in the region and military exercises. All those policies provide China both economic and political sphere of influence in the region. China's policy towards the Eastern Mediterranean, which has been one of the scenes for the great power rivalry in the 20th and 21st centuries, has provided alternatives for the US' relationship with the regional countries. Moreover, it has added a new layer to the ongoing Sino-US geopolitical power rivalry in different regions and has increased the risk of tension between the two over the region. In parallel with China's policies toward the region (particularly toward Israel and Turkey), the US most recent foreign policy preferences in the region such as enhancement of security partnership with Greece might be evaluated as a triggering factor for the escalation. This article, accordingly, aims to explain the China's strategies in the region and the importance of the region for the One Belt, One Road initiative by using Nicholas Spykman's Rimland theory.*

Keywords: *China's Foreign Policy, Eastern Mediterranean, Infrastructure Investments, Sino-US Rivalry, Rimland*

Giriş

Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının kesişiminde yer alan Doğu Akdeniz, tarih boyunca devletlerarası rekabetin yoğun olarak yaşandığı bir bölge olmuştur. Asya ve Avrupa arasındaki en kısa deniz yolu bağlantısı olan Süveyş Kanalı'nın bölgeye açılması

itibariyle, uluslararası deniz ticaretinin merkezinde yer alan Doğu Akdeniz bölgesi jeopolitik önemi bakımından büyük güçlerin ilgisini çekmekte ve bölgeye yönelik politika geliştirmelerini de beraberinde getirmektedir. Sadece geçtiğimiz on yılda bölgede yaşanan gelişmeler ile bu gelişmelere müdahil olan bölgesel ve küresel aktörlerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda bölgenin jeopolitik önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Nitekim bölgede hâlihazırda devam eden (Kıbrıs, İsrail-Filistin vb.) tarihsel anlaşmazlıklara ek olarak, son on yılda yaşanan Arap Baharı, Libya ve Suriye iç savaşları ile İsrail, Mısır ve Kıbrıs adası açıklarında keşfedilen hidrokarbon kaynakları bölgedeki rekabete yeni boyutlar eklemiştir. Tarihsel olarak bakıldığında, 19. yüzyılda Birleşik Krallık ve Fransa arasındaki bölgede yaşanan rekabet, 20. yüzyılda yerini Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabete bırakmıştır. Soğuk Savaş süresince iki ülke arasında devam eden rekabet, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ABD lehine sonuçlanmıştır (Lutterbeck and Engelbrecht, 2009: 392-93). Her ne kadar ABD bölgede başat aktör konumuna gelse de özellikle Suriye'de yaşanan iç savaş ve sonrasında oluşan güç boşluğu Rusya Federasyonu'nun bölgede etkinliğini tekrar artırmasını da beraberinde getirmiştir. Özellikle Xi Jinping'in Kasım 2012'de önce Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri, ardından ise Mart 2013 Devlet Başkanlığı görevlerini devralması sonrasında dış politikasında yaşanan değişimlerle birlikte Doğu Akdeniz'deki rekabete Çin de dâhil olmuştur.

Mao Zedong döneminden beri "barış içinde bir arada yaşama" (*peaceful co-existence*) ilkesi doğrultusunda daha çok ekonomik çıkar temelli bir dış politika yürüten Çin, Xi Jinping'in yönetimi devralmasıyla birlikte bölgesel bir güç olmanın ötesine geçerek küresel bir güç olmak yönünde politikalar izlemeye başlamıştır. Bu doğrultuda 2013'te hayata geçirilen ve küresel güç olma yolunda atılan adımların başında gelen "Kuşak ve Yol Girişimi" (*One Belt One Road Initiative*) Çin'in farklı bölgelerde etkisini artırmasına da yarayacak önemli bir stratejik açılım olarak dikkat çekmektedir. Söz konusu strateji çerçevesinde Çin, yakın çevresinin de ötesinde Asya, Afrika ve Avrupa'daki ülkelerle ekonomik ilişkiler kurmaya ve alt yapı yatırımları çerçevesinde bu bölgelerdeki etkinliğini artırmaya başlamıştır. Doğu Akdeniz bölgesi de Kuşak ve Yol Girişimi'nin iki ayağını oluşturan kara ve demir yolundan oluşan "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" ile deniz hattını oluşturan "Deniz İpek Yolu"nun merkezinde yer alması itibariyle Çin'in etkinliğini ve varlığını artırmaya çalıştığı bölgelerden biridir. Çin'in son on yılda bölgeye

yönelik izlediği strateji/ politikaları üç ana alan altında inceleyebilmek mümkündür: 1) enerji, ulaşım, telekomünikasyon ve teknoloji altyapısına yönelik yatırımlar; 2) bölgesel işbirliğine yönelik forumlar; 3) bölgede yürütülen askeri tatbikatlar.

Çin'in anılan üç alanda Doğu Akdeniz bölgesinde izlediği politikalar, bölgenin başat aktörü konumundaki ABD'nin bölgedeki faaliyetleriyle örtüşmekte ve ABD'nin bölge ülkeleriyle kurduğu ilişkilere alternatifler sunmaktadır. Hâlihazırda Çin ve ABD arasında Asya-Pasifik bölgesinde devam eden küresel jeopolitik güç mücadelesinin uzun vadede bölgeye taşınması riskini de beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede makalede, Doğu Akdeniz'in Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi bakımından neden ve hangi açılardan önemli olduğu ile Çin'in Doğu Akdeniz'de ne tür faaliyetler aracılığıyla etkinliğini artırmaya çalıştığı ve bu etkinliğin varsa Çin-ABD jeopolitik güç mücadelesine yansımaları Nicholas Spykman'ın Kenar Kuşak (*Rimland*) teorisi kapsamında incelenecektir. İlk bölümde klasik jeopolitik teorileri arasında Spykman'ın Kenar Kuşak teorisinin yeri kısaca ele alındıktan sonra, ikinci bölümde Doğu Akdeniz'deki tarihsel güç mücadelesi incelenecektir. Ardından Çin'in özellikle son on yılda Doğu Akdeniz bölgesindeki faaliyetleri ayrıntılı olarak irdelenerek, Çin'in söz konusu faaliyetlerinin bölgedeki güç mücadelesine yansımaları değerlendirilecektir. Makale, Çin'in Doğu Akdeniz bölgesindeki faaliyetlerinin sadece ekonomik çıkar amaçlı değil, aynı zamanda stratejik olarak da Çin'in küresel siyasette oynamak istediği rolle örtüştüğü ve bunun en iyi Spykman'ın Kenar Kuşak teorisi çerçevesinde açıklanabileceği savunulmaktadır.

Klasik Jeopolitik Teoriler

20. yüzyılın başlarından itibaren Uluslararası İlişkiler disiplininde tartışılmaya başlanan jeopolitik kavramına ilişkin teorik argümanlar da zamanla şekillenmeye başlamıştır. Bu çerçevede erken dönem çalışmalar arasında Almanya'nın jeopolitik mimarlarından Friedrich Ratzel'in devletin yayılmacı doktrininin temelini atan çalışması sayılabilir. Devleti belirli bir toprak parçası üzerinde yer alan bir organizma olarak gören Ratzel, devletlerin yayılmasını ve genişlemesini gerekli görmekte ve bunu siyasi güçle ilişkilendirmektedir (Cohen, 2009: 13). Özellikle deniz gücünün dünya egemenliğini sağlamak konusunda yetersiz kalmaya başladığını Birleşik Krallık üzerinden değerlendirerek literatürde dikkat çeken ve üzerinde sıklıkla durulan bir teoriye imza atan İngiliz Halford J. Mackinder'in çalışması önemlidir. İlk kez *The Geographical Pivot of*

History adlı eserinde ortaya koyduğu ve daha sonra *Democratic Ideals and Reality* eserinde yeniden tanımladığı *Heartland* (Kalpgah) teorisini kara hâkimiyetine dayandırmıştır. Kendinden sonra gelecek teorik tartışmaların da merkezinde yer alan ve kara gücüne dayanan bu teorik anlayış, dünya hâkimiyeti için kontrol edilmesi gereken coğrafyayı Avrasya'nın merkezi olarak görmektedir. Avrasya'nın merkezinde yer alan Kalpgah'ın kontrolünün önemini Mackinder şu şekilde ifade etmektedir: "Doğu Avrupa'yı yöneten Heartland'e, Heartland'ı yöneten dünya adasına ve dünya adasını yöneten de Dünya'ya hâkim olur." "Dünya adası" olarak ifade edilen coğrafya Asya, Avrupa ve Afrika'nın bütününe kapsamaktadır (Mackinder, 1919: 113). Mackinder'in görüşlerinden esinlenerek bunu daha ileriye taşımaya çalışan Alman Karl Haushofer ise Almanya'nın coğrafi genişlemesini teorik çerçevede açıklamaya çalışarak, Hitler Almanyası'nın yayılmacılığının temelini oluşturan Hayat Sahası (*Lebensraum*) stratejisinin mimarları arasında sayılabilir. Mackinder'in kara hâkimiyeti teorisine karşılık olarak Amerikalı Amiral Alfred Thayer Mahan ise deniz gücünün dünya siyasetindeki rolüne ve önemine odaklanmıştır. Asya'nın dominant gücü olan Rusya'nın karaya sıkışmış konumunun kendisini dezavantajlı duruma soktuğunu, nitekim denizlerdeki manevra alanının karadakinden çok daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Dünya hâkimiyetinin ABD öncülüğünde Rusya ve Çin'e karşı kurulacak olan ABD, Birleşik Krallık, Almanya ve Japonya ittifakı çerçevesinde gerçekleşeceğini ve bunun ancak deniz hâkimiyeti çerçevesinde olabileceğini savunmaktadır (Cohen, 2009: 19).

Benzer şekilde Mackinder'in görüşlerinden etkilenen ve *The Geography of the Peace* adlı eserinde öne sürdüğü Kenar Kuşak (*Rimland*) teorisini çerçevesinde kabul gören Amerikalı Nicholas J. Spykman da özellikle II. Dünya Savaşı sonrası ABD'nin dış politikasında önemli bir etkiye sahip olmuştur. Coğrafyayı politika yapımının temel unsurları arasında gören Spykman, ABD dış politikasının coğrafi unsurlara göre planlanması gerektiği fikrinden yola çıkarak Mackinder'in kara hâkimiyeti teorisinin aksine kalpgahın değil, onu çevreleyen bölge olan kenar kuşağın önemini savunmuştur. Avrasya'nın kıyı şeridini oluşturan (Avrupa, Ortadoğu, Hindistan, Güney Doğu Asya ve Çin) bölge sahip olduğu nüfus, doğal kaynaklar ve su yolları bakımından dünyayı kontrol etmek isteyen bir güç için önem arz etmektedir (Cohen, 2009: 22-23). Bu çerçevede, kenar kuşağa hâkim olacak gücün dıştan içeriye doğru etkisini hissettirerek dünyaya hâkim olabileceğini öne sürmüştür (Spykman, 1944: 51).

Dünya hâkimiyeti bakımından önem arz eden bu kuramı ABD açısından değerlendirirken, bu hâkimiyeti sağlayacak tek ülkenin de ABD olduğunu düşünmesi bakımından düşüncelerinin destek gördüğünü ifade edebilmek mümkündür (İşcan, 2004: 64). Spykman tarafından öne sürülen söz konusu kenar kuşak teorisini ABD yönetimine tanıtan George F. Kennan sayesinde ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'ne karşı uygulamaya koyduğu "çevreleme" (*containment*) stratejisinin bel kemiğini oluşturan bir teori halini alarak pratikte de uygulama imkânı bulmuştur (Blouet, 2005: 6).

Çin'in 2013 yılında uygulamaya koyduğu Kuşak ve Yol Girişimi'nin odaklandığı coğrafya dikkate alındığında, söz konusu alanın aslında Nicholas Spykman'ın önerdiği Kenar Kuşak (*Rimland*) ile büyük ölçüde kesiştiği görülmektedir. Spykman'ın ABD'nin uluslararası politikadaki etkinliği için önerdiği bölgenin günümüzde Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi tarafından domine edilmeye çalışılması uluslararası jeopolitik güç mücadelesinin de bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Çin her ne kadar girişimin ekonomik gerekliliği ve etkisine odaklansa da söz konusu proje kapsamında işbirliği yapılan ülkelerin büyük bir kısmının Çin'in siyasi etkisine de maruz kaldığı/kalacağı aşikârdır. Kuşak ve Yol Girişimi'nin ikinci ayağını oluşturan "Deniz İpek Yolu"nun merkezinde yer alan Doğu Akdeniz'de Çin'in artan etkinliği ve izlediği stratejiler hâlihazırda bu etkiyi göstermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla uzun vadede ABD ve Çin'in jeopolitik mücadelesinin bir parçası olmaya aday Doğu Akdeniz bölgesinin Kenar Kuşak teorisi kapsamında ne ifade ettiği ile Çin tarafından bölgede yürütülen ekonomik ve stratejik faaliyetlerin incelenmesi önem arz etmektedir.

Doğu Akdeniz'deki Tarihsel Jeopolitik Güç Mücadelesi

Akdeniz'in yüz ölçümü bakımından üçte birlik doğu bölümünü tanımlamak için kullanılan "Doğu Akdeniz" veya "Levant" bölgesi, hâlihazırda kıyıdaş ülkeler olan Suriye, Kıbrıs, Lübnan, İsrail, Ürdün, Filistin ile Mısır ve Türkiye'nin bir kısmından oluşmaktadır. Doğu ve Batı arasında köprü görevi görmesinin yanı sıra tarihsel olarak ilk uygarlıkların bu bölgede doğmuş olması, dini açıdan önem arz eden yerleri barındırması ve sahip olduğu ekonomik, sosyal ve kültürel zenginlikler bakımından jeopolitik öneme sahip bir bölgedir. Sahip olduğu özellikler itibarıyla tarih boyunca bölgesel ve küresel aktörlerin ilgisini çeken Doğu Akdeniz, özellikle son yıllarda yaşanan gelişmelere paralel olarak küresel jeopolitik güç mücadelesinin de aktif olarak devam ettiği bölgelerden biri olmaya devam etmiştir.

Bölgede devam eden tarihsel anlaşmazlıklara ek olarak, son on yılda bölgede ve yakın çevresinde meydana gelen Arap Baharı, Libya ve Suriye iç savaşları ile kıyıdaş ülkelerin Doğu Akdeniz açıklarında yürüttükleri arama faaliyetleri sonucu bulunan yeni hidrokarbon rezervleri de bölgenin önemini daha da artırmıştır (Aydın ve Dizdaroğlu, 2018: 91).

19. yüzyılda özellikle Doğu Sorunu olarak bilinen Osmanlı İmparatorluğu'na ait coğrafyanın dönemin büyük güçlerinin jeopolitik hedefleri çerçevesinde paylaşılması, Doğu Akdeniz'i güç mücadelesinin merkezine oturtmuştur. Bölgenin jeopolitik önemi sadece petrol zengini Orta Doğu ülkelerine yakınlığından değil, aynı zamanda ticaret yollarının merkezinde bulunmasından da kaynaklanmıştır. Akdeniz'de Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğini tesis etmesi sonrası Avrupalı ülkelerin Asya pazarına ulaşmak için giriştiği coğrafi keşifler ile deniz ticaretinin okyanuslara kayması her ne kadar bölgenin önemini azaltsa da 19. yüzyılda özellikle Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla bölge tekrar cazibe merkezi haline gelmiştir (Brown, 2003: 363). Başta Birleşik Krallık'ın Asya pazarı ile kurduğu ticaret düzeninin devamı açısından önem arz eden Süveyş Kanalı'nın 1869'da inşasının tamamlanmasıyla bölgede Birleşik Krallık, Fransa, Rusya ve özellikle birliğini sağlaması sonrası güçlü bir devlet haline gelen Almanya arasındaki mücadele de daha belirgin hale gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sırasında Birleşik Krallık'ın desteğini alabilmek amacıyla, Kıbrıs adasının yönetimini İngiltere'ye devretmesi ve Birleşik Krallık'ın ticaret yollarını korumak amacıyla aday bir üs olarak görmesi söz konusu mücadelenin yansımalarından biridir. 19. yüzyılda ticaret merkezli devam eden büyük güç mücadelesinin özellikle 20. yüzyılın başlarında daha çok hidrokarbon kaynaklı bir mücadeleye dönüştüğü görülmüştür (Ediger, Devlen, and McDonald, 2012).

İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar bölgede Birleşik Krallık ve Fransa arasında kurulan denge devam etse de Soğuk Savaş'ın başlamasıyla ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabet bölgeye de sirayet etmiştir. İki blok arasındaki bölgesel çekişme daha çok askeri ve ideolojik temelli yürümüş olup, bölgeye konuşlandırılan (ABD'nin altıncı filosu ile Sovyetler Birliği'nin beşinci filosunun bölgedeki varlığı) filolar aracılığıyla Soğuk Savaş boyunca devam etmiştir (Lutterbeck and Engelbrecht, 2009). Lutterbeck ve Engelbrecht'in (2009: 392) ifadesiyle, her ne kadar ABD ve Sovyetler Birliği bölgede

askeri olarak varlıklarını önemli seviyede hissettirseler de, özellikle Akdeniz'in kuzeyindeki ülkelerin tamamının NATO üyesi olması ve ABD'ye bölgeye erişim için olanaklar sağlaması dolayısıyla ABD'nin bölgede stratejik üstünlüğü bulunmaktaydı. Sovyetler Birliği'nin de Akdeniz'de özellikle Suriye ve Mısır'da erişim hakkı bulunan limanlar aracılığıyla bölgede varlığı görülse bulunmasına rağmen (Vego, 2000), bu varlık Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve beraberinde bölgedeki askeri varlığının sonlandırılmasıyla ABD lehine sonuçlanmıştır. Rusya Federasyonu'nun Doğu Akdeniz bölgesinde tekrar etkili hale gelmesi için Suriye'de yaşanan iç savaş ve beraberinde oluşan güç boşluğu önemli avantajlar sağlamıştır. Bu sayede Rusya, Suriye'de Tartus'ta bir deniz üssü ile Akdeniz kıyısındaki Lazkiye şehrinde bulunan Hmeymim Hava Üssü'nü kontrolüne alarak Doğu Akdeniz'de tekrar nüfuzunu hissettirmeye başlamıştır.

Çin'in Doğu Akdeniz bölgesine artan ilgisi özellikle son on yılda Çin Devlet Başkanı Xi Jinping döneminde yaşanmıştır. Geleneksel olarak Çin dış politikasında Doğu Akdeniz bölgesi önemli bir yer teşkil etmezken, bölgeye yönelik kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımı olmadığını hatta bölgeye yönelik stratejilerin daha ziyade Güney Avrupa, Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgelerine yönelik politikalar çerçevesinde şekillendiğini ifade edebilmek mümkündür (Ekman, 2018: 7). Bu çerçevede tarihsel olarak Çin'in bölgeyle veya daha ziyade bölge ülkeleriyle ilişkileri ekonomi ve enerji kaynakları temelinde şekillenmiştir. Doğu Akdeniz'in tüm bu bölgelerin kesişiminde yer aldığı düşünülürse, bölgeyle ilişkilerin ister ikili ilişkiler isterse bölgesel ilişkiler çerçevesinde olsun Çin dış politikasında önemli bir yer edinmeye başladığı görülmektedir. Özellikle Doğu Akdeniz bölgesinin Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin iki ayağını oluşturan kara ve demir yolundan oluşan "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" ile deniz hattını oluşturan "Deniz İpek Yolu"nun merkezinde yer alması bölgeyi Çin için jeopolitik olarak daha da önemli kılmaktadır. Bölgeye açılan Süveyş Kanalı'nın Asya ve Avrupa marketlerini deniz yoluyla bağlayan en kısa hattı oluşturması ve dünya ticaretinin yaklaşık yüzde 12'sinin bu bölge üzerinden gerçekleştiği düşünüldüğünde bölgenin önemi anlaşılmaktadır (CNBC, 2021). Çin'in Xi Jinping döneminde dış politikasında yaşanan değişimler ve küresel bir aktör olma yönündeki hedefleri doğrultusunda Doğu Akdeniz bölgesi jeopolitik olarak önem kazanırken, Çin'in de artık bölgede devam eden jeopolitik güç mücadelesine dâhil olduğu görülmektedir. Spykman'ın Kenar Kuşak teorisinin merkezinde yer alan Çin gerek sahip olduğu coğrafi konum gerekse jeopolitik nüfuz alanı açısından önem arz eden girişimleri

çerçevesinde küresel güç olma yolunda ilerlemektedir. Çin'in ekonomi temelli izlediği stratejilerin orta ve uzun vadede siyasi etkileri olduğu da açıktır. Nitekim bölge ülkelerine yönelik yürütülen Arab Barometer (2022: 3-4) isimli kamuoyu anket çalışmalarına yansıdığı üzere, Lübnan (%51), Ürdün (%51) ve Libya (%49) gibi ülkelerde halkın yarısı veya yarısına yakını, Kuzey Afrika ülkelerinden Fas (%64) ve Tunus (%50) gibi ülkelerde ise halkın yarısından fazlasının Çin'e bakış açısı ABD'ye kıyaslandığında çok daha olumludur. Çin'in özellikle ekonomi temelli kurduğu ilişkiler, ABD'nin bölgedeki siyasi temelli ilişkilerden çok daha tercih edilir bir hal almaya başlamıştır ve uzun vadede ABD'yle girilen jeopolitik mücadelede Çin lehine olumlu sonuçlar doğuracağı savunulabilir.

Çin'in Doğu Akdeniz Politikasında Öne Çıkan Unsurlar

Xi Jinping, Kasım 2012'de önce Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri ardından ise Mart 2013 Çin Devlet Başkanlığı görevlerini devralması sonrasında, Çin'in geleneksel "barış içinde bir arada yaşama" anlayışına dayalı dış politikasından, ülkesini küresel güç mücadelesinde merkezi konuma getirmeye yönelik bir stratejiye geçeceğinin sinyallerini vermiştir. Jinping'in bu eğiliminin en somut örneği durumundaki Kuşak ve Yol Girişimi, Çin'in jeopolitik mücadelede uluslararası politikada kendini nasıl konumlandırmak istediğiyle de yakından alakalıdır. Bu çerçevede, tarihi İpek Yolu'nu canlandırması olarak anılan ve 2013 yılında Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından Kazakistan ve Endonezya gezileri sırasında resmi olarak duyurulan Kuşak ve Yol Girişimi, ekonomi temelde Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayarak Çin'in gerek ekonomik gerekse siyasi nüfuzunu artırmayı hedeflemektedir. Kara ve demiryolu bağlantılarından oluşan İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ile deniz yollarını kapsayan Deniz İpek Yolu'nun birleşiminden oluşan söz konusu girişime bugüne kadar yaklaşık 140 ülke [Sahra Altı Afrika'dan 43, Avrupa ve Orta Asya'dan 35 ülke, Doğu Asya ve Pasifik'ten 25 ülke, Latin Amerika ve Karayiplerden 20 ülke, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dan 18 ülke ile Güney Doğu Asya'dan 6 ülke (Fudan University, 2022)] ilgi göstererek söz konusu projenin gerçekleştirilmesi amacıyla Çin ile mutabakat imzalamıştır. İmzalanan mutabakatlar çerçevesinde bölgeler ve ülkeler arasında ulaşım altyapısı, finans ve ticaret ağlarının güçlendirilmesinin yanı sıra iletişim, lojistik, ulaşım ve enerji vb. alanlarda özellikle fiber optik kablolar ile 5G ağları konusunda işbirliği ve yatırım projeleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır

(Economy, 2022). Söz konusu girişimin iki ayağının merkezinde yer alan Doğu Akdeniz bölgesi de bu kapsamda Çin'in dış politikasında özellikle son on yıldır artan bir öneme sahip olmuştur.

Giriş bölümünde de ifade edildiği üzere, Çin'in özellikle son on yılda Doğu Akdeniz'e yönelik izlediği strateji/politikaları üç ana alan altında inceleyebilmek mümkündür: 1) enerji, ulaşım, telekomünikasyon ve teknoloji altyapısına yönelik yatırımlar; 2) bölgesel işbirliğine yönelik forumlar; 3) bölgede yürütülen askeri tatbikatlar.

Enerji, Ulaşım, Telekomünikasyon ve Teknoloji Altyapısına Yönelik Yatırımlar: Çin'in Doğu Akdeniz'e yönelik ilgisinin başında bölge ve yakın çevresindeki ülkelerinin sahip olduğu enerji kaynakları yer almaktadır. ABD'den sonra dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin'in bu büyüyen ekonomik statüsünü sürdürebilmesinde enerji sektörünün rolü kritik öneme sahiptir. 2020 yılı itibariyle dünyanın en çok ham petrol ithal eden ülkesi konumunda olan Çin, söz konusu enerji ithalatın yarısına yakınına doğrudan bölge ülkelerinden (Suudi Arabistan, Irak, Kuveyt, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri) temin etmektedir (Statista, 2022). Petrol kaynaklarını çeşitlendirmek ve tedarik güvenliğini sağlamak amacıyla bölge ülkelerinden İran'la da işbirliği yapan Çin'in petrol tedarikçileri arasında İran'ın da öneminin giderek arttığı görülmektedir (Ergenç, 2021). Çin'in enerji kaynağı ithalatında öncelikli ve yoğun olarak deniz yollarını kullanması ve bu yolların güvenliğinin ABD tarafından sağlandığı düşünüldüğünde, İran ve Hazar Bölgesi'nin Çin açısından önemi daha net anlaşılmaktadır. Nitekim Çin'in enerji güvenliği çerçevesinde, petrol ve doğal gaz ihtiyacını boru hatlarıyla karşılayabileceği öncelikli alan İran ve Hazar enerji kaynaklarıdır (Karaca, 2012: 101). Çin enerji güvenliği çerçevesinde, Aden Körfezi ve Somali açıklarında da donanmasını bulundurarak ve bölgede tatbikatlar düzenleyerek Süveyş Kanalı'nın diğer ucundaki güvenliği tesis etmeye katkı sağlamaktadır. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde 2000'li yıllardan itibaren İsrail, Mısır ve Kıbrıs adası açıklarında keşfedilmeye başlanan hidrokarbon kaynakları (Tamar 2009, Leviathan 2010, Afrodit 2011, Zohr 2015, Kalipso 2018 ve Glafkos 2019) da bölgenin cazibesini Çin gibi ülkeler için artırmış durumdadır. Çin Ulusal Petrol Şirketi'nin (*China National Offshore Oil Company*) özellikle Kıbrıs adası açıklarındaki Afrodit sahasının yüzde 30-40'ını alması yönünde çıkan haberler Çin'in bölgedeki enerji kaynaklarına yönelik ilgisini gösteren

bir diğer gelişme olarak yorumlanabilir (Hazou, 2014). Geleceğe yönelik BP (2019) gibi uluslararası enerji firmaları tarafından yapılan projeksiyonlarda da Çin'in enerji ihtiyacının önümüzdeki on yıllarda artmaya devam edeceği ve her ne kadar yenilebilir enerji kaynakları devreye girse de 2040'lara kadar kömür, doğalgaz ve petrolün temel enerji kaynakları olarak devam edeceği görülmektedir. Bu çerçevede, Çin'in bölgeye olan ilgisinin artarak devam edeceğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgali sonrasında başta Avrupa olmak üzere dünyada artan enerji ihtiyacıyla önemi artan Doğu Akdeniz kaynaklarının da uluslararası pazarlara ulaştırılmasına yönelik yürütülen tartışmalar bölgenin önemini ortaya koymasına bakımından önemlidir.

Çin'in devlet kontrolündeki Çin Okyanus Nakliye Şirketi (*China Ocean Shipping Company*, COSCO) aracılığıyla uzunca bir süredir bölgeye sağladığı alt yapı yatırım ve finansmanı, Çin'in Avrupa pazarına daha hızlı ulaşımının da önünü açmaktadır. 2020-2021 döneminde Avrupa Birliği'nin (AB) en büyük ticaret ortağı haline gelen Çin ve AB arasındaki ticaretin büyüklüğü 709 milyar dolara ulaşırken, söz konusu ticaretin %80'ini deniz yoluyla yapılmaktadır (BBC News, 2021). Deniz ticaretinin ticaretteki büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, Doğu Akdeniz'de yapılan yatırımların önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Çin hâlihazırda özellikle "Deniz İpek Yolu" üzerinde yer alan limanlara yönelik önemli yatırım hamlelerinde bulunmuştur. Bu yatırımların başında Yunanistan'daki Pire, Türkiye'deki Kumport, Mısır'daki İskenderiye ve Dekhelia ile İsrail'in Aşdod ve Hafya limanları yer almaktadır. Söz konusu limanlarda Çin tarafından izlenen stratejilerin başında gelen liman işletmelerinin satın alınması, limanların inşa veya modernize edilmesi çerçevesinde Çin bölge ülkeleriyle ikili ilişkiler yürütmektedir. Örneğin Türkiye özelinde incelendiğinde, Türkiye'nin iş hacmi bakımından üçüncü en büyük limanı konumundaki Kumport'un %65 hissesinin 2015 yılında Çinli firma COSCO'ya 940 milyon Amerikan dolarına satılmasıyla birlikte Çin, bugüne kadar Türkiye'ye en büyük doğrudan yabancı yatırımını yapmıştır (Dünya, 2015). Benzer şekilde, 2016'dan bu yana Yunanistan'daki Pire limanının çoğunluk hissesini elinde bulunduran COSCO, söz konusu limanı Çin-Avrupa ticareti çerçevesinde Akdeniz'in en önemli deniz transfer noktalarından biri haline getirmiştir. Van der Putten'in (2016: 42) tespit ettiği üzere, dünyanın en büyük bilgisayar firmalarından biri konumundaki *Hewlett-Packard*'ın (HP) dağıtım faaliyetlerini Hollanda'nın Rotterdam limanından Yunanistan'daki Pire limanına kaydırması dahi söz

konusu limanın Avrupa pazarları açısından önemine işaret etmektedir. Söz konusu limana inen konteynerlerin Avrupa'nın merkezine ve kuzeyine demiryolu ağlarıyla iletilmesi konusunda da Çin'in önemli ulaşım altyapı destekleri sağladığı görülmektedir. Söz konusu desteklerden en önemlisi Pire Limanı'nı Budapeşte ve Belgrad'a bağlayan hızlı tren yolunun finansmanının sağlanmasıdır (Economist, 2018). Çin tarafından bölgeye yönelik geliştirilen proje ve yatırımların tamamı Çin ve Avrupa arasındaki ticaretin gelişmesine olumlu katkı sağlarken, diğer yandan Kuşak ve Yol Girişimi çerçevesinde Çin'in bu bölgelerdeki etkinliğini artırmasının önünü açmaktadır. Söz konusu etkinliğin yayıldığı coğrafya jeopolitik olarak da hâkim olunması gereken Kenar Kuşak'ın batı bölgelerinin tamamını içine almaktadır.

Benzer şekilde Çin'in bölge ülkelerinin telekomünikasyon ve teknoloji alanlarında yapmak istediği yatırımlar da mevcuttur. Bu çerçevede, Çin'in özellikle Doğu Akdeniz ülkelerinden İsrail, Türkiye ve Mısır'a yönelik yatırımları dikkat çekerken, söz konusu yatırımlar ABD ve Çin'in bölge ülkeleriyle yürüttüğü ilişkiler üzerinden karşı karşıya gelmesini de beraberinde getirmektedir. ABD yönetiminin özellikle Çin'in İsrail'de yürütmek istediği teknolojik altyapı yatırımları ile teknoloji transferi (Çin merkezli Huawei firmasının 5G gelişimine yönelik girişimi vb.) konusundaki hamlelerini önlemek konusunda kararlı olduğu görülmektedir (Orion and Efron, 2022). Özellikle Çin'in söz konusu yatırımlar çerçevesinde dijital casusluk faaliyetleri yürütebileceğine yönelik kaygılar, İsrail hükümetinin de ABD'nin hassasiyetlerini dikkate alarak Çin ile ilişkilerinde ekonomik faaliyetleri ön planda tutmasını sağlamaktadır (Habibi, 2022: 4). Nitekim İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun Mayıs 2013 ve Mart 2017'de Beijing'e yaptığı resmi ziyaretlerde imzaladığı anlaşmalar çerçevesinde Çin ve İsrail arasındaki ekonomik yatırımların önemli bir seviyeye ulaştığı görülmektedir (Eligür, 2022: 11). ABD'nin bu konudaki güvenlik kaygıları, telekomünikasyon altyapı sistemleri içine yerleştirilebilecek casus yazılımlar çerçevesinde verilerin çalınması ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturması etrafında şekillenmektedir. Bu kaygılara paralel olarak ABD yönetimi İsrail'i Çin'le teknoloji transferi konusunda ikna etmeyi başarmış olsa da Türkiye özelinde incelendiğinde, Huawei'nin Türkiye'deki telekomünikasyon ve teknoloji yatırımları endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun 2020'de bir röportajındaki ifadeleri söz konusu endişeyi yansıtmaları bakımından önemlidir:

“Türkiye'nin Huawei ve diğer Çinli şirketlere bağımlılığının artmasının ABD ile askeri işbirliğini olumsuz etkileyebilir. ... Şu anda Türkiye'de önemli miktarda veriye sahip olmamız ve bu verilerin Çin Komünist Partisi'nin elinde olduğu gerçeği her zamankinden daha dikkatli olmamız gerektiği anlamına geliyor” (VOA Amerika, 2020).

ABD'nin bölgedeki önemli müttefiklerinden Türkiye'nin Çin'le ilişkileri teknoloji ve telekomünikasyon alanlarının yanı sıra enerji, lojistik, finans ve madencilik alanlarında da şekillenmektedir. Türkiye, Çin'in Kuşak ve Yol girişimini destekleyeceğini açıklayan ülkelerin başında gelirken, iki ülke arasında Kasım 2015 'de imzalanan mutabakat çerçevesinde Türkiye söz konusu girişime dâhil olmuştur. Tarihi İpek Yolu'nun canlandırılması kapsamında, Türkiye'nin Doğu-Batı Orta Koridor hattı üzerinde yer alması ve Çin-Avrupa arası ticarete alternatif bir hat daha sunması Türkiye'yi bu konuda önemli bir aktör konumuna getirmektedir. Çin'in son yıllarda finansman sağladığı Yavuz Sultan Selim Köprüsü ile Bakü-Tiflis-Kars demiryolu projeleri bu kapsamda dikkat çekmektedir (Habibi, 2022). Ekonomik ve stratejik temelli sürdürülen faaliyetlerin yanı sıra bölgeye yönelik diğer faaliyetleri de Çin'in sadece ekonomik çıkar amaçlı değil, aynı zamanda stratejik olarak da bölgede ve uluslararası arenada oynamak istediği rolün ne olduğuna dair fikir vermesi bakımından önemlidir.

Yukarıda ele alınan Türkiye, İsrail ve Yunanistan'ın Çin ile geliştirdiği ilişki, ABD'nin bölgedeki varlığı ve etkinliği açısından da önem taşımaktadır. Nitekim söz konusu ülkelerden Türkiye ve Yunanistan NATO'nun güney kanadını oluştururken; İsrail ise özellikle Ortadoğu bölgesinde ABD'nin başlıca müttefiki olması bölgedeki jeopolitik güç mücadelesinde Çin'in artan etkinliğine işaret etmektedir. Dolayısıyla Çin'in Doğu Akdeniz'de artan etkinliğini dengelemek yakın ve orta vadede ABD stratejisinin önemli unsurları arasında yer alacağını ifade edebilmek mümkündür (Novo, 2021).

Bölgesel İşbirliğine Yönelik Forumlar: Çin'in dış politikasının belirleyici unsurlar arasında farklı bölgelere yönelik işbirliği forumları oluşturulması ve bu forumlar aracılığıyla ilişkilerin yürütülmesi yer almaktadır. Bu çerçevede Çin'in doğrudan kuruluşunda etkin rol oynadığı veya daha sonradan müdahil olduğu bölgesel yapılanmalar arasında Şangay İşbirliği Örgütü, Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği (*Association of Southeast Asian Nations, ASEAN*) ASEAN+1, ASEAN+3, Çin-Afrika İşbirliği Forumu (*Forum on China-Africa Cooperation, FOCAC*), Çin ve Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği (*Central and Eastern European Countries, CEE*) CEE 16+1 ile Çin-Arap İşbirliği

Forumunu (*China-Arab Cooperation Forum, CASCF*) sayılabilir.¹ Söz konusu işbirliği forumlarından özellikle son ikisi gerek Doğu Akdeniz’le doğrudan ilişkili olması gerekse de Spykman’ın kenar kuşak teorisinin Avrupa ve Orta Doğu ayaklarının büyük bir kısmını da içine alması bakımından son derece önemlidir.

Çin’in Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleriyle işbirliği ve yatırım ilişkilerinin yürütülebilmesini kolaylaştırmak amacıyla Nisan 2012’de başlatılan bu girişim, Çin’in yanı sıra 11 AB üyesi ve 5 üye olmayan Avrupalı ülkenin katılımından oluşturmaktadır.² CEE 16+1 olarak anılan işbirliği forumunun (Estonya ve Litvanya’nın ayrılması nedeniyle CEE 14+1 olarak tanımlamaya başlanmıştır) temelinde özellikle Yol ve Kuşak Girişimi’ni teşvik edecek şekilde ticaret, lojistik, ulaşım vb. altyapı yatırımlarının geliştirilmesi yer almaktadır. Çin’in hâlihazırda Avrupa’nın en büyük ticaret ortaklarından biri olduğu düşünüldüğünde, söz konusu girişimler aracılığıyla bu ilişkilerin daha da iyileştirileceği ve Çin’in bu bölgedeki etkinliğini artıracaklarını ifade etmek mümkündür. Nitekim COVID-19 pandemisi dönemi gerçekleştirilemeyen 2020 yılı zirvesi dışarıda bırakılırsa, senelik yapılan zirveler çerçevesinde Çin bölgeye yönelik stratejilerini ve politikalarını etkin şekilde uygulamaya çalışmaktadır. Doğu Akdeniz’den uzakta yer alan bu forumun önemi özellikle Deniz İpek Yolu projesinin Avrupa bağlantısının bu hat ile kesişmesi (yukarıda ele alınan Pire Limanı, Budapeşte ve Belgrad’ı birbirine bağlayan hızlı tren yolu) ve bu hat üzerinden gelecek ürünlerin Avrupa pazarına bu rota üzerinden dağıtımının yapılacağıdır.

Çin ve Arap Birliği arasında kurumsal bir diyalog ve işbirliğinin tesis edilmesi amacıyla 2004 yılında kurulan CASCF, Çin ve 22 Arap ülkesinin üye olarak yer aldığı bir işbirliği forumudur. Çin ve Arap ülkeleri (Türkiye ve Kıbrıs haricindeki tüm Doğu Akdeniz bölgesi

¹ Çin dış politikasında uluslararası ve bölgesel örgütleri nasıl araç olarak kullandığına ilişkin bkz. Kuşku Sönmez, Eda (2020). “Bölgesel Hegemonya Araçları Olarak Asya Pasifikte Uluslararası Örgütler,” *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 3(6), s. 33-53.

² Söz konusu foruma en başında üye olan Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri alfabetik sırayla şu şekildedir: Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çekya, Estonya, Hırvatistan, Karadağ, Kuzey Makedonya, Letonya, Macaristan, Polonya, Romanya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan. Çin’in Rusya’nın Ukrayna’yı işgalini kınamaması nedeniyle üye ülkelerden Estonya ve Letonya 2022 yılında forumla ilişkilerini sonlandırmışlardır forumdan ayrıldıklarını bildirmişlerdir.

ülkelerini kapsamaktadır) arasındaki işbirliğini ileri seviyelere taşımak ve kurumsallaştırmak amacıyla Xi Jinping Ocak 2016'da bölgeye ilk resmi ziyaretini gerçekleştirmiştir. Jinping'in sırasıyla Suudi Arabistan, Mısır ve İran'a yaptığı resmi ziyaretlerden hemen önce, 13 Ocak 2016'da yayımlanan "Arap Politika Belgesi"nde bölge ile işbirliğinin çerçevesi de çizilmiş oldu. "1+2+3" işbirliği olarak anılan modelde, bölge ülkeleriyle işbirliğinde enerji işbirliği (1) merkezde olmak üzere, bir yanda altyapı inşası diğer yanda ticaret ve yatırımı kolaylaştıracak kanatlar (2) ile nükleer enerji, uzay uyduları ve yenilenebilir enerji alanları (3) yani üçlü atılım yer almaktadır (China State Council, 2022). Söz konusu işbirliği alanlarının tamamı zaman içinde yeni boyutlar kazanarak tüm taraflar için bir kazan-kazan mantığıyla işlemesi ve aynı zamanda Kuşak ve Yol Girişimi'ne de katkı sağlayacağı düşünülmüştür. CASCf kapsamında ilişkiler her ne kadar ekonomik temelde kurulsun da söz konusu ilişki ağı çerçevesinde Çin'in özellikle dış politikasını ilgilendiren önemli meselelerde (Sincan Uygur Özerk Bölgesi, Kış Olimpiyatları vb.) de bölge ülkelerinin desteğini aldığı görülmektedir. Özellikle BM İnsan Hakları Konseyi'nde yapılan oylamalarda ve görüşmelerde, bölge ülkelerinin Çin'in yanında yer aldığı ve Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde uyguladığı baskı politikalarını (Karluk, 2018) görmezden gelme eğiliminde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, her ne kadar Batılı ülkeler 2022 Kış Olimpiyatları'nın Çin'de yapılmasına karşı çıkmış olsa da bölge ülkelerinin Çin'i destekleyecek açıklamalarda bulunmuştur (Atlantic Council, 2022: 18). Dolayısıyla ekonomi temelli ilişkilerin yanı sıra siyaseten de Çin'in bölge ülkelerinden faydalanmaya başladığı, bu çerçevede bölgedeki nüfuzunun etkisini göstermeye başladığını ifade edebilmek mümkündür.

Bölgede Yürütülen Askeri Tatbikatlar: Çin'in Doğu Akdeniz bölgesine yönelik stratejisinin bir diğer ayağını ise bölgeye yönelik askeri tatbikatlar oluşturmaktadır. Çin her ne kadar bölgede askeri unsurlarıyla da faaliyet göstermeye başladıysa da bölgede uzunca yıllardır jeopolitik güç mücadelesi devam eden ABD ve Rusya'nın askeri varlığıyla kıyaslandığında çok daha zayıf seviyededir. Çin'in Doğu Akdeniz bölgesinde yönetimini tamamen veya kısmen aldığı limanlara ek olarak, bölge ülkeleriyle geliştirdiği işbirliği forumları Çin'in ilgisinde askeri unsurların da belirmesini beraberinde getirmiştir. Örneğin, CASCf kapsamında Çin ve Arap Ülkeleri arasında askeri işbirliği, personel değişimi vb. konulardaki ilişki ağının geliştirilerek derinleştirileceği, ortak askeri tatbikatların yanı sıra askeri alanda teknoloji transferinin de yapılacağı ifade

edilmektedir (China State Council, 2022). Buna ek olarak terörizmle mücadele konusunda bölgede yürütülen mücadeleye Çin'in de destek sağlayacağı, bu çerçevede bölge ülkelerinin gerek askeri gerekse de kolluk kuvvetleri kapasitesinin geliştirilmesi konusunda gerekli desteğin sağlanması konusu da gündeme gelmiştir.

Yunanistan'daki Pire limanı Çin'e bölgede önemli bir manevra alanı sağladığı ve bunun Çin pratikte nasıl kullanıldığı özellikle 2011'de Libya'da patlak veren krizle birlikte net şekilde anlaşılmıştır. Mart 2011'de Çin, Libya'da yerleşik yaklaşık 35 bin vatandaşının tahliyesinde hava ve deniz unsurlarını etkin olarak kullanarak tarihindeki en büyük okyanus ötesi askeri tahliye operasyonunu gerçekleştirmiştir (van der Putten, 2016). Söz konusu tahliye operasyonunda Çin vatandaşları Libya'dan öncelikle Yunanistan'a, oradan da Çin'e transfer edilmiştir. Çin'in bölgedeki askeri varlığı Doğu Akdeniz'in daha ötesine de yayılarak özellikle Süveyş Kanalı'nın güneyine kadar uzanmaktadır. Nitekim bölgenin güvenliğinin yanı sıra enerji tedarik güvenliğinin sağlanması amacıyla Çin bu bölgede iki savaş gemisini sürekli olarak bulundurmakta ve bu ticaret rotasında geçen gemilerinin güvenliğini sağlamaktadır. Bölge güvenliğine katkı sağlamak amacıyla Çin, Suriye'de devam eden iç savaş sırasında ülkedeki kimyasal silahların deniz yoluyla tahliyesi konusunda da destek sağlamıştır. Nitekim, Ocak 2014'te Suriye'den kimyasal silahların deniz yoluyla İtalya'ya nakliyesi sırasında bir Çin firkateyni güvenlik sağlamak amacıyla söz konusu tahliyede görev almıştır (Wishnick, 2015).

Çin'in Doğu Akdeniz'deki varlığını artırması yönündeki girişimler arasında, Mayıs 2015'te Rusya Federasyonu ile on gün süren bir deniz tatbikatı yapılması sayılabilir (The National Interest, 2021). Çin ve Rusya'nın toplamda dokuz gemi (6 Rus ve 3 Çin gemisi) ile bölgede yürüttüğü "Joint Sea 2015" tatbikatı her ne kadar "bölgesel güvenlikle ilgili olmadığı ve herhangi bir üçüncü ülkeyi hedef almadığı", aksine iki ülkenin donanmaları arasındaki işbirliği ve eşgüdümün artırılmasını hedeflediği ifade edilse de bölgedeki ilk tatbikat olması bakımından önemlidir (DW, 2015). Daha önceki yıllarda iki ülke Pasifik Okyanusu'nda ortak deniz tatbikatları gerçekleştirmiş olsa da Doğu Akdeniz'de ilk kez böyle bir tatbikat yürütmeleri ABD başta olmak üzere Batılı ülkelere endişeyle karşılanmıştır. Söz konusu tatbikat çerçevesinde iki ülke arasındaki askeri işbirliğinin bölgeye taşınması özellikle ABD'nin bu bölgedeki varlığına önemli bir tehdit niteliğindedir.

ABD'den sonra dünyanın en büyük ikinci donanmasına sahip olan Çin'in Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerine Temmuz 2017'de gerçek mermi kullanılarak yapılan bir askeri tatbikat daha eklenmiştir. Nitekim Rusya ve Çin donanmaları arasındaki işbirliği çerçevesinde yürütülen "Joint Sea" tatbikatına katılmak üzere bölgede seyreden Hefei destroyeri, Yuncheng fıkrateyni ile desek gemisi Luomahu'nun katıldığı tatbikat (Military Times, 2017), Çin'in ABD ile rekabetinde özellikle deniz unsurlarının kapasitesini geliştirmek istediğini göstermektedir.

Çin'in kendi coğrafyasından uzakta Doğu Akdeniz bölgesinde yürüttüğü askeri faaliyetler başlarda vatandaşlarını tahliye odaklanırken, zaman içerisinde ortak tatbikatlara ve bölge güvenliğine katkı sağlamaya doğru evrilmiştir. Özellikle ABD'nin Çin'in etrafında kurmaya çalıştığı bölgesel işbirliklerine karşı sembolik bir cevap olarak da nitelendirilebilecek bölgesel ortak askeri tatbikatlar (Feldman, 2015), orta ve uzun vadede Çin'in bölgedeki jeopolitik mücadelesindeki etkinliğini artıracak potansiyele sahiptir. Önceki bölümlerde ele alınan ulaşım, enerji ve teknolojik altyapı yatırımları ve bölgesel işbirliği forumlarıyla birlikte düşünüldüğünde, Çin'in Doğu Akdeniz'deki artan varlığının askeri unsurlarla da desteklenmesi bölgenin jeopolitik güç mücadelesinin önemli bir sahnesi haline dönüşeceğinin de işareti olarak yorumlanabilir.

Sonuç

Çin dış politikasında geleneksel olarak önemli bir yer teşkil etmeyen Doğu Akdeniz bölgesi, özellikle Devlet Başkanı Xi Jinping döneminde Çin'in küresel bir güç olması yönünde atılan adımlara paralel olarak önem kazanmıştır. Çin'in Doğu Akdeniz'e yönelik bütüncül ve kapsamlı bir politikası bulunmamakla birlikte, son yıllarda bölgede artan etkinliği temel olarak enerji, ulaşım, teknoloji ve telekomünikasyon alanlarına yapılan yatırımlar, bölgesel işbirliği forumları ile askeri tatbikatlar olmak üzere üç temel alan etrafında şekillenmiştir. Özellikle 2013 yılında Çin hükümeti tarafından hayata geçirilen Kuşak ve Yol Girişimi, Çin'in Doğu Akdeniz'i de içine alacak şekilde farklı bölgelerde etkisini artırmasına da yarayacak önemli bir stratejik açılım olarak dikkat çekmektedir. Söz konusu girişimin odaklandığı coğrafya, hâlihazırda Amerikalı akademisyen Nicholas Spykman'ın dünya hâkimiyeti için önerdiği Kenar Kuşak teorisinin merkezinde yer alan coğrafyayla büyük ölçüde örtüşmektedir. ABD'nin uluslararası politikadaki etkinliği için önerilen bölgenin günümüzde Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi tarafından domine edilmeye

çalışılması, uluslararası jeopolitik güç mücadelesinin merkezine de bu iki ülkeyi yerleştirmekte ve bu mücadelenin Spykman'ın teorisi çerçevesinde incelenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Kuşak ve Yol Girişimi'nin ikinci ayağını oluşturan Deniz İpek Yolu'nun merkezinde yer alan Doğu Akdeniz'de Çin'in artan etkinliği ve izlediği stratejiler, tarihsel olarak bölgenin başat gücü konumundaki ABD'nin bölgedeki çıkarlarıyla çatışmaya başlamıştır. Bu çerçevede, iki ülke arasında hâlihazırda Asya-Pasifik bölgesinde devam eden küresel jeopolitik güç mücadelesinin uzun vadede bölgeye taşınması riskini de beraberinde getirmiştir. Çin'in özellikle Doğu Akdeniz ülkelerinden İsrail ve Türkiye ile geliştirdiği ilişkiler ABD açısından kaygıyla izlenmektedir. ABD, her ne kadar Çin ve İsrail arasındaki teknoloji alanındaki işbirliğinin önüne geçebilmişse de bölgedeki stratejik ortaklarından bir diğeri olan Türkiye'deki Çin menşeli teknoloji ve telekomünikasyon yatırımlarını engellemeyi başaramamıştır. Bu çerçevede, Çin'in bölgede kurmaya çalıştığı ekonomik ilişkilerin ABD'nin bölge ülkeleriyle geliştirdiği ilişkilere alternatifler sunmaya başladığı ve bölge ülkelerini Çin'in siyasi nüfuzuna açık hale getirdiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Nitekim CASCF kapsamında Çin'in bölge ülkeleriyle kurduğu ilişkiler ekonominin ötesine geçerek siyasi olarak da etkisini göstermeye başlamıştır. Buna bölge ülkelerinin Çin dış politikasını ilgilendiren önemli meselelerdeki (Sincan Uygur Özerk Bölgesi, Kış Olimpiyatları vb.) desteği örnek olarak gösterilebilir. Dolayısıyla ekonomi temelli ilişkilerin Çin açısından bölgede siyasi nüfuzunu da pekiştirmeye yaradığı görülmektedir. Benzer şekilde Çin, başlarda ekonomik hedeflerle yönetimini kısmen veya tamamen aldığı limanlar aracılığıyla Doğu Akdeniz bölgesinde askeri varlığını da hissettirmeye başlamıştır. Başlarda istikrarsızlık dönemlerinde bölgede yaşayan vatandaşlarının tahliyesine odaklanan Çin, zaman içerisinde bölge güvenliğine katkı sağlamaya ve bölgede ortak askeri tatbikatlar düzenleyerek varlığını hissettirmeye başlamıştır. Sonuç olarak Çin'in Doğu Akdeniz bölgesinde üç temel alana yayılan nüfuz stratejisi bir arada değerlendirildiğinde, orta ve uzun vadede Çin'in bölgedeki jeopolitik mücadelesindeki etkinliğini artıracak potansiyele sahiptir. Günümüzde ABD'nin bölgede izlediği tarihsel politikalara yeni unsurlar (Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile ABD arasında son dönemde kurulan askeri işbirlikleri) eklenmesiyle, Doğu Akdeniz bölgesinin ABD-Çin jeopolitik güç mücadelesinin bir sahnesi haline dönüşmeye başlaması arasındaki ilişki bu önermeyi doğrular niteliktedir.

KAYNAKÇA

Arab Barometer. 2022. "Public Views Of The U.S.-China Competition In Mena." https://www.arabbarometer.org/wp-content/uploads/abvii_us-china_report-en.pdf.

Atlantic Council (2022). "China's Discourse Power Operations In The Global South An Overview Of Chinese Activities In Sub-Saharan Africa, Latin America, And The Middle East." Washington, Dc: Atlantic Council. https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2022/04/chinas_discourse_power_in_the_global_south.pdf.

AYDIN, Mustafa ve Cihan Dizdaroğlu (2018). "Levantine Challenges On Turkish Foreign Policy," *Uluslararası İlişkiler* 15(16), S. 89-103.

Bbc News (2021). "China Overtakes Us As Eu's Biggest Trading Partner." *Bbc News*, Şubat 17, 2021. <https://www.bbc.com/news/business-56093378>.

BLOUET, Brian W. (2005). "Halford Mackinder And The Pivotal Heartland." In *Global Geostrategy: Mackinder And The Defence Of The West*, Brian W. Blouet (Der.), Frank Cass Publishers, Londra.

British Petroleum (2019). "Bp Energy Outlook." <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/energy-outlook/bp-energy-outlook-2019.pdf>.

BROWN, Carl L. (2003). *İmparatorluk Mirasi*, İletişim Yayınları, İstanbul.

China State Council. 2022. "China's Arab Policy Paper." *The State Council Of The People's Republic Of China*. http://english.www.gov.cn/archive/publications/2016/01/13/content_281475271412746.htm.

Cnbc. (2021). "Another Attempt To Clear Ship Blocking Suez Canal Fails As Economic Impact Mounts." *Cnbc*, Mart 26, 2021. <https://www.cnbc.com/2021/03/26/ship-blocking-suez-canal-is-beginning-to-affect-the-global-economy.html>.

COHEN, Saul Bernard (2009). *Geopolitics: The Geography Of International Relations*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., Lanham & Boulder & New York.

Dünya (2015). "Kumport Limani, Cosco Pacific'e Satildi." *Dünya*, Eylül 2015. <https://Www.Dunya.Com/Sirketler/Kumport-Limani-Cosco-Pacific039e-Satildi-Haberi-292370>.

Dw (2015). "China, Russia To Hold First Med Joint Drills." *Dw*, Nisan 30, 2015. <https://Www.Dw.Com/En/China-Russia-To-Hold-Joint-Naval-Drills-In-The-Mediterranean/A-18422183>.

Economist (2018). "Chinese Investment, And Influence, In Europe Is Growing." *Economist*, Ekim 4, 2018. <https://Www.Economist.Com/Briefing/2018/10/04/Chinese-Investment-And-Influence-In-Europe-Is-Growing>.

Economy, Elizabeth (2022). "Xi Jinping's New World Order." *Foreign Affairs*, Ocak/Şubat 2022. <https://Www.Foreignaffairs.Com/China/Xi-Jinpings-New-World-Order#Author-Info>.

EDIGER, Volkan Ş., Balkan Devlen, And Deniz Mcdonald (2012). "Levant'ta Büyük Oyun: Doğu Akdeniz'in Enerji Jeopolitiği," *Uluslararası İlişkiler* 9(33), S. 73-92.

EKMAN, Alice (2018). "China In The Mediterranean: An Emerging Presence," French Institute Of International Relations (Ifri), Fransa.

ELİĞÜR, Banu (2022). "Chinese-Israeli Relations: Between Opportunities And Constraints," *Doğu Asya Çalışmaları* 5(10), S. 1-25.

ERGENÇ, Ceren (2021). "Çin'in Ortadoğu'daki Yeni Rolü." *Fikir Turu*. Haziran 2021. <https://Fikirturu.Com/Jeo-Strateji/Cinin-Ortadogudaki-Yeni-Rolu/>.

FELDMAN, Noah (2015). "What Is China's Navy Doing In Mediterranean?" *Bloomberg*, Mayıs 2, 2015. <https://Www.Bloomberg.Com/Opinion/Articles/2015-05-01/What-Is-China-S-Navy-Doing-In-Mediterranean->

Fudan University (2022). "Green Finance & Development Center." <https://Greenfdc.Org/Countries-Of-The-Belt-And-Road-Initiative-Bri/>.

HABIBI, Nader (2022). "The Belt And Road Initiative In The Eastern Mediterranean: China's Relations With Egypt, Turkey, And Israel." *Middle East Brief*, No. 146, S. 1-9.

HAZOU, Elias (2014). "China Oil In Talks To Buy Part Of Aphrodite Field." *Cyprus Mail*, Haziran 19, 2014. [Http://Cyprus-Mail.Com/2014/06/19/China-Oil-In-Talks-To-Buy-Part-Of-Aphrodite-Field/](http://Cyprus-Mail.Com/2014/06/19/China-Oil-In-Talks-To-Buy-Part-Of-Aphrodite-Field/).

IŞCAN, İsmail Hakki (2004). "Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler Ve Çağdaş Yansımaları," *Uluslararası İlişkiler* 1(2), S. 47-79.

KARACA, R. Kutay (2012). "Çin'in Değişen Enerji Stratejisinin Dış Politikasına Etkileri (1990-2010)," *Uluslararası İlişkiler* 9(33), S. 93-118.

KARLUK, Abdürreşit Celil (2018). "Çinlilerin Millet Düşüncesinin Kökenleri Ve Ötekilere Bakışı," *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* 1(1), S. 30-54.

LUTTERBECK, Derek, And Georgij Engelbrecht (2009). "The West And Russia In The Mediterranean: Towards A Renewed Rivalry?," *Mediterranean Politics* 14(3), S. 385-406.

MACKINDER, Halford (1919). *Democratic Ideals And Reality*, Constable And Company, Londra.

Military Times (2017). "Chinese Navy Ships Conduct Live-Fire Drills In Mediterranean," Temmuz 12, 2017. <https://www.militarytimes.com/news/pentagon-congress/2017/07/12/chinese-navy-ships-conduct-live-fire-drills-in-mediterranean/>.

NOVO, Andrew R. (2021). "The Eastern Mediterranean – Time For The U.S. To Get Serious." <https://cepa.org/article/the-eastern-mediterranean-time-for-the-u-s-to-get-serious/>.

ORION, Assaf, And Shira Efron (2022). "China Below The Radar: Israel-Us Strategic Dialogue On Technology." *The Washington Institute For Near East Policy*. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/china-below-radar-israel-us-strategic-dialogue-technology>.

SPYKMAN, Nicholas (1944). *The Geography Of The Peace*, Harcourt, Brace And Co., New York.

Statista (2022). "Main Suppliers Of Crude Oil To China In 2020 And 2021," Statista. 2022. <https://www.statista.com/statistics/1310953/oil-imports-by-country-china/>.

The National Interest (2021). "Russia And China: A Budding Alliance In The Mediterranean?" *The National Interest*, Mart 29, 2021. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/russia-and-china-budding-alliance-mediterranean-181283>.

VAN DER Putten, Frans Paul (2016). "Infrastructure And Geopolitics: China's Emerging Presence In The Eastern Mediterranean," *Journal Of Balkan And Near Eastern Studies* 18(4), S. 337-51.

VEGO, M. (2000). "Soviet And Russian Strategy In The Mediterranean Since 1945." In *Naval Strategy And Policy In The Mediterranean: Past, Present And Future*, John B. Hattendorf (Der.), Frank Cass Publishers, Londra.

VOA Amerika (2020). "Pompeo'dan Türkiye'ye Huawei Uyarisi." *Voa Amerika*, Eylül 2020. <https://www.voaturkce.com/A/Pompeodan-Turkiyeye-Huawei-Uyarisi/5594981.html>.

Wishnick, Elizabeth (2015). "Russia And China Go Sailing: Superpower On Display In The Eastern Mediterranean." *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-05-26/russia-and-china-go-sailing>.

Güney Kore'nin Kültür Alanındaki Devlet Politikası: Kore Dalgası Sektörleri ve Kore Kültür Merkezleri

Evrım İMRE*

Öz: Güney Kore ya da resmi adıyla Kore Cumhuriyeti, 1990'lı yıllardan başlayarak günümüzde dahi etkisini her geçen gün artıran bir kültür endüstrisi sektörü oluşturmuştur. Çin medyasının "Hallyu" adını verdiği "Kore Dalgası", Amerika Birleşik Devleti'nin kullanmış olduğu kültür endüstrisi sektöründen bir devlet politikası olması bakımından ayrılmaktadır. Kore Dalgası içerisinde barındırdığı Kore dizileri (K-Drama), Kore pop müzikleri (K-Pop), Kore filmleri (K-Film), vd. sektörlerle bir bütün halinde Kore kültürünün geleneksel maddi ve manevi öğelerini, değerlerini, normlarını modernleştirerek ve popülerleştirerek dünya genelinde tanıtmaya ve aktarmaya çalışmaktadır. Güney Kore hem yumuşak güç hem de kültürel diplomasi kavramları altında uluslararası alanda kültürel ilişkilerini güçlendirmek, zengin Kore kültürünü diğer ülkelere tanıtmak ve karşılıklı anlayışlar oluşturmak adına Kore Kültür Merkezleri oluşturmuştur. Dünya genelinde 28 ülkede 33 tane merkezi bulunan Kore Kültür Merkezleri'nde hem Kore Dalgası sektörlerini hem de geleneksel Kore kültürünü tanıtmak için Kore kültürü ile alakalı olarak çeşitli kurslar, etkinlikler, faaliyetler ve çalışmalar ücretsiz bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma Güney Kore'nin uluslararası alanda kültürel etkileşimlerini ve aktarımlarını Kore Dalgası ve Kore Kültür Merkezleri aracılığıyla nasıl gerçekleştirdiği sorusuna odaklanmıştır ve örneklem olarak ele alınan Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı'na bağlı çeşitli resmi internet siteleri ile Türk ve dünya basınının internet sitelerinden sunulan metinleri, reklamları ve videoları içerik analizi yöntemiyle kategorilere ayırarak sınıflama amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Türkçe, Korece ve İngilizce akademik kaynaklara da yer verilmiştir. Genel olarak çalışma Kore kültürünün tamamını kapsaması açısından iki bölüm halinde Kore Dalgası sektörleri ve Kore Kültür Merkezleri şeklinde ayrı ayrı oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre Güney Kore'nin devlet politikası olarak Kore Dalgası sektörlerinin Kore Kültür

* Uzman Sosyolog ve bağımsız araştırmacı. E-Posta: evrim_imre_96@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8928-9116.

Merkezlerine oranla daha ön planda yer aldığı anlaşılmaktadır. Ancak son dönemlerde Kore Kültür Merkezleri'nin çalışma ağırlıklarının geleneksel Kore kültürüne ait öğeler, değerler ve normlardan ziyade, Kore Dalgası sektörlerine verildiği de görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kenar Kuşak Devlet Politikası, Kore Dalgası, Yumuşak Güç, Kültürel Diplomasi, K-Drama, K-Pop, K-Film, Kore Kültür Merkezi*

South Korea's State Policy in The Field o Culture: Korean Wave Sectors a Korean Cultural Centers

Abstract: South Korea, or officially the Republic of Korea, has created a cultural industry since the 1990s that has grown in influence daily to this day. The "Korean Wave," referred to as "Hallyu" by the Chinese media, is a state policy that is different from the cultural industry of the United States. Korean series (K-drama), Korean pop music (K-pop), Korean movies (K-movie), etc. It seeks to promote and communicate the traditional material and spiritual elements, values, norms, and populations of Korean culture throughout the world as a whole with the sectors. South Korea has established Korean cultural centers to strengthen its cultural relations on the international level, promote the rich Korean culture to other countries, and create mutual understanding under the concepts of soft power and cultural diplomacy. Korean cultural centers, of which there are 33 centers in 28 countries worldwide, offer a variety of courses, events, activities, and free works related to Korean culture to promote both Korean wave areas and traditional Korean culture. This study focuses on the issue of South Korea's international cultural interactions and transmissions through the Korean Wave and Korean cultural centers. The various official websites associated with the Korean Ministry of Culture, Sports, and Tourism, as well as texts from the websites of the Turkish and international media discussed as examples, were examined for classification purposes by categorizing advertisements and videos through content analysis. It also includes academic resources in Turkish, Korean and English. In general, the study was created separately in two parts, in the form of Korean Wave sectors and Korean Cultural Centers, to cover the entire Korean culture. According to the data obtained from the study, South Korea's state policy states that the Korean Wave sectors are more prominent than the Korean Cultural Centers. However, it is also seen that the working weights of the Korean Cultural Centers have been given to the Korean Wave sectors, rather than the elements, values and norms of traditional Korean culture.

Keywords: State Policy, Korean Wave, Soft Power, Cultural Diplomacy, K-Drama, K-Pop, K-Film, Korean Cultural Center

Giriş

Kore kültürünün kökenleri, Kore halkının Kore Yarımadası'nda ve Mançurya bölgesinde 700 bin yıl önce ortaya çıkmasına kadar götürülebilmektedir. Dünya üzerinde bulunmuş ve hâlâ bulunmaya devam eden birçok kültür gibi Kore kültürü de kendine özgü, biricik, farklı ve tektir. Özgünlüğüne ve farklılığına rağmen Kore kültürü de uzun tarihler boyunca her kültürde olduğu gibi küçük ya da büyük değişimler yaşamıştır. Kore Yarımadasında yaşayan Kore halkı tarih sahnesinde komşu coğrafyalarında yer alan Çinliler, Japonlar ve Moğollarla sürekli bir mücadele içerisinde olmuştur. Gerçekleştirilen mücadeleler ile ilgili olarak genellikle siyasi, askeri ya da ekonomik nedenler ve sonuçlar ele alınsa da kültürel alanda da önemli nedenler ve sonuçlar bulunmaktadır. Kore Yarımadası'nda sırasıyla şu krallıklar var olmuştur: *Gojoseon* (M.Ö. 2333?-180), *Üç Krallık Dönemi* (*Baekje*, *Silla*, *Goguryeo*) (M.Ö. 57-M.S. 668), *Goryeo* (M.S. 918-1392), *Joseon* (1392-1897). Her bir krallık döneminin Çinlilerle, Japonlarla, Moğollarla ve kendi içlerinde yaşadığı mücadeleler sonucunda farklı kültürel değişimler meydana gelmiştir. Örneğin Çin aracılığıyla gelen Budizm inancından önce Kore halkı *Dangun Efsanesi* (*temel inanç sistemleri*) ile inançlarının temelini oluşturmuştur. Üç Krallık Döneminde ilk önce Goguryeo Krallığı'nda ve hemen ardından Baekje Krallığı'nda ve son olarak Silla Krallığı'nda resmi din olarak kabul edilen Budizm inancı ile Joseon döneminde ön plana çıkan Konfüçyanizm'in etkileri siyaset, askeri, eğitim, sağlık, mimari, sanat, kılık-kıyafet, yiyecek-içecek, davranış, değer, gelenek ve görenek gibi birçok öğeye çeşitli şekillerde yansımıştır. Joseon Krallığı döneminde Kral Sejong, *Hangil* adı verilen Korelilerin kendilerine ait alfabelerini oluşturana kadar Kore halkı Çinlilerin *Hanja* adı verilen alfabelerini kullanmaktaydılar. 1910-1945 tarihleri arasında yaklaşık otuz beş yıllık Japon İşgalinin altında ve himayesinde yaşamak durumunda kalan Kore halkının bu uzun süreç içerisinde Korece konuşmalarına ve Korece isimler kullanmalarına yasaklar getirilmiştir. Tüm bu birbirinden farklı örnekler Kore halkının kültürel anlamda farklı dönemlerde farklı alanlarda kültürlerinin büyük ve küçük değişimler yaşadığını göstermektedir.

Japon İşgalinden kurtulan Kore Yarımadasında aradan beş yıl geçtikten sonra, Kore halkının bağımsızlıklarına kavuştukları

dönemde bir iç savaş ortaya çıkmıştır. Kore halkı 1950-1953 yılları arasında süren savaş sonucunda Kore Yarımadasında *Kuzey Kore* ya da resmî adıyla *Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti* ve *Güney Kore* ya da resmî adıyla *Kore Cumhuriyeti* olarak ikiye bölünmüştür. Güney Kore, Kore Savaşı'ndan sonra ittifakı olan Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) evrensel kültürel değer ve normları ile Çin ve Japon medyalarının baskılarından endişe duymuştur. Tarih boyunca birçok kültürel etkiye maruz kalmaları ve yakın tarihlerinde Japonların tahakkümü altında kalmalarından dolayı kendi kültürel öğelerini, değerlerini ve normlarını istedikleri gibi özgürce yaşayamamaları, Güney Kore'yi harekete geçirmiştir.

Güney Kore kültürel alandaki baskılardan ve etkilerden kurtulmak, kendi kültürlerini korumak ve halkına kültürlerini hatırlatmak adına tıpkı ABD'nin kullanmış olduğu gibi dizi, film ve müzik endüstrilerini kullanarak bir Kore kültür endüstrisi sektörünü yaratmışlardır. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği teknolojik gelişmelerin büyük etkilerinden biri kitle iletişim araçları ve medya sektörlerinde yaşanmaktadır ve bu etki günümüzde doğrudan kültürü de yakından etkilemektedir. Küreselleşme ile birlikte ekonomiden siyasete, spordan sanata, askeriye kadar pek çok alan teknoloji aracılığıyla değişime uğramaktadır. Küreselleşmenin ön planda yer alması yerelliği gölgede kalmasına neden olsa da tamamen yerel olan öğeler ve özellikler toplumların yapılarından kopmamıştır. Adorno ve Horkheimer'in (2014: 162) ifade ettiği gibi kültür günümüzde her şeye benzerlik bulaştırmaktadır. Zaten Adorno ve Horkheimer'in *kitle kültürü* yerine *kültür endüstrisi* kavramını tercih etmelerinin en büyük nedenlerinden biri de küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle kültürün metalaşarak bir tüketim haline gelmesidir. Meta haline geldiği için kültürde farklılıklardan ziyade benzerliklerin ağır olduğu düşüncesi dünya genelinde kendine yer edinmiştir. Ancak her ne kadar benzerlikler geniş alanlara yayılmış olsa da farklılıkların var olduğunu yok saymak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Back'in (2014: 97-114) de ifade ettiği üzere küresel ve yerel iç içedir ve ikisi de birbirinden beslenmektedir. Güney Kore'nin günümüzde ortaya koymuş olduğu kültür alanındaki politikada da bu iki öğenin iç içe geçtiği görülmektedir. Güney Kore'nin çağa ayak uydurup kültürün sadece küresel ve modern yönüne ağırlık verdiği gibi bir algı yaratılmaya çalışılıyor olsa da işin bir de geleneksel ve yerel olan kısmı da bulunmaktadır.

Güney Kore hükümetinin asıl amacı kendi coğrafi sınırları içerisinde yaşayan Kore halkına, Kore kültürünü hatırlatmak ve diğer ülkelerin yabancı kültürel değerlerinden ve normlarından sıyrılmak olsa da zamanla bu amaç yön değiştirmiştir. 1990'lı yıllarda Kore dizilerinin Güney Kore dışında Çin, Japonya ve Tayland gibi komşu ülkelerinde büyük başarılar imza atması, Çin medyasının Kore kültür endüstrisine başlarda *Hanliu* ve *Hanryu Sendromu* olarak adlandırması ile zirveye çıkmıştır. Daha sonra ise *Hallyu ya da en bilinen adıyla Korean Wave (Kore Dalgası)* olarak isimlendirilmiştir (Ümit, 2018: 320; Asa, 2021: 36). Güney Kore hükümeti her geçen gün bu sektörler aracılığıyla artan uluslararası başarısı sebebiyle Kore kültürünün hem modern hem de geleneksel yönüyle dünyanın dört bir yanına ulaşabilmesi için kültür alanında bir devlet politikası oluşturmuştur.

Güney Kore'nin kültür alanındaki devlet politikasının temelinde *Kore Dalgası sektörlerinin* ve *Kore Kültür Merkezleri'nin* (KKM) yer aldığı söylenebilmektedir. Kore Dalgası sektörleri ağırlıklı olarak dünya genelinde *K-Drama (Kore dizileri)*, *K-Pop (Kore pop müzikleri)* ve *K-Film (Kore filmleri)* sektörlerinde görülmektedir. KKM'ler ise her ne kadar ilk başlarda sadece uluslararası ilişkileri geliştirmek ve Kore kültürünün zenginliğini diğer ülkelere tanıtmak için dünyanın birçok ülkesinde resmi bir kurum olarak Güney Kore tarafından açılmış olsa da günümüzde KKM'lerin amacı hem Kore Dalgası sektörlerini hem de popülerleştirilmiş geleneksel Kore kültürünü, yer aldıkları ülkelerde tanıtmak ve yaymaktır. KKM'lerde Kore kültürü, Kore Dalgası sektörleri dışında dil, sanat, spor, yiyecek-içecek, kılık-kıyafet, sanat, oyun, geleneksel dans ve müzik, vd. her türlü maddi ve manevi öğelerle, değerlerle ve normlarla tanıtılmaktadır. KKM'lerde bu sayılan öğelerin, değerlerin ve normların tanıtılması için ücretsiz bir şekilde çeşitli kurslar, etkinlikler, yarışmalar ve çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Güney Kore'nin kültür alanındaki devlet politikasının yapısında *yumuşak güç ve kültür diplomasisi* kavramlarının yer aldığı söylenebilmektedir. Yumuşak güç ve kültür diplomasisi son dönemlerde uluslararası ilişkilerde ülkelerin kültürel anlamda en çok kullandıkları araçlar olarak kabul edilmektedirler. Yumuşak güç ve kültürel diplomasi kavramları ülkeler arası ilişkilerde daha çok kongreler, konferanslar, konserler, kültür merkezleri, dil okulları, sanat sergileri, vd. gibi pek çok faaliyette kültürel alanlarda değerlendirilmektedirler.

Bu çalışmada Kore kültürü, Güney Kore'nin devlet politikasının temelleri olan Kore Dalgası sektörleri ve KKM'ler ile tartışılacaktır. Bunun için nitel araştırma yöntemlerinde sıkça kullanılan doküman/metin ve belge/içerik analizi tekniğinden yararlanılacaktır. Neuman'a (2013: 466) göre, içerik analizi, "araştırmacının bir iletişim kaynağındaki (kitap, makale, film, vb.) içeriği (anlamları, vb.) açığa çıkarmasına, iyiden iyiye incelemesine ve içeriği sıradan bir kitap okuma veya bir televizyon programı izleme biçiminden farklı bir biçimde keşfetmesine olanak sağlar". Çalışmada Güney Kore'nin devlet politikasının iki yönü yumuşak güç ve kültür diplomasisi kavramları ile birlikte ele alınacaktır. Çalışmada Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığına bağlı resmi internet sitelerinden olan Korea.net, Kore Kültür ve Bilgi Servisi (KOCIS) ve Kore Kültür Merkezi'ndeki metinler ile içerikler, Türk ve dünya medyasında yer alan gazete haberleri, reklamlar, videolar ve Türkçe-Korece-İngilizce akademik literatürler araştırılacaktır, incelenecektir ve değerlendirilecektir.

Kore Dalgası Sektörleri

Güney Kore'nin devlet politikalarına geçmeden önce uluslararası alanlarda son yıllarda sıkça kullanılan *yumuşak güç* kavramına değinmek gerekmektedir. Yumuşak güç kavramının temeli Joseph Nye tarafından ortaya atılmıştır. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) (2022), Türkçe Sözlüğünde yer alan ifadeye göre güç kavramı, "fizik, düşünce ve ahlâk yönünden etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneğidir, kuvvettir" şeklinde ifade edilmektedir. Birebir ilişkilerde ya da toplumsal ilişkilerde fark etmeksizin güç her alanda varlığını göstermektedir. Gücü uluslararası ilişkiler boyutunda ele alan Nye, ikili bir ayrıma giderek gücü, *sert güç* ve *yumuşak güç* olmak üzere ikiye ayırmıştır. Nye'a (2020: 24) göre genel olarak toplumlar sert güce yani askeri ve ekonomik güce alışkındırlar. Yumuşak güç daha çok Soğuk Savaş döneminden sonra 1990'lı yıllarda sert gücün yaptırımlarına karşı bir alternatif olarak kabul edilebilmektedir. Nye'a (2020: 27) göre yumuşak güç ve sert güç birbirinden farklı olarak ele alınsa da aslında birbirleri ile ilişkili iki kavramdır çünkü her ikisinin de amacı başkalarının davranışını etkilemek için hareket etmektir. Sert güç amacını gerçekleştirmek için zorlama, baskı, tehdit ya da teşvik gibi yolları kullanırken, yumuşak güç ikna etme, çekicilik ya da rıza gibi yolları kullanmaktadır (Eleuken, 2021: 7; Avşar-Şahin, 2022: 50). Nye (2020: 32) uluslararası alanda her geçen gün kendine yer edinen yumuşak gücün kültür, siyasi değerler ve dış politikalar olmak üzere üç temel kaynağa dayandığını ifade etmektedir.

Günümüz dünyasında yumuşak gücün kültür kaynağını en çok kullanan ülke ABD'dir. ABD'nin yumuşak gücünün kullanımını daha çok McDonalds, NBA ve özellikle Hollywood gibi birbirinden farklı birçok yemek, spor, medya, sanat, eğitim, vd. gibi çeşitli sektörlerde görülmektedir. 1990'lardan itibaren Güney Kore'nin medya sektöründe yumuşak gücün yansımaları görülmektedir. Güney Kore'de ağırlıklı olarak yumuşak gücün kullanımı Kore Dalgası sektörleri olan K-Drama, K-Pop ve K-Film'de varlık bulmaktadır. Nye'a (2020: 24) göre, "bir ülke, değerlerine hayran olan, kendisini örnek alan, refah seviyesine ve her şeye açık olmasına özenen diğer ülkeler kendisini takip etmek istediğinde de dünya siyasetinde istediği sonuçları elde edebilir". Güney Kore tam olarak bu noktada yumuşak güç kullanarak kültürel öğelerinin, değerlerinin ve normlarının diğer ülkeler tarafından hayran olunmasını, örnek alınmasını, takip edilmesini isteyerek küreselleşmek ve evrensel bir boyuta ulaşmak istemektedir. Bunun içinde başta devlet desteği ve ardından birçok Kore menşeli şirketlerin desteğini de alarak bir Kore Dalgası sektörü oluşturulmuştur. Yumuşak gücü "aktif bir kültürel strateji" olduğunu öne süren Macit (2018: 75), Güney Kore'nin Kore Dalgası sektörünün başarısının ardında bu stratejinin yer aldığını ifade etmektedir. Bu kapsamda Güney Kore'nin devlet politikasının bir parçası olan Kore Dalgası sektöründen bahsetmek gerekmektedir.

Kore Dalgası 1990'lı yıllarda ABD kültüründen ve Çin ile Japon medyalarının baskılarından kurtulmak için Güney Kore'nin kendi kültür endüstrisini yaratmasıyla ortaya çıkmıştır. Başlarda sadece kendi ülke sınırları içerisinde etkili olan dizi, müzik ve film sektörleri, bir anda Çin, Japonya, Tayvan, Singapur, Vietnam ve Endonezya gibi Doğu Asya ülkelerine yayılmıştır. Özellikle Çin'in önde gelen kanallarından biri olan *China Central Television'da* (CCTV) 1997'de *What Is Love* dizisinin yayınlanması ve ardından Japonya'da *Nippon Hōsō Kyōkai* (NHK) kanalında 2003'te *Winter Sonata* dizisinin yayınlanması ve çok beğenilmesi Kore dizi sektörünün uluslararası boyut kazanmasına ve böylelikle birbirini takip eden ve destekleyen bir Kore Dalgası sektörü zincirinin oluşmasında rol oynamıştır (Korea.net, 2022). Kore dizileri 2000'li yıllardan itibaren içerisinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkeye ihraç edilmiştir. İlk ihraç edilen diziler genellikle Kore tarihini ve saray hayatını anlatan tarihi dizilerdir. 2010'lu yıllardan sonra Kore dizileri farklı ülkelere ihraç edilmeye devam etmesinin yanın da bir de uyarlamaları yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de neredeyse otuzdan fazla televizyon dizisi Kore dizilerinden uyarlanmıştır ve hâlâ da uyarlanmaya devam

etmektedir. Bir Aşk Hikayesi (I'm Sorry, I Love You), Mucize Doktor (Good Doctor), Hayat Şarkısı (Flames of Desire), Güneşi Beklerken (Boys Over Flowers), Aşk Mantık İntikam (Cunning Single Lady), Kasaba Doktoru (Dr. Romantic), Mahkum (Innocent Defendat) sadece Türkiye'de uyarlanan ve yayınlanan Kore dizilerinden birkaçıdır.

Kore dizilerinin Türkiye'de ve diğer ülkelerde çok sevilmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin temelinde ise Kore toplumunun geleneklerine, aile bağlarına ve büyüklerine karşı verdikleri değer ve gösterdikleri saygı yatmaktadır. Kore dizilerinde ABD ve Avrupa dizilerinde de sıkça kullanılan aşk teması şehvet ve arzudan ziyade daha çok duygusallık ve romantizm kavramları ile işlenmektedir (Macit, 2018: 53). Dolayısıyla özellikle Müslüman ülkelerden izleyiciler için Kore dizileri, diğer ülkelerin dizilerine göre muhafazakâr ve geleneksel olmasından dolayı daha çok tercih edilmektedir. Farklı bir konuyla izleyicilerinin dizisini çeken ve Netflix platformunda yayınlanan *Squid Game* adlı dizi, platformun dünya çapında en çok izlenen dizisi olarak liderliğini sürdürmektedir. Sadece Netflix'te önemli başarısı bulunmayan *Squid Game* dizisi televizyon dünyasının en prestijli ödüllerinden biri olan Emmy Ödülleri'nde 2022 yılında *en iyi erkek oyuncu, en iyi kadın konuk oyuncu, olağanüstü özel görsel efektler, üstün dublör performansı, olağanüstü prodüksiyon tasarımı ve en iyi drama dizisi yönetmenliği* kategorilerini kazanmıştır ve ayrıca Emmy'i kazanan ilk İngilizce olmayan drama dizisi unvanına da sahip olmuştur (Xu Aiyang, 2022).

2010'lu yıllara gelindiğinde Kore dizilerinin etkisinin devam ettiği görülmektedir ancak müzik sektörü bu yıllarda dizi sektörünün yerini almaya başlamıştır. K-Pop adı verilen Kore pop müziklerinin başlangıcı da tıpkı K-Drama sektörü gibi 1990'lı yıllara kadar gitmektedir. Günümüzde Kore Dalgası sektörünün ilk sırasında yer alan K-Pop sektörü hemen hemen tüm dünyada büyük yankılar uyandırmaktadır. K-Pop sektörünün dünya genelinde geniş kitlelere hitap etmesinde PSY sahne adlı şarkıcı ve söz yazarı Park Jae Sang'ın yeri ayrıdır. PSY, *Gangnam Style* adlı şarkısı ile K-Pop sektörünün dünyanın birçok ülkesinde tanınmasında büyük rol oynamıştır. YouTube platformunda PSY'nin kanalında *Gangnam Style* adlı şarkının izlenme oranı 4.558.774.447'dir¹.

Uluslararası alanda kazanılan bu başarı ve görünürlük, K-Drama sektöründen K-Pop sektörüne geçişte bir basamak rolünü

¹ Bu oran 04.10.2022 tarihli YouTube platformundaki izlenme sayısına aittir.

üstlenmiştir. K-Pop sektörü bünyesinde çok fazla solo şarkıcı ve grup bulundurmaktadır. K-Pop sektöründe genellikle gruplar, *kız grupları* ve *erkek grupları* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gruplardaki kişi sayıları sürekli olarak birbirinden farklılık göstermektedir. Bir kişinin K-Pop sektöründe yer alabilmesi oldukça zordur. K-Pop sektörünün bir parçası olmak isteyen kişi ya da kişiler küçük yaşlardan itibaren zorlu mülakatlar ve elemelerden geçerek sıkı ve disiplinli eğitimler almaktadırlar.

K-Pop sektörü için birçok şirket bulunsa da bu şirketlerden bazıları ön plana çıkmaktadır. Bu şirketler *SM Entertainment*, *YG Entertainment*, *JYP Entertainment* ve *Hybe Corporation'dır*. Eğlence ve müzik şirketleri olarak kabul edilen bahsi geçen şirketler ve diğer şirketler, gruplarda ya da solo olarak çıkış yapacak kişilere İngilizce-Japonca-Çince dersleri, dans dersleri, şan dersleri, enstrüman dersleri, moda dersleri ve adabı muâşeret dersleri vermektedirler. Uzun yıllar süren dersler esnasında ya da derslerin bitiminde bazı kişiler elenebilmektedirler. Oldukça az sayıda kişiler K-Pop sektörünün bir parçası olabilmek için bu şirketler tarafından seçilmektedirler. Ayrıca derslerin zorluğunun dışında bazı güzellik kalıpları da grup üyelerine zorluklar yaşatabilmektedir. Son dönemlerde popüler olan *siber zorbalığın* etkisi de K-Pop sektöründe yer alan kişilerde görülmektedir. Şirketlerin çoğunluğu çalışanlarının evrensel güzellik kalıplarına göre uygun olması için ağır estetik ameliyatlara ve yeme-içme alışkanlıklarına kadar her şeye müdahale etmektedirler. Hatta grup üyelerinin aileleri ve arkadaşları ile görüşmeleri hususunda bile eğlence ve müzik şirketlerinin katı kuralları bulunmaktadır. Günümüzde K-Pop sektöründe ön plana çıkan birçok grup bulunsa da *BLACKPINK* ve *BTS* gruplarının dünya çapında hayranlarının sayısı çok daha fazladır. *BLACKPINK*'in YouTube kanalında 82 milyon abonesi bulunurken, *How You Like That*, *Ddu-du Ddu-du* ve *Kill This Love* adlı şarkılarının izlenme oranlarının her biri 1 milyarı geçmiştir. *BTS*'in YouTube kanalında 68,3 milyon abonesi bulunurken, *Dynamite*, *Boy With Luv*, *MIC Drop* ve *IDOL* adlı şarkılarının izlenme oranlarının her biri 1 milyarı geçmiştir. Ayrıca *BLACKPINK*, dünyanın en önde gelen sanatçıları olan Lady Gaga, Cardi B, Selena Gomez ve Dua Lipa ile çalışmalar yaparken; *BTS* Coldplay, Halsey, Nicki Minaj ve Steve Aoki ile çalışmalar yapmıştır (İmre, 2022: 106).

K-Film sektörü ise her ne kadar K-Drama ve K-Pop sektörleri kadar henüz geniş kitlelere ulaşma fırsatını yakalayamamış olsa da bu sektörde de büyük çalışmaların ve başarıların yaşandığı

görülmektedir. K-Film sektörü başlarda milliyetçilik ağırlıklı çalışmalar ortaya koymuştur. K-Film sektörünün ilk dönemlerinde milliyetçilik ağırlıklı konular üzerinden eserler ortaya çıkmasının nedeni hiç kuşkusuz Kore Yarımadasında Kore halkının Japon İşgaline maruz kalmış olmasıdır. Güney Kore’de kült bir film olan 1946 yapımlı *Viva Freedom* adlı film, Japon İşgali dönemini ve bu dönemde Kore halkının vermiş olduğu mücadeleyi anlatmaktadır. Genel olarak Güney Kore’de 1999 yılında yaşanan ekonomik krize kadar K-Film sektörünü destekleyen ve önemli yatırımlar yapan *Samsung*, *LG* ve *Hyundai* gibi uluslararası şirketler desteklerini çekmek durumunda kalmışlardır. Ancak bu durum film endüstrisinin gerilemesine neden olmamıştır. Bu hususta nasıl ki dizi ve müzik sektörleri Güney Kore’nin bizzat bir devlet politikası olmuşsa film sektörü de aynı şekilde bir devlet politikası haline getirilmiştir. Bunun için Güney Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olan *Kore Sinema Filmi Tanıtım Şirketi (KMPPC)* / *Kore Film Konseyi (KOFIC)*, *Kore Film Sanatları Akademisi (KAFA)*, *Kore Filmi Tanıtım Fonu* ve *Film Geliştirme Fonu* kurulmuştur. K-Film sektörünün önemli filmlerinden olan *Old Boy*, *Oasis*, *Burning*, *On the Beach at Night Alone*, *Samaria*, *Minari* ve *Parazite* filmleri çeşitli kategorilerde ödüller kazanmıştır. *Berlin Film Festivali*, *Venedik Film Festivali*, *Akademi Ödülleri (OSCAR)* gibi birçok uluslararası film festivalleri ve ödül törenlerinde K-Film sektörünün rüzgârı esmiştir ve esmeye de devam etmektedir (Korea.net, 2022).

K-Film sektörünün başarısı sadece kazanmış olduğu ödüllerle değil aynı zamanda K-Drama sektöründe de olduğu gibi diğer ülkelerde filmlerinin uyarlanması ile de görülmektedir. *The Uninvited* filmi Janghwa Hongryeon filminden; *Hırçın Sevgilim* filmi *My Sassy Girl* filminden; *Old Boy* filmi yine aynı adlı *Old Boy* filminden uyarlanmıştır. Türkiye’de ise Sadece Sen filmi *O-Jik Geu-Dae Man* filminden; *Evim Sensin* filmi *Nae Meorisokui Jiwoogae* filminden; *Senden Bana Kalan* filmi *A Millionaire’s First Love* filminden; *7. Koğuştaki Mucize* filmi *Miracle in Cell No:7* filminden; *Kin* filmi *The Grudge* filminden uyarlanmıştır (İmre, 2022: 111).

Kore Vakfı’nın Kore Dalgası üzerine gerçekleştirdiği bir araştırmada dünya çapında (ABD, Kanada, Arjantin, Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, vd. ülkeler) Kore Dalgası hayranlarının sayısı, K-Pop sektöründe etkisiyle 2012 yılında 9.26 milyon iken günümüz itibarıyla 150 milyona ulaşmıştır (Molina-Yoon, 2022). Kore Dalgası sektörüne hayran olan kişilerinin sayılarının çoğalmasında K-Pop

sektörünün sağlamış olduğu uluslararası başarılar ön plana çıkmaktadır. Kore Dalgası sektörlerine hayran olan kişilerin daha çok gençler ve kadınlar oldukları anlaşılmaktadır. Hübinette'nin (2018: 41) gerçekleştirmiş olduğu *Who Are The Swedish K-Pop Fans? Revisiting the Reception and Consumption Of Hallyu In Post-Gangnam Style Sweeden With An Emphasis On K-Pop* adlı araştırmada İsveç'te Kore Dalgası sektörlerinden olan K-Pop sektörüne olan hayranlığın erkeklerden çok kadınlarda yoğun olduğu anlaşılmıştır. Türk medyasında yer alan *Hürriyet Gazetesi*'nin resmi internet sitesinde yer alan *K-Pop'ta İkinci Dalga: Robot Gibi, Steril, Aşırı Disiplinli... İşte Yeni İdoller², Geç Kalanlar İçin K-Pop³* başlıklı haberler ile *Sabah Gazetesi*'nin resmi internet sitesinde yer alan *Kore Dalgası Türkiye'yi de Etkisi Altına Aldı⁴* başlıklı haberin (ki bu haberlerin örnekleri çoğaltılabilir) içeriğine bakıldığında Kore Dalgası sektörleri ile ilişkili olan kesimin daha çok gençler olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Güney Kore'nin devlet politikası olan Kore Dalgası sektörlerinin ve de KKM'lerin hedef kitlelerinin gençler olduğu söylenebilmektedir. Görüldüğü üzere Güney Kore'nin devlet politikası haline getirilen ve bazı şirketlerden de destek alan birbirleri ile bağlantılı ve iç içe geçmiş olan Kore Dalgası sektörü zaman içerisinde önce dizilerle daha sonra ise müzikler ve filmler aracılığıyla küreselleşen dünyaya açılmıştır. Güney Kore'ye kültür alanında olduğu kadar turizm, eğitim, siyaset ve ekonomi üzerinden de büyük katkılar sağlan Kore Dalgası sektörü sadece K-Drama, K-Pop, K-Film olarak devlet politikasının tek bir parçası şeklinde ele alınmamalıdır. Bu sektörlerin başarılarının devam etmesi ve sağlam bir temele dayandırılması için Güney Kore'nin devlet politikasının ikinci yüzü olan KKM'leri de incelemek gerekmektedir. Yaklaşık olarak 43 yıllık bir tarihi bulunan KKM'lerin Kore kültürü açısından hem modern hem de geleneksel öğeleri, değerleri ve normları tanıtmasında ve aktarmasında diğer ülkelerdeki karşılığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bir sonraki bölümde Kore kültürünün geleneksel ve modern görünümünün bir devlet politikası olarak hangi yollarla, araçlarla, nasıl ve ne zaman diğer ülkelere tanıtıldığını ve aktarılmaya çalışıldığını incelemek için KKM'ler ele alınacaktır.

² İlgili haberin internet adresinin linki: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/k-popta-ikinci-dalga-robot-gibi-steril-asiri-disiplinli-iste-yeni-idoller-41541152>

³ İlgili haberin internet adresinin linki: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sinem-vural/gec-kalanlar-icin-k-pop-41011763>

⁴ İlgili haberin internet adresinin linki: <https://www.sabah.com.tr/pazar/2017/11/19/kore-dalgasi-turkiyeyi-de-etkisi-altina-aldi>

Kore Kültür Merkezleri (KKM)

KKM'ler tıpkı Kore Dalgası sektörleri gibi Güney Kore'nin devlet politikasının temelini oluşturan unsurlardan biridir. Bir önceki bölümde Kore Dalgası sektörlerine değinilirken yumuşak güç kavramına da yer verilmiştir. Bu bölümde de hemen KKM'ler hakkında bilgi vermeden önce tıpkı yumuşak güç gibi uluslararası ilişkilerde son yıllarda sıkça kullanılan *kültür diplomasisi* kavramına da yer vermek gerekmektedir. Yumuşak gücün bir aracı ve kamu diplomasisinin bir alt alanı olan kültür diplomasisi, uluslararası ilişkilerde kültürün önemli bir yer edinmesinde büyük rol oynamaktadır. Kültürel Diplomasi Enstitüsünün (2022) internet sitesindeki tanıma göre;

“Kültürel diplomasi, en iyi şekilde, ilişkilerin güçlendirilmesi, sosyo-kültürel iş birliğinin geliştirilmesi, ulusal çıkarların teşvik edilmesi ve ötesinde fikir, değer, gelenek ve kültürün ya da kimliğin diğer yönlerinin paylaşılmasına dayalı ve bu görüşlerden yararlanan bir eylem yolu olarak tanımlanabilir; Kültür diplomasisi kamu sektörü, özel sektör veya sivil toplum tarafından da uygulanabiliyor”.

34

Bir başka tanıma göre, *“karşılıklı anlayışı geliştirmek için fikirler, bilgiler, sanat ve kültürün diğer formlarının uluslar ve insanlar arasında değişimi”* kültürel diplomasi olarak ifade edilmektedir (Cummings, 2003: 1). Bu tanımlardan yola çıkarak aslında kültür diplomasisinin ismen olmasa da insanların ve toplumların kültürel duygularında, düşüncelerinde ve davranışlarında geçmiş dönemlerden beri var olduğu söylenebilmektedir. Geçmiş dönemlerden beri kültürel anlamda toplumlar/devletler/ülkeler arasında sayılamayacak kadar çok ilişki, etkileşim, alışveriş yaşanmıştır ve bunlara bağlı olarak toplumların yapısında doğal olarak da kültürlerin yapısında büyük ya da küçük değişimler yaşanmıştır. Kültürel diplomasi günümüz ülkelerinin uluslararası ilişkilerinde tıpkı yumuşak güç gibi askeri, siyasi ve askeri güçlerini kullanarak tehdit veya zorlama yoluyla olmadan ilgi, merak, ikna ve rıza yoluyla kendine yer edinmektedir. *“Kültürel diplomasiyi kullanan ülke, kendisine karşı bir hayranlık veya takdir uyandırmak için kültür ve değerlerinin yumuşak güç potansiyelini en üst düzeye çıkarmaya çalışır”* (Avşar-Koyuncu, 2022: 20).

Çoğu kaynak kültürel diplomasiinin bir devlet/hükümet aracı olduğundan bahsetmektedir. Bir ülke kendi kültürel maddi ve manevi öğelerini, değerlerini ve normlarını bir başka ülke ya da ülkelere tehdit ve zorlama yollarını kullanmadan tamamen barışçıl olarak hayranlık,

merak, ilgi ve sempati gibi yolları kullanarak tanıtmak, aktarmak ve yaymak isteyebilir. Bu isteklerini gerçekleştirmek içinde kültürel diplomasi merkezli olarak çeşitli ülkelerde kendi kültürlerinin tanıtımları için birbirinden farklı sergiler, konferanslar, sempozyumlar, festivaller, konserler, etkinlikler gerçekleştirebilirler ve hatta kültür merkezleri bile açabilirler. Ülkelerin yapmış olduğu tüm bu çalışmaların amacı aslında tamamen uluslararası ilişkilerinde değerlerini yükseltmektir ve diğer ülkelerden olumlu dönütler alabilmektir (Eleuken, 2021: 9).

Binark'a (2019: 59-60) göre, kültürel diplomasi kavramı aslında 19. yüzyıl itibariyle kendisini emperyalist Batı ülkelerinin Doğu, Asya ve Afrika ülkelerinde sergiler, etkinlikler ve kültür merkezleri açma yolları ile göstermesi ile görünür olmuştur. Binark (2019: 59-60), Batılı ülkelerin bu çalışmaları yapmalarının asıl nedenini oryantalist bakış açısına sahip olmalarına bağlamaktadır. Batılı ülkelerin, kendilerinin dışında kalan ülkelere tüm bu çalışmalar aracılığıyla uygarlık getirmek istedikleri düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Oysa artık sadece Batılı ülkelerin değil, Doğu Asya ülkelerinden biri olan yani Batılı ülkeler olarak kabul edilen Avrupa ve ABD dışında bulunan ülkelere de biri olan Güney Kore'nin de dünyanın farklı coğrafyalarında açtığı kültür merkezleri bulunmaktadır.

Güney Kore uluslararası ilişkilerini sağlam bir temele oturtmak ve kültürel anlamda varlığını diğer ülkelere gösterebilmek adına KKM'leri yaratmıştır. KKM'ler de her türlü konferans, sergi, festival, konser, kurslar, etkinlikler, vd. çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Güney Kore KKM'ler aracılığı ile merkezlerinin bulunduğu ülkelere uzun vadeli kültürel ilişkileri ve sanatsal alışverişleri teşvik etmek, karşılıklı anlayış oluşturmak, Kore'nin kültürel içeriği hakkında bilgi vermek ve tanıtmak gibi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Kore Kültür ve Bilgi Servisi [KOCIS], t.y.a). Bu amaçlar doğrudan kültürel diplomasi kavramına işaret etmektedir. Bu hususta KKM'lerin bir kültürel diplomasi aracı olarak nasıl bir işlev üstlendiğini irdelemek gerekmektedir.

Asya Pasifik kıtasında Avustralya, Çin (Pekin, Şanghay, Hong Kong), Endonezya, Hindistan, Japonya (Osaka, Tokyo), Kazakistan, Filipinler, Tayland, Vietnam; Avrupa kıtasında Belçika, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Polonya, Rusya, İspanya, Birleşik Krallık; Amerika kıtasında Arjantin, Brezilya, Kanada, Meksika, ABD (New York, Washington DC, Los Angeles); Orta Doğu ve Afrika kıtasında Mısır, Nijerya, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Güney

Afrika'da, toplamda 28 ülkede 33 tane KKM bulunmaktadır (KOCIS, 2022). KKM, New York ve Tokyo'da 1979; Paris ve Los Angeles'ta 1980; Pekin ve Berlin'de 1994; Osaka'da 1999; Buenos Aires, Hanoi ve Moskova'da 2016; Londra'da 2008; Varşova, Washington D.C., Abuja ve Astana (Nur Sultan)'da 2010; Sidney, Taguig, Madrid, Ankara ve Cakarta'da 2011; Budapeşte, Meksika ve Yeni Delhi'de 2012; Bangkok, Brüksel ve Sao Paulo'da 2013; Kahire'de 2014; Roma, Ottawa ve Abu Dabi'de 2016; Hong Kong'ta 2018; Proterya'da 2021 yılında kurulmuştur (KOCIS, t.y.a). 1990'lı yıllardan önce ve sonra olarak KKM'lerin görevlerini, işlevlerini ve faaliyetlerini iki şekilde incelemek gerekmektedir. Ankara'da bulunan KKM'nin resmi internet sitesinde, KKM'nin amacının hem Kore Dalgası sektörlerini hem de geleneksel Kore kültürünü tanıtmak olduğu ifade edilmektedir (Kore Kültür Merkezi [KKM], 2022). Kore Dalgası sektörleri açısından bakıldığında 1990'lı yıllardan önce açılan KKM'lerin amaçlarından birini Kore Dalgası sektörlerini tanıtmak oluşturmamaktadır. Kore Dalgası sektörleri 1990'lı yıllardan sonra ortaya çıktıkları için bu dönemden önce açılan KKM'lerin amacı Kore mirasını yani Kore'nin zengin kültürel hazinesini tanıtmaktır ve uluslararası ilişkilerin barışçıl temellere dayandırılmasını istemektir.

KKM'ler her ne kadar birbirinden farklı coğrafyalarda açılmış olsalar da benzer birçok yapıları bulunmaktadır. KKM'lerin fiziki olanaklarına bakıldığında *Resepsiyon, Kafeterya, Açık Hava Sahnesi, Gösteri Alanı, Güzel Sanatlar Sergi Alanı, Moim Bang (Kore'nin kültürel miras ürünlerinin yer aldığı yer), Kütüphane, Gösteri Salonu, Sergi Salonu, K-Pop Odası, Kore Yemekleri Sergi Alanı, Hansik (Kore Yemeği Mutfağı), Taekwondo Salonu, Eğitim Sınıfları ve Ofislerin* bulunduğu anlaşılmaktadır. Elbette KKM'lerin bu fiziki yapıları merkezden merkeze değişiklik gösterse de genel itibarıyla bu şekilde olduğu anlaşılmaktadır. KKM'ler, başta *Korece kursu* olmak üzere *Taekwondo, geleneksel Kore yemeği (Hansik), kaligrafi, geleneksel Kore çalgıları, geleneksel Kore kıyafeti (Hanbok) dikimi, baduk (go) oyunu, K-Pop Akademi,* vb. çok sayıda ücretsiz kurslar vermektedir. Kursların dışında *Korece Konuşma Yarışması, Korece Kompozisyon Yarışması, Altın Zili Kim Çalacak Yarışması, K-Pop Yarışması, Geleneksel Kore Yemeği Yapma Yarışması, Baduk (Go) Turnuvası* gibi yarışmalar ve turnuvalar düzenlenmektedir. Yarışmaların sonucunda dereceye giren yarışmacılara genel de para ödülleri ve Kore kültür turu seyahati ödülü verilirken, yarışmaya katılıp dereceye giremeyen katılımcılara ise Güney Kore ile ilgili küçük hediyeler verilmektedir. Türkiye'deki KKM'de bu kurslar ve yarışmaların dışında *Kore Kültürünü Tanıtma Günleri Etkinlikleri,*

Karavan Günleri Etkinlikleri, Kimchi Festivali gibi etkinliklerde düzenlenmektedir. Rusya'daki KKM'de 2022 yılının ocak ve şubat aylarında Hangıl (Kore alfabesi) ve Hangıl kaligrafisinin güzelliğine ve çekiciliğine dikkat çekmek ve tanıtmak için *Hangıl Kaligrafi Yarışması* düzenlemiştir (KOCIS, t.y.b). Brezilya'daki KKM'de 2021 yılının haziran ve temmuz aylarında taekwondo sporunu yerli halka tanıtmak için ilk defa taekwondo temalı bir sergi düzenlemiştir (KOCIS, t.y.c). Mısır'daki KKM'de 2020 yılında *2020 Online K-Pop Challenge* adlı cover dans yarışması düzenlenmiştir (KOCIS, t.y.d). Korea.net muhabirlerinden Kim Hyelin'in (2022) *Yurtdışındaki Kore Kültür Merkezleri Birçok Chuseok Etkinliğine Ev Sahipliği Yapıyor* başlıklı haberine göre, 2022 yılında Güney Kore için önemli bir yeri olan Chuseok'u (Kore Şükran Günü) kutlamak için Taylan'da Kore Savaşı gazileri ve onların ailelerinin geleneksel Kore kıyafetini (Hanbok) denemeleri için bir etkinlik; Hong Kong'da Kimchi Experience Workshop'u; Türkiye'de jegichagi ve okçuluk gibi geleneksel Kore halk oyunlarının yer aldığı çeşitli etkinlikler planlanmıştır ve düzenlenmiştir.

Son dönemlerde gerek Türkiye'de olsun gerekse diğer dünya ülkelerinde olsun KKM'ler bünyesinde yer alan faaliyetlerin çoğunluğunun Kore Dalgası sektörlerine yöneldiği anlaşılmaktadır. Bunun nedeni elbette ki Kore kültürünün günümüzde kendisini K-Pop ve K-Drama sektörleri ile gösteriyor olmasından kaynaklanmaktadır. Hem akademik çalışmalara hem de basın ya da sosyal medya platformlarına bakıldığında KKM'lerden ziyade Kore Dalgası sektörlerinin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ancak KKM'lerin arka planda kalması Güney Kore'nin devlet politikasını olumsuz etkilememektedir çünkü önemli olan Kore kültürünün diğer ülkelere tanıtılması ve aktarılmasıdır.

KKM'ler aynı zamanda yine Güney Kore'ye bağlı birçok resmi kurum ve kuruluşla da iş birliği içerisinde çalışmalar gerçekleştirmektedir. O kurumlardan biri Kral Sejong Enstitüleri'dir. Adını Kore alfabesini oluşturan Kral Sejong'tan alan enstitüde Korece kursları verilmektedir. KKM'lerden farklı olarak burada verilen Korece kursları belli ücretlere tabiidir. Kore Dalgası sektörlerinin bir etkisi olarak dünya genelinde gerek diziler olsun gerekse müzikler olsun Korece diline yönelik ilgi ve merakın arttığı görülmektedir. KKM'lerde ücretsiz Korece kursuna taleplerin çok sayıda olması KKM'ler ve Kral Sejong Enstitüsünün paralel hareket etmesinde etkili olmaktadır. Young Sang Yim ve Su Jung Yoo'nun (2013: 141-142), A

Development Strategy of Korean Cultural Center Through The Case of French Cultural Center adlı çalışmalarında sadece Fransa'daki KKM'de değil, içerisinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkedeki KKM'ler de Korece kurslarının çok çeşitli olduğunu ve insanların kolayca Korece öğrenebilmesi için KKM'lerin Kore Spor, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Kral Sejong Enstitüleri ile iş birliği içerisinde olduğunu sıkça vurgulamaktadırlar. Korea.net muhabirlerinden Kang Gahui ve Lee Jihae'nin (2022) *Kral Sejong Enstitüsü Bu Yıl 19 Ülkede 23 Şube Daha Açacak* adlı habere göre, ilk olarak 2007 yılında üç ülkede 13 tane şube ile açılan Kral Sejong Enstitüsü, Kore Dalgası sektörlerine yoğun ilgi gösterilmesi nedeniyle Kore'de istihdam ve eğitim oranlarının artması ile birlikte Korece kursuna olan ilginin perçinlenmesiyle günümüzde 84 ülkede 244 şubeye ulaşmıştır. Bangladeş, Suudi Arabistan, Tunus, Lüksemburg, Finlandiya ve Güney Afrika'da da bu yıl Kral Sejong Enstitüleri açılacak ülkeler arasında yer almaktadırlar.

Korece dilinin etkisi Türkiye'de sadece Kore kültürüne ilgi ve hayranlık duyan kişilerin ya da kesimlerin dikkatini çekmemektedir. Korece'ye Türkiye'de yer alan reklam filmlerinde de son dönemlerde sıkça rastlanılmaktadır. Örneğin Ülker (2022) firmasının 2022 yılında yayınlanan reklam filmlerinden birinde Korece yazılar (초콜릿/çikolata ve 웨이퍼/gofret) ve konuşmalar (알아요, 어떻게 도와 드릴까요/Ben biliyorum, nasıl yardımcı olabilirim) yer almıştır. Yapı Kredi Bankası'nın (2022), 2022 yılındaki reklam filmlerinden birinde bir kadının Korece öğrenmek için Korece kursuna gittiği ve kurs yerinde yanına gelen yeğenine kendisine *hala* değil de Korece'deki karşılığı olan *이/모* (imo) şeklinde hitap etmesini istemektedir. Görülüyor ki Kore kültürünün önemli öğelerinden biri olan Korece dili Türkiye'de kendisine yer edinmeye başlamıştır ve bu durum sadece Güney Kore'ye hayran olan ya da ilgi duyan kişilerle sınırlı kalmamaktadır. Bu da Güney Kore'nin devlet politikasının başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğini göstermektedir.

KKM'ler de tıpkı Kore Dalgası sektörleri gibi uluslararası ilişkilerde Güney Kore'nin başarıyla yürüttüğü politikalarından biri olarak tüm bu çalışmaları ile kabul edilebilmektedir. KKM'lerin bünyesinde gerçekleştirilen tüm kurslar, etkinlikler, yarışmalar ve çalışmalar kültürel diplomasi ve yumuşak güç kavramının son yıllarda uluslararası ilişkilerde Güney Kore'nin nasıl bir tavır aldığını göstermesi açısından da oldukça önemlidir. Her ne kadar K-Drama, K-Pop ve K-Film sektörleri gibi Kore kültürüne ilgi duyan tüm kişilere

hitap edemiyor olsa da KKM'lerin sağlamış olduğu imkanlar, birebir Güney Kore'ye gitme durumu olamayan kişi ya da kişiler için bulunmaz bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. KKM'lerin görünürlüğünün daha çok ücretsiz Korece kursu ile ön plana çıkması da Güney Kore için ayrı bir başarı olarak değerlendirilebilmektedir. Kişilerin Korece'ye ilgi duymaları ve o dili öğrenmek için çaba sarf etmeleri bile Kore kültürünün henüz dünya ülkelerinin tamamında yer almasa bile yine de bir evrensellik ve küresellik boyutunun olduğu söylenebilmektedir.

Sonuç

Bu makalede Güney Kore'nin kültür alanındaki devlet politikasının iki parçası olan Kore Dalgası sektörleri (K-Drama, K-Pop ve K-Film) ve Kore Kültür Merkezlerinin değerlendirmeleri gerçekleştirilmiştir. Kültür alanı başlı başına uçsuz bucaksız bir alan olduğundan ve dolayısıyla Kore kültürünün de bir sınırı olmadığından bu hususta sadece devlet politikası temelinde yumuşak güç ve kültür diplomasisi kavramlarına da yer verilerek bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Güney Kore'nin kültür alanındaki devlet politikasının iki temel parçası bulunmaktadır; Kore Dalgası sektörleri ve Kore Kültür Merkezleri. Devlet politikasının oluşmasında etkin rol oynayan Kore Dalgası sektörleri 1990'lı yıllarda Güney Kore halkına Kore kültürünü tekrar hatırlatmak ve Kore kültürünü diğer kültürlerden korumak amacı ile oluşturulmuş olsa da uluslararası boyut kazandığında amacı tamamen değişmiştir. Güney Kore'nin değişen amacı aynı zamanda Güney Kore'nin kültür alanındaki rolünün de değiştiğini göstermektedir. Güney Kore bir zamanlar farklı kültürlerin etkisi ve himayesinde kalmamak için mücadele eden bir politika izlerken, günümüzde farklı ülkelerin kültürlerine kendi kültürel öğelerini, değerlerini ve normlarını tanıtmaya, yaymaya ve aktarmaya çalışan bir politika izlemektedir. Güney Kore bu devlet politikasını yumuşak güç ve kültürel diplomasi gibi uluslararası ilişkilerde sıkça kullanılan kavramları soyut bir ifadeden somut bir uygulamaya başarılı bir şekilde dönüştürmüştür. Kendi kültür endüstrisini yaratmıştır ve bunu sadece sektörler bağlamında değil sağlam bir temele dayandırılması için dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan 28 ülkede Kore Kültür Merkezleri açarak kuvvetlendirmeye çalışmıştır. Kore Kültür Merkezleri başlarda sadece zengin Kore kültürünü farklı ülkelere tanıtmak ve uluslararası ilişkileri barışçıl yollarla güçlendirmek için kurulma amacı taşısa da sahneye Kore Dalgası sektörlerinin çıkmasıyla birlikte modern ve geleneksel olmak

üzere iki yönüyle hizmet etmeye başlamıştır. Her ne kadar ağırlıklı olarak Kore Kültür Merkezlerinde geleneksel kurslar, etkinlikler, çalışmalar ve faaliyetler gerçekleştiriliyor olsa da son dönemlerde bu merkezlerdeki tüm faaliyetlerin yönünün K-Pop sektörüne yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu anlamda Güney Kore'nin devlet politikasının iki parçası olan Kore Dalgası sektörlerinin ve Kore Kültür Merkezlerinin paralel doğrultuda birbirleri ile iç içe oldukları anlaşılmaktadır. Son otuz yıldır devlet politikasının etkisiyle Kore kültürünün önemli başarılarına imza attığı görülmektedir. Güney Kore'nin devlet politikasının başarılarının bu şekilde devam etmesi halinde henüz şimdi olmasa da ABD kültürü gibi tam anlamıyla evrensel, hâkim ve egemen unvanlarını almaması için hiçbir engelin olmadığı anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- ADORNO, T. W. ve Horkheimer, M. (2014), *Aydınlanmanın Diyalektiği* (Çev: N. Ülner ve E. Ö. Karadoğan), Kabalcı Yay., İstanbul.
- ASA, S. (2021), *Popüler Kültür, Gençlik ve Hallyu Güney Kore Kültür Endüstrisinin Türkiye'deki Yansımaları*, Dün Bugün Yarın Yay., İstanbul.
- AVŞAR, Z. ve Koyuncu, S. (2022), *Teorik Çerçeve de Kültürel Diplomasi, Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* (Edt. Z. Avşar, M. Şahin, S. M. Küçükkuılmaz, S. Ötüken, M. P. Veske), Cumhurbaşkanlığı İletişim Yay., Ankara, s. 17-41.
- AVŞAR, Z. ve Şahin, M. (2022), *Kültürel Diplomasi ve Yumuşak Güç, Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim* (Edt. Z. Avşar, M. Şahin, S.M. Küçükkuılmaz, S. Ötüken, M. P. Veske, Cumhurbaşkanlığı İletişim Yay., Ankara, s. 41-67.
- BACK, L. (2014), *Yerel/Küresel* (Çev: M. A. Kırman), İçinde C. Jenks (Edt.), *Temel Sosyolojik Dikotomiler* (Çev. Edt: İ. Çapcıoğlu), (ss. 97-115), Atf Yayınları: Ankara.
- BAYRAKTAR, Z. (2012), *Türkiye'nin Balkanlar'daki Yumuşak Gücü Türk Kültürü*. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı 35, s.181-189.
- BİNARK, M. (2019), *Kültürel Diplomasi ve Kore Dalgası "Hallyu"*, Siyasal Kitabevi: Ankara.

- CUMMINGS, M. (2003), Cultural Diplomacy and The United States Govement: A Survey, Center for Arts and Culture D.C., Washington.
- ELEUKEN, F. (2021), Kültürel Diplomasi Aracı Olarak Uluslararası Eğitim: Türkiye-Kazakistan Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Kırşehir.
- HÜBİNETTE, T. (2018), Who Are The Swedish K-Pop Fans? Revisiting the Reception and Consumption Of Hallyu In Post-Gangnam Style Sweeden With An Emphasis On K-Pop. Culture And Empathy, Cilt 1 Sayı 1-4, s. 34-48.
- Institute for Cultural Diplomacy (2022), What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power, Erişim https://culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy Erişim Tarihi 10.09.2022
- İMRE, E. (2022), Kore Kültürünün Türk Toplumuna Aktarımına Yönelik Çalışmalar: Ankara Kore Kültür Merkezi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- KANG, G. ve Lee, J. (2022, 17 Haziran), Kral Sejong Enstitüsü Bu Yıl 19 Ülkede 23 Şube Daha Açacak, Korea.net., Erişim <https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=216439&pageIndex=11> Erişim Tarihi 28.08.2022
- KİM, H. (2022, 7 Eylül), Yurtdışındaki Kore Kültür Merkezleri Birçok Chuseok Etkinliğine Ev Sahipliği Yapıyor, Korea.net., Erişim <https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=220715&pageIndex=3> Erişim Tarihi: 22.09.2022
- Kore Kültür Merkezi (KKM) (2022), Kore Kültür Merkezi Hakkında, Erişim <https://www.kocis.go.kr/eng/openInformation.do> Erişim Tarihi 01.09.2022
- Kore Kültür ve Bilgi Servisi (KOCIS) (t.y.a), Kore Kültür Merkezleri, Erişim <https://tr.korean-culture.org/tr> Erişim Tarihi 01.09.2022
- Kore Kültür ve Bilgi Servisi (KOCIS) (t.y.b), Hangeul Kaligrafi Yarışması, Küresel Kore, Erişim <https://www.kocis.go.kr/eng/openCulturalNews/view.do?seq=1042433®Code=REG0002®CodeList=&page=2&pageSize=10&photoPageSize=6&totalCount=0&searchType=&searchText=> Erişim Tarihi 01.09.2022

Kore Kültür ve Bilgi Servisi (KOCIS) (t.y.c), Brezilya'daki Kore Kültür Merkezi, Orta Amerika'daki İlk Tekvando Sergisini Düzenleyecek, Küresel Kore, Erişim <https://www.kocis.go.kr/eng/openCulturalNews/view.do?seq=1039328®Code=REG0001®CodeList=&page=5&pageSize=10&photoPageSize=6&totalCount=0&searchType=&searchText=> Erişim Tarihi 01.09.2022

Kore Kültür ve Bilgi Servisi (KOCIS) (t.y.d), 2020 Çevrimiçi K-Pop Yarışması, Küresel Kore, Erişim <https://www.kocis.go.kr/eng/openCulturalNews/view.do?seq=1036588®Code=REG0003®CodeList=&page=9&pageSize=10&photoPageSize=6&totalCount=0&searchType=&searchText=> Erişim Tarihi 01.09.2022

Korea.net. (2022), Hallyu (Kore Dalgası), Kültür ve Sanat, Erişim <https://www.korea.net/AboutKorea/Culture-and-the-Arts/Hallyu>

Erişim Tarihi 01.09.2022

MACİT, M. (2018), Kore Dalgası Küresel Popüler Kültür Fenomeni HALLYU/Kore Dizileri, Bir Yay., İstanbul.

MOLİNA, E. ve Yoon, H. Y. (2022, 4 Mart), Küresel Hallyu Hayranlarının Sayısı 10 Yılda 17 Kat Artarak 150 Milyona Ulaştı, Korea.net.,

Erişim

<https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=211458&pageIndex=4>

NEUMAN, W. L. (2013), Toplumsal Araştırma Yöntemleri 2 (Çev: S. Özge), Yayınodası, Ankara.

NYE, J. S. (2020), Yumuşak Güç (Çev: R. İ. Aydın), BB101 Yayınları, Ankara.

ÜLKER (2022, 19 Ağustos), Türkiye'nin En Çıtır Gofreti Ülker Çikolatalı Gofret'i Sevmeyeni Bulamadık [Video], YouTube, Erişim <https://www.youtube.com/watch?v=ZB0JK-vMnDA>

ÜMİT, E. Ç. (2018), Kültür Endüstrisi ve Kültürel Küreselleşme Kavramları Bağlamında Kore Dalgası Dizileri, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 11, s. 319-332.

XU, Aiying (2022, 6 Eylül), 'Squid Game' Emmy Kazanan İlk İngilizce Olmayan Drama, Korea.net.,

Erişim

<https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=220634&pageIndex=4>

Yapı Kredi (2022, 22 Haziran), Yapı Kredi'nin Emekli Kampanyası Tüm Gücüyle Devam Ediyor [Video], YouTube, Erişim <https://www.youtube.com/watch?v=TNkmjxwvCtE>

YİM, Y. S. ve Yoo, S. J. (2013), A Development Strategy of Korean Cultural Center through The Case of French Cultural Center, Proceedings of the Korea Contents Association Conference, s. 141-142.

Japonya'nın Yumuşak Gücü

Büşra SİRKECİ*

Öz: Uluslararası ilişkileri son yıllarda sıkça meşgul eden ulus markalama, imaj ve bunları uygulamada kullanılan yumuşak güç, iki dünya savaşı ve Soğuk Savaş'ın ardından insanların şiddete ve baskıya karşı geliştirdiği refleksler nedeniyle devletlerin emellerini gerçekleştirmek için daha çok tercih ettikleri bir dış politika aracına dönüşmüştür. Yumuşak gücün uygulanması, ölçülmesi ve başarısının değerlendirilmesi konusunda bir uzlaşa sağlanmamış olsa da varlığı konusunda şüphe kalmamıştır. Yumuşak güç *"başkalarına cazip gelerek ve onları ikna ederek, hedeflerinizi benimsemelerini sağlayarak istediğinizi elde etme hüneri"* olarak tanımlanmaktadır. Ticaret, ekonomi, yönetim, uluslararası ilişkiler, kültür, medya ve iletişim, eğitim ve bilim, nüfus, değerler yumuşak gücün en önemli unsurlarından sayılmaktadır. Öte yandan dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında bulunan ve Asya kalkınmasına öncülük eden Japonya ise savaş sonrası konumundan ötürü askeri kurum ve amaçlarını bir kenara koyarak dünyada var olmanın başka yollarına yönelmiştir. Yumuşak güç politikasının iyi uygulayıcılarından biri olarak kültürel öğelere ağırlık vermiş ve çoğu devlet destekli kurulan markalarını uluslararası pazarda iyi tanıtarak tüm bu öğelerin arasında Japonya markasına hizmet etmeleri için koordinasyon sağlamıştır. Bu çalışmada manga, anime, J-Pop, J-Brands gibi yumuşak güç öğelerinin yanı sıra dış yardımlarla siyasi veya sosyal problemleri satın alma yoluna giden Japonya'nın yumuşak gücü ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde güç anlayışları arasında yumuşak güç kavramının yeri ve öğeleri hakkında görüşlere ilaveten yumuşak gücün kullanımına dair örnekler yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci kısmında ise Japonya ve Japonya'nın yumuşak gücünün öğeleri, kullanım amaçları ve alanları incelenmeye ve tüm bunların ulusal görünüme etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelenen öğelerin ulusal görünüme etkileri göz önüne alındığında Japonya'nın yumuşak gücünün artı ve eksi yönleri ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yumuşak güç, Japonya, manga, anime, J-pop, ulus markalama*

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yenimahalle/Ankara. E-posta: sirkeci.busra@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8744-0823.

Soft Power of Japan

Abstract: Nation-branding, image and soft power used to implement them, which have frequently occupied international relations in recent years, have turned into a foreign policy tool that states prefer to realize their ambitions due to the reflexes developed by people against violence and oppression after the two world wars and the cold war. Although there is no consensus on the implementation, measurement and evaluation of soft power, there is no doubt about its existence. Soft power is defined as "the ability to get what you want by attracting and persuading others and getting them to adopt your goals". Trade, economy, management, international relations, culture, media and communication, education and science, population, and values are considered as the most important elements of soft power. On the other hand, Japan, which is among the most developed countries in the world and pioneering the development of Asia, has turned to other ways of being in the world by putting aside its military institutions and purposes due to its post-war position. As one of the best practitioners of soft power policy, it focused on cultural elements and promoted its brands, most of which were established with government support, in the international market, and coordinated all these elements to serve the Japanese brand. In this study, besides soft power elements such as manga, anime, J-Pop, J-Brands, the soft power of Japan, which goes to buy political or social problems with foreign aid, is discussed. In the first part of the study, in addition to the opinions about the place and elements of the concept of soft power among the power understandings, examples of the use of soft power are included. In the second part of the study, Japan and its soft power elements, purposes and areas of use were examined and the effects of all these on the national outlook were tried to be determined. Considering the effects of the examined elements on the national outlook, the pros and cons of Japan's soft power emerge.

Keywords: *Soft power, Japan, manga, anime, J-pop, nation-branding*

Giriş

Güç Türkçe sözlükte "bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Davydov'a göre devletlerden önce insanların ırklar, kabileler ve topluluklara bölündüğü dönemden bu yana var olan güç kavramı devletlerin ortaya çıkmasının ardından sonra meşrulaşmaya başlamıştır (Anlamassova, 2017: 11). Uluslararası İlişkiler disiplinde güç farklı

şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalar siyasi tarih içinde evrimleşerek farklılaşmıştır. Weberyen yaklaşıma göre güç bir oyuncunun sosyal bir ilişki içerisinde, karşı çıkışlara rağmen maddi veya manevi bir temele dayanarak isteğini gerçekleştirme olasılığıdır. Burada güç çıkar çatışması içinde anlam kazanmaktadır. Diğer yandan Lukes'a göre güç diğer oyuncuların istek, algı ve çıkarlarının şekillendirilmesi şeklinde tezahür etmektedir. Foucault ise gücün söylemler aracılığıyla dünyayı algılamamızı etkileyerek gerçekliği var ettiğini ileri sürmektedir. E.H.Carr uluslararası arenada gücü askeri, ekonomik ve fikrî olmak üzere üçe ayırmaktadır.

Gücün farklı anlamları alanyazında özel adlandırmalar ile ilgi görmektedir. Bunlardan ilki olarak potansiyel güç, Morgenthau tarafından bir devletin elinde bulundurduğu somut ve soyut kaynakların özel bir birleşimi olarak görülmüştür. Russel ve Dahl'ın da dâhil olduğu bir grup ise ilişkisel gücü bir oyuncunun kendi isteği doğrultusunda diğerlerini rızaları olup olmadığına bakmaksızın etkileme yeteneği olarak görmektedirler. Disiplinde küreselleşme ile öne çıkan kavramlardan biri olan kurumsal güç uluslararası kurumların işleyiş ve hiyerarşisinin sağladığı güç olarak tanımlanmaktadır. Küreselleşme ile birlikte önem kazanan bir diğer kavram olan yapısal güç ise oyuncuların yapı içerisinde sahip oldukları kimlik ve rolleri kendi istekleri ile kabul etmesini ve uygun davranış kalıplarını gönüllü olarak yerine getirmesini ifade etmektedir. Son olarak Foucault felsefesinden türetilen söylemsel güç kavramında söylemler sadece iletişim araçları değil, aynı zamanda onları ve etraflarındaki dünyayı anlamlandırarak var eden güç pratikleri olarak kabul görmektedirler (Sarı, 2020). Tüm bu tanımlamalara rağmen güç Uluslararası İlişkiler'in hem en önemli hem de en tartışılır konularından biri olmaya devam etmektedir. Joseph Nye bunu şu sözlerle ifade etmektedir: "*Güç aşka benzer. Onu yaşamayı, tanımlamayı ya da ölçümlemesinden daha kolaydır*" (Akoğuz, 2018: 56).

Sert güç: Sert güç, silahlı kuvvetler veya ekonomik araçlar gibi somut güç kaynaklarına dayanmaktadır. Sert güç uygulamaları çeşitli şekillerde görülmektedir. Irak işgali veya Kırım'ın ilhâkında görüldüğü gibi askeri müdahale olarak veya Kardak krizi örneğinde olduğu gibi zorlayıcı diplomasi/güç kullanma tehdidi şeklinde sert güç uygulamaları görülmektedir. Ekonomik yaptırımlar veya yaptırım tehdidi (İran'a yönelik küresel yaptırımlar örneği) veya caydırıcılık için kurulan askeri ittifaklar veya ortak savunma

sistemleri (Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü örneği) sık görülen diğer uygulamalardır. Sert güç kullanımı ilk olarak yeterli sert güç kaynaklarına sahip olma, sert güç kullanma tehdidinde bulunma, sert gücü çıkarlar doğrultusunda kullanma ve son olarak söz konusu sert gücün kullanımını meşru sebebe bağlama aşamalarından oluşmaktadır (Şener, 2019; Işık, 2020; Alemdar, 2020).

Yumuşak güç: Nye'a göre yumuşak güç "*başkalarına cazip gelerek ve onları ikna ederek, hedeflerinizi benimsemelerini sağlayarak istediğinizi elde etme hüneri*" olarak tanımlanmaktadır. Yaşam tarzı, evrensel ve kültürel değerler, siyasal-demokratik normlar, kurumlar ve kurallar gibi soyut kaynaklara dayanmaktadır. Ticaret, ekonomi, yönetim, uluslararası ilişkiler, kültür, medya ve iletişim, eğitim ve bilim, nüfus, değerler yumuşak güç unsurlarından yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır. Yumuşak güç uygulamaları çeşitli şekillerde görülebilmektedir (Özel, 2018: 5-6). Yumuşak güç hemen her devlet tarafından kullanılmak istense de bunu etkili kullanan devletler sınırlıdır. Örneğin "Amerikan Rüyası" özgürlük vaadi, ABD'nin dünyanın polisi rolü ve Amerikan kültürel hegemonyası ile en etkili yumuşak güç uygulamalarından birini oluşturmaktadır (Güzelipek, 2018). Son zamanlarda başkan Bolsonaro'nun aşırı sağ uygulamaları ile zedelenmiş olsa da Brezilya da dünyaca ünlü eğlence sektörü (festival, film ve dizi sektörleri) ile öne çıkmış, ulus markalaşması konusunda ilerleme kaydetmiştir (Mevzu, 2020).

Okyanusun diğer yakasında ise demokratik ve özgürlükçü değerler, insan hakları, dünya düzeninin kurucusu olma ve bilimsel öncülük imajı ile Avrupalılık kimliği dünyada en etkili yumuşak güç örneği olma niteliğini sürdürmektedir (Ermağan-Karcı, 2018). Kıtanın kuzeyinde İskandinav devletleri sosyal refah devleti imajı ile öne çıkmaktadır. Daha kurumsal bir yumuşak güç göstergesi olarak Russotrudniçestvo (Rus bilim ve kültür merkezleri) Rusya'nın Bağımsız Devletler Topluluğu ile bağları korumasını sağlayacak bir unsur olarak son yıllarda yükselişe geçmiştir. Putin ve Medvedev'in yumuşak gücü ön plana alması ve gerek eski Çarlık gerekse eski Sovyet sahasında kültürel hegemonyasını sürdürme isteği yumuşak bir güç unsuru ile gerçekleştirilmeye çalışılırken SSCB sonrası Rus imajını da değiştirecek bir araç olarak görülmektedir (Halidov, 2014). Rusya'nın hemen yanında 21.yüzyılın büyük gücü olarak gösterilen Çin ise mütevazı davranmamakta ve her kıtada varlığını hissettirmek için yumuşak güç unsurlarını etkili kullanmaya özen göstermektedir. İç politikasında ayrımcılık, baskı ve zulmün eksik olmamasına karşın

uluslararası politikada barışçıl ilişkiler, barışçıl ve eşit yollarla kalkınma söylemi (Konfüçyüsçülük) ile üçüncü dünya ülkelerine sosyalist bir gelişim örneği sunmak isteyen Çin bir yandan da enstitüler vasıtasıyla özellikle Asya ve Afrika'daki dış müdahaleye daha açık durumdaki ekonomik anlamda yetersiz bölgelerde dil ve kültür yayılımı hedeflemektedir (Kurban, 2021; Ozan, 2021; Kibaroğlu, 2012). Eski kıtanın Çin kadar eski bir başka yerlisi İran, Fars dili ve kültürünün hâkim olduğu bölgelerde kendisine Şia mezhebinin hamisi rolünü biçerek Batı ve emperyalizm karşıtı söylemleri ile emperyalizmin kurbanı az gelişmiş ülkeleri etki alanına almaya çalışmaktadır (Öçal, 2018; Üstüntaş, 2016). Dünyanın başka bir ucunda Jacinda Arden Yeni Zelanda'nın yumuşak gücünü hızla artırmaktadır. Dürüst, adil ve şeffaf bir yönetim, cinsiyet ve azınlık politikalarındaki hatalarla yüzleşme ve toplumsal uyuma yapılan vurgular ve kapitalizme karşı cesur söylemler ile dikkat çeken başkan ülkesini 2020 ulus marka sıralamasında en hızlı yükselen ülke yapmayı başarmıştır (The Guardian, 2020; Newshub, 2021). Hemen yanı başındaki Avustralya'da sığınmacılara yönelik politikalar dikkat toplasa da koala diplomasisinin eski yükseliş hızı salgın tedbirleri ile yavaşlamaya başlamıştır (İlgüner, 2021). Tüm bu örnekler farklı alanlarda farklı şekillerde uygulanan yumuşak güç uygulamaları ve sonucunda ortaya çıkan ulusal imajlardan yalnızca birkaç tanesidir.

Akıllı güç: Sert ve yumuşak gücün dengeli bir birleşim şeklinde kullanılmasına akıllı güç adı verilmektedir. Theodore Roosevelt'in deyişiyle her zaman yumuşakça konuşulmalı ve büyük bir sopa taşınmalıdır. Akıllı güç hem sert hem de yumuşak güç kaynaklarına sahip olmalı ve bunları gerektiği gibi denge içinde bir araya getirebilmelidir. Nye'in danışmanlığını yaptığı Clinton'dan beri ABD dış politikasının ana eksenini akıllı güç haline gelmek olarak görülse de Bush dönemi bu politikadan bir sapma olarak değerlendirilmektedir.

Yumuşak Güç Ögeleri

Güç kaynakları bağlamına göre yumuşak veya sert güç ögesi olarak kullanılabilecektir (Yapıcı, 2015: 9). Yumuşak gücün ölçülmesi teoride üzerine uzlaşılmamış bir durum olsa da uygulamada farklı fakat benzer ölçekler kullanılmaktadır. Örneğin yumuşak güç analizi yapan kurumlardan biri aşağıdaki ölçütü hazırlamıştır (<https://softpower30.com/what-is-soft-power/>):

"1. Dijital: Ülkenin dijital altyapısı ve dijital diplomasideki yetenekleri,

2. *Kültür: Milletin, hem kültürel hem de yüksek nitelikli kültürel çıktılarına küresel erişim ve çekicilik boyutu,*

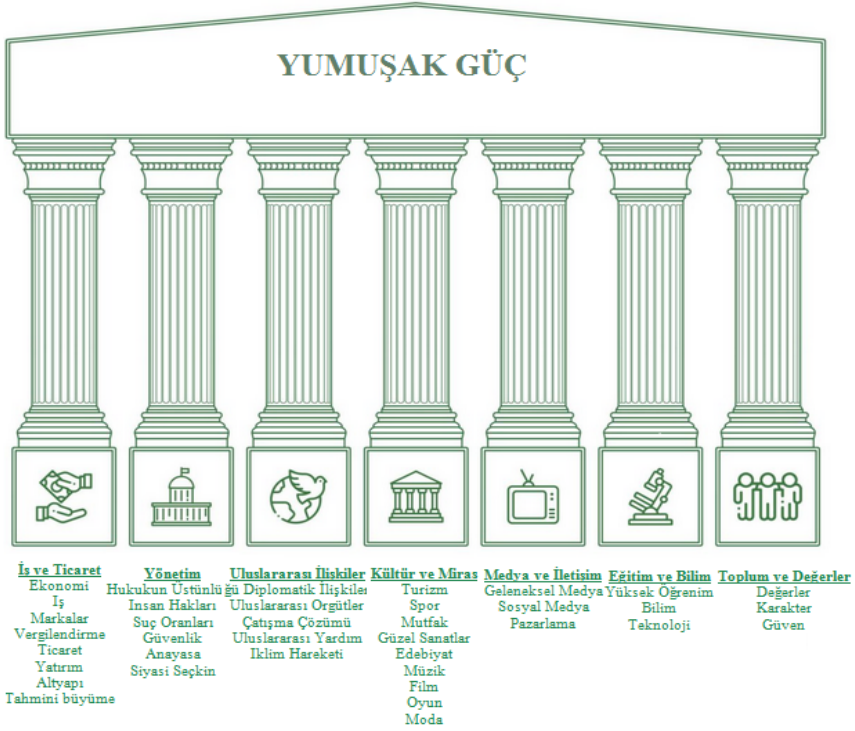
3. *Girişim: Ülkenin ekonomik modelinin çekiciliği, iş dostu olması ve yenilenme kapasitesi,*

4. *Eğitim: Ülkedeki beşeri sermayenin seviyesi, burs programları ve uluslararası öğrenciler için çekiciliği,*

5. *Katılım: Ülkenin diplomatik ağının gücü ve küresel katılım ve kalkınmaya katkısı,*

6. *Hükümet: Özgürlük, insan hakları ve demokrasiye bağlılık ve siyasi kurumların kalitesi."*

Şekil 1. Yumuşak gücün unsurları



Kaynak: (<https://brandfinance.com/insights/soft-power-why-it-matters#measuring-soft-power>)

Genellikle yumuşak güç yaşam tarzı, evrensel ve kültürel değerler, siyasal-demokratik normlar, kurumlar ve kurallar, ticaret, ekonomi, uluslararası ilişkiler, medya ve iletişim, eğitim ve bilim,

nüfus gibi farklı öğelerin bir veya birkaçı ile ölçülmeye çalışılmaktadır. Bir ülkenin yumuşak gücü uluslararası ilişkilerde kendine özgü konumuna uygun öğelerden oluşabilecektir. Nye'a göre politikadan kaynaklı çekicilik, diğerleri tarafından meşru şekilde algılanma ve hedefin eylemlerinde değişiklik yumuşak gücün varlığını göstermektedir (Yapıcı, 2015: 10).

Japonya

Büyük Okyanus'un batı yakasında Asya kıtasının kıyılarına paralel uzanan dördü büyük olmak üzere altı bini geçkin adadan oluşan Japonya, adaların konumlarından ötürü birbirinden farklı iklim ve yer yapısına sahiptir. Coğrafyası Japonya'nın yer sarsıntılarında muzdarip olmasının yanı sıra yer altı kaynaklarının da kısıtlı olmasına neden olmuştur. Öte yandan ada konumunun yanında yerleşik bir kültüre de sahip olması Japon kültürünün yayılmasının önünü modern döneme kadar kapatmıştır. Daha çok çevre kültürlerden denizcilik yoluyla etkilenen Japonya, kendi iç kültürel çeşitliliği fazla olmasına rağmen siyasi saiklerin de etkisiyle nispeten izole bir toplum olagelmıştır (Eberhard, 2019: 12-15). Çin etkisiyle erken dönemde yazılı kültürü benimsemesi ve bürokratik yapısını oluşturması ile 8.yüzyılda birleşik bir imparatorluğa dönüşen Japonya iç karışıklıklar dönemine ise 16.yüzyılda Batı'dan gelen ateşli silahlar yardımıyla son verirken Batılı teknoloji ile birlikte kültürel öğeleri de Japon kültürüne katmıştır.

Ortaya çıkan bu kültür Tokugawa Şogunluğu döneminde yabancı etkisinin sınırlanmaya çalışılmasıyla toplumda Japon kimliği olarak sentezlenmiştir. Yabancı etkisini sınırlandırma fiziksel olarak yürütülürken Batı bilimi Japonya'da hızla kabul edilmiş ve üzerine çalışılmıştır. Böylece henüz ABD müdahalesi ile birlikte dünyaya açılmadan önce Japonya Batılı kalkınma anlayışı gelmeden Batı'nın düşünce dünyasını tanıma fırsatını değerlendirmiştir. Tokugawa Şogunluğu döneminde 1624'te İspanyollara, 1639'da Portekizlilere ve 1641'de Hollandalılara getirilen yasaklarla başlayan dışa kapalılık dönemi kültürel kimlik üzerinde farklı sonuçlar doğurmuştur. Yeni kaynaklara erişimin olmadığı bu dönemde eski Çin metinlerine dönülmüş Konfüçyüsçü değerler samuraylık kurumu ile özdeşleştirilmiştir. Dış dünya ile etkileşimi kesilen Japon toplumunda sınıflar arası etkileşim başlamıştır. Şogunluğun kısıtlamalarına rağmen seçkin ve avam sınıf arasında kültürel geçişkenlik yaşanmıştır. Yine bu dönem yabancı kaynakların ülkeye girişinin

zorlaşmasıyla Japonca kitap basımı hızla artmıştır. İçeriklerin bir diğer sonucu olarak sanatın konusu *Fuji'den 36 Manzara* gibi milli ve yerel meselelere yönelmiştir. Ukiyo adı verilen uçan dünyalar ortaya çıkmış ardından bu eğlence merkezlerine atfen ukiyo-e sanatı doğmuştur (Holcombe, 2021). Tokugawa döneminde tüm dünyada coğrafi keşifler, okyanus ötesi ticari ilişkiler artarken Japonya'nın kapalılığı dolayısıyla, coğrafyanın da katkılarıyla, Japon kültürünün uluslararası alanda tanınmasının önü kesilmiştir. Ayrıca Japon kültürünün Batı'da hâlihazırda egzotik ve bilinmez görülen Doğu kültürü algısıyla etiketlenmesine neden olmuştur.

Kanagawa Antlaşması ile yabancı etkisine açılan Japonya'da yükselen milliyetçilik dalgası ve şogunluğun geri kalmışlığı birleşince güçlü bir merkezi yapı için halkın desteğini bulan imparatorluk Japonya'yı modern ulus-devlet formuna dönüştürme fırsatı yakalamıştır. Meiji oligarşisi olarak bilinen bir grup devlet görevlisi 1868'de yayımlanan tüzük ile birlikte Çin'e benzer bir son yaşamamak için güçlü, modern ve merkezi bir Japonya inşa etmenin peşine düşmüştür. Meiji restorasyonu ile başlayan bu dönem devlet eliyle gelişen sanayileşme ve modernleşme 20.yüzyılın başında Japonya'yı önce Çin'i sonra Rusya'yı yenen ve İngiltere ile müzakere edebilecek bir konuma getirmiştir. Modern dönemin karakterini Tokugawa şogunluğunun yabancılara yenilgisine olan kızgınlık oluşturmuştur. Bu kızgınlık imparatorluk hakkında zenginleşme ve güçlenme isteğini uyandırmış ve isteklerin gerçekleştirilmesi için hızlı bir sanayileşme aracılığıyla batılılaşma sürecine girilmiştir. Fukuzawa Yukiçi önderliğinde bir grup Japonya'nın kültürel olarak Asya'dan ayrılması fikrini ortaya atmış, aynı dönemde Japon ulusu fikri yoğun bir destek görmüştür. Çağdaşlaşma deseni olarak sanayileşmiş Batı örnek alındığı için 20.yüzyıl başında Batılı popüler kültür ülkeye hızlı giriş yapmıştır (Holcombe, 2021). Bu iki dönemin -Tokugawa ve Meiji-kimliğe olan etkisi hem birbirlerine tezatlık oluşturmuş hem de birbirlerini neden-sonuç ilişkisiyle bağlamıştır. Tokugawa döneminde kendi içine kapanan ve milli kimliği inşa etmeye başlayan Japon toplumu Meiji restorasyonu ile başlayan çağdaşlaşma sürecinde kimliğini bir daha yenilmeyecek bir devlet için Batı'da iyi olan her şeyi ihraç eden ve daha iyisini yapmayı ulusal bir görev addeden bir kimlik olarak inşa etmiştir. I. Dünya Savaşı'nda askeri sanayisini büyüten ülke, iki savaş arası dönemin ekonomik sıkıntıları ve Çan Kay Şek'i tehdit algılaması nedeniyle aniden yükselen bir militarizmle karşılaşmıştır. Öz yeterlilik için milli bir savunma devleti olma ideali Japonya'da ordunun etkisinin siyasete taşmasına neden olmuştur.

1936'da Meiji dönemi gibi bir restorasyon isteği ile isyan eden ordu bastırılrsa da imparatorun müdahalesine rağmen Taişo demokrasisinin sonuna gelinmiştir. 1905'te Rusya'dan alınan topraklarla başlayan Mançuko macerası ise İşiwara Kanji liderliğindeki bir grubun Batı ile nihaî savaşına hazırlık olarak Japonya'nın sahip olması gereken kaynaklara ulaşım için hayati görülmüştür. Göçer geçmişi olmayan Japonların isteksizliği ve Çin'in geleneksel nüfus politikası ile Mançurya'da nüfus dengesini lehine çeviremeyen Japonya bölgenin modernleşmesine katkı sağlasa da hayal ettiği Yen bloğunu kuramamıştır. 1939'da yaşanan Sovyet-Japon çatışmasının etkisiyle beklenen Rus saldırısına karşın yalnızca askeri sanayiye yatırım yapan hükümet her türlü ekonomik faaliyeti savunmaya kullanma isteği ile enflasyona ve büyüyen ithalat bağımlılığına yol açmıştır. Vietnam'ı işgal etmesiyle ciddi ambargoya maruz kalan Japonya her geçen gün azalacak gücünü hızlı bir şekilde kullanmak için Pearl Harbor baskını yapmış ardından Malezya, Hong Kong, Filipinler, Singapur ve Cava gibi Batı sömürgelerini ele geçirmeye başlamıştır (Holcombe, 2021). Savaşın sonunda Batı'ya yenilse de Japonya önemli bir ders çıkarmıştır: sürdürülebilir bir sanayi ordulardan daha etkilidir. Bu ders ile Japonya yeniden kalkınmasını birkaç on yılda tamamlayabilmiştir.

1952'ye kadar süren işgal dönemini Amerikalılar'ın Japonya hakkındaki kısıtlılıklarından da faydalanarak görece başarılı atlatan Japonya'da duran ekonomi yalnızca 1968'e gelindiğinde dünyada üçüncü sıraya yerleşecek kadar hızlı büyümüştür. Savaş öncesi *zaibatsular* müttefikler tarafından dağıtılınca banka sistemi etrafında *keiretsular* ortaya çıkmıştır. Amerikan ordusu ve pazarından yararlanırken kendi pazarında ona yer vermeyen Japon politikası Japon kültürünün ana hatlarını yansıtmaktadır. Japonya'nın bir numara olmaya oynadığı ve ticaret savaşlarının yaşandığı 1980'lerin ardından Japon milli kimliğine yönelik ilgi ve uygulamalarda artış görülmüştür. Japon tüketim ürünlerinin kalitesi ile dünya çapında saygınlık kazanan ulusal kimlik, imajın yükselişi ve bilinmezlikten güvenirliliğe dönüşen algının oluşmasına yardımcı olmuştur. Ancak özgüvenin getirdiği balon ekonomisi önlenememiş ve soğuk savaş ile birlikte Japon ekonomik mucizesinin de sonu gelmiştir. İhtiyacından ve ihraç edebileceğinden fazla üretim, artan yaşam süresi ve hızla yaşlanan nüfus, göçe uygun olmama gibi faktörler yeniden yükselişin önünü kapatmıştır. Büyümesi yavaşlamış olsa da Japonya bugün dünyanın en gelişmiş sayılı ülkelerinden biri konumundadır (Holcombe, 2021). Üstelik tüm bu modernleşme sürecinde kendine

özgü olanı da koruyabilmek ona günümüzde ihracat engeline takılmayan yeni bir alan açmıştır. Tıpkı judo felsefesinde olduğu gibi *sert olanı yumuşak olanla yenmek* Japonya'nın ulus markalaşmasında kullandığı yumuşak güç öğeleri üzerinden yürüttüğü politikaları için açıklayıcı olacaktır.

Japonya'nın Yumuşak Gücü

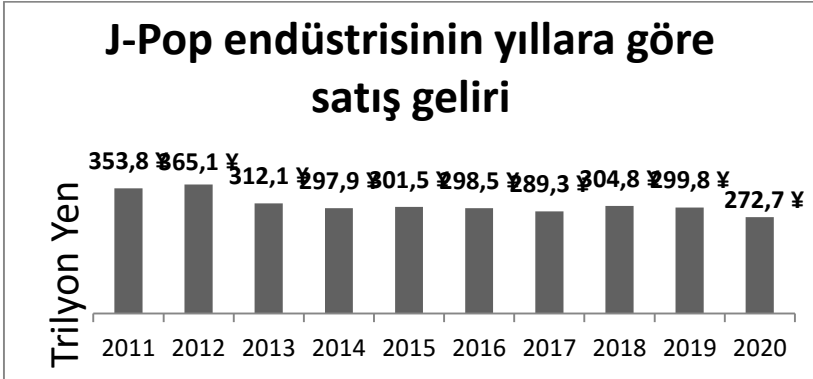
Japon kültürüne uluslararası ilgi 1970'lerde hızla gelişen Japon ekonomisine karşı duyulan endişeleri giderebilmek için 1972 Fukuda Doktrini ile kurulan Japon Vakfı aracılığıyla imaj iyileştirme çalışmalarına dayanmaktadır. Vakıf deniz ötesinde Japon kültürünü tanıtmak ile görevlendirilmiştir. Bu ilk dönem kabuki, çay seremonisi ve JET (Japon değişim ve öğretim programı-1987) öne çıkarılan öğeler olurken 1980'lerin sonuyla birlikte imaj iyileştirme amacına hizmet etmek üzere medya devreye girmiştir. *Oshin* adlı pembe dizi 1983-84 arası çalışkanlık, aileye bağlılık ve Batılı olmayan modernleşme deneyimi gibi ortak özellikleri nedeniyle Doğu ve Güneydoğu Asya'da beklenmeyen bir ilgiyle karşılanmış ardından 46 ülkeye satılmıştır. Dizinin kültürel öğeler açısından inceltilmemiş olduğu halde Japonya'nın kötü imajına rağmen çevre ülkelerde sevilmesi dönüm noktası olmuş, böylece 1991'de hükümet TV programları pazarlanması için Japonya Medya İletişim Merkezi'ni (JAMCO) kurmuştur (İwabuchi, 2015: 420-421).

İlerleyen yıllarda Japonya'nın yumuşak güç uygulaması kültür, bilim-teknoloji, değerler ve medya üzerinden yürütüldüğü için manga, anime, J-Pop, video oyunları, cosplay zirveleri, mutfak, markalar, azim ve çalışkanlık gibi karakter özellikleri, barış ülküsü, uluslararası yardım ve yatırımlar, medya öğeleri ilk etapta göze çarpmaktadır (Yaylar, 2020: 154-159). 2020 yılında 612,6 milyar yen basılı 342 milyar yen dijital pazar değerine ulaşan manga Japon tarzı çizgilere sahip çizgi romanların genel adıdır ([Anime News Network](#), 2021). Manga tarzı çizgilerle yapılan Japon tarzı animasyon/çizgi filmler olan anime ise genellikle çok satılan mangaların canlandırılması şeklinde olsa da orijinal animeler de bulunmaktadır. Japon kültürünün temsili olan anime Japonya Dış Ticaret Örgütü'nün bildirdiğine göre yıllık 250 trilyon gelir ile ülkenin üçüncü büyük endüstrisi olarak 70 ülkede TV'de yayınlanmaktadır. Japonya şu anda dünya pazarının neredeyse yüzde 60'ını oluşturan en büyük ve en kârlı animasyon ihracatçısı olarak Avrupa ve Amerika pazarının tamamına hâkimdir (<https://www.ecoeducate.org/post/anime-s-contribution-to-japan-s-economy>). Ayrıca 2021 yılında ilk kez Japonya

dışındaki anime pazarının değeri Japonya'dakini geçmiştir ([Anime News Network](#), 2021).

AKB48, Arashi, HİGEDAN gibi gruplar ve Kyary Pamyu Pamyu gibi moda anlayışı ile Batı'da ilgi gören solo sanatçıların ön plana çıktığı J-Pop endüstrisi Japonya markasını oluşturan önemli etkenlerden birisidir ([MasterClass](#), 2022). J-Pop genellikle kawaii kültürü ile birlikte gelmektedir. Kawaii "küçük, saf, güçsüz, olgunlaşmamış, tamamlanmamış, kısa ömürlü, korumak istediğiniz bir şey veya kimse" olma isteğiyle taklit etme anlamına gelmekle birlikte toplumdaki geleneksel kalıplarla mücadele etme amacıyla radikalleştikçe garipliğin sevimliliğini temsil eder hale gelmiştir ([Japonoloji](#), 2018). J-Pop'un popülerliğinde, özellikle kadınların arzu nesnesi haline getirilmesinin katkısı büyüktür.

Grafik 1. J-Pop endüstrisinin yıllara göre trilyon yen cinsinden satış geliri

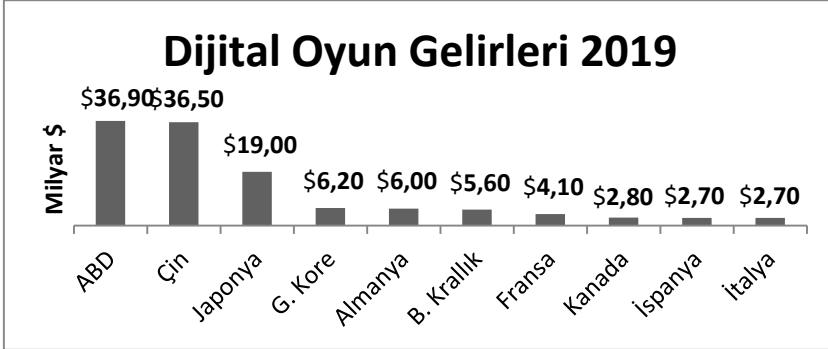


Kaynak: <https://www.statista.com/statistics/297902/music-industry-revenue-japan/>

1.3164 trilyon yen değerindeki Japon oyun pazarı 2020'de dünyada 3. sırayı alırken ([Insight Freakout](#), 2021) ayrıca Nintendo gibi dev şirketlerin etkisiyle teknolojik yenilik ile küresel pazarı da yönlendirme kapasitesi bulunmaktadır. Manga, anime, J-Pop ve video oyunları gibi kültür temelli ürünler dil kullanımı içerdikleri için dil öğrenimi teşvik etmenin yanında endüstriyel ürünlerin tüketimini de beraberinde getirmektedir (Yaylar, 2020: 159). Moda sektörü bunlardan biridir. Kawaii kültürünün etkisiyle 2009'da Dışişleri Bakanlığı üç genç kadın modacıyı *Kawaii (Sevimlilik) Elçileri* olarak tüm dünyada görevli ilan etmiştir (İwabuchi, 2015: 424). Her ne kadar ilk zamanlarda genellikle popüler Japon kültürü ile uygulamalar yapıldığı için eleştiriler gelse de 2005'te başbakan Koizumi *popüler*

kültürün açacağı yolun geleneksel kültürün önünü açacağını açıklamıştır (Yaylar, 2020: 155). Öte yandan bu kültürel ürünlerin çoğunun dijitalleşmesi büyük Japon markalarının teknoloji pazarındaki payını da etkilemektedir.

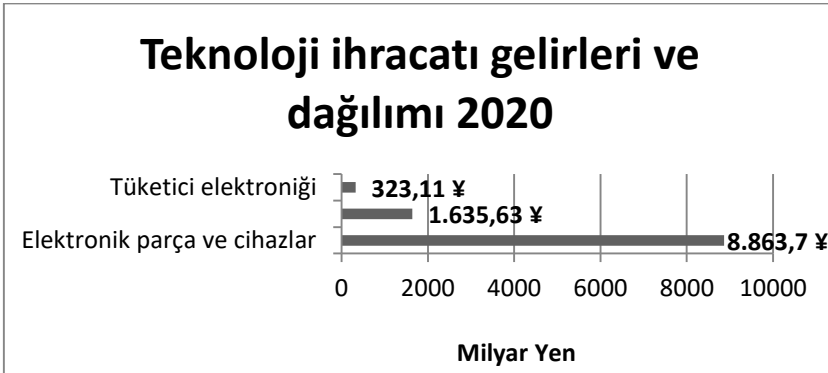
Grafik 2. Küresel oyun pazarında Japonya



Kaynak: www.digitalmarketingforasia.com/what-you-should-know-about-the-japanese-game-industry/

Kültürel öğeler dışında Japonya'nın yumuşak gücünü oluşturan diğer unsurlardan Sony, Toyota, Mitsubishi, Nissan, Hitachi, Toshiba, Fujitsu ve daha birçok marka yalnızca dayanıklılık ve saygınlık gibi faktörler dolayısıyla değil faaliyet gösterdikleri alanda yenilikçi yaklaşımları sayesinde küresel pazarda hatırı sayılır bir yer edinmişlerdir.

Grafik 3. Milyar yen cinsinden 2020 yılında Japonya'nın ihraç ettiği teknoloji gelirleri ve dağılımı



Kaynak: www.statista.com/statistics/617034/japan-electronics-export-value-category/

J-Brands olarak da adlandırılan Japon markaları *Soğuk Savaş döneminde kültürel girdilere karşı hassas olan toplumlara* teknolojik kolaylıklar sağlayarak girmeyi başarmışlardır (Yaylar, 2020: 155). Ancak bu markaların 2010'lu yıllara gelindiğinde merkezi donanımdan yazılıma kayan teknolojik gelişimi takip edemeyerek tüketici ürünleri kategorisinden çekildiği görülmektedir (CNET, 2012). Yine de tüketici arasında Japon markaları bugün rekabetçi fiyatlarla pazara hâkim olan Çin ve Kore markalarından daha dayanıklı olmakla anılmaktadırlar (<https://www.quora.com/How-do-Chinese-products-compare-with-Japanese-ones>).

Bir başka öge ise önceleri Japonya içindeki çoğulculuğa hitaben ortaya çıkan NHK World kanalı fikri uygulamada Japonya'yı dünyaya ve dünyayı Japonya'nın gözünden anlatan bir kanala dönüşmüştür. Medya ve pazarlama Japon yumuşak gücünün uygulanmasında en önemli araç olarak öne çıkmaktadır (İwabuchi, 2015: 427). Medya ve pazarlama yoluyla tanıtılan Japon kültürü kendine has seremonileri, coğrafyası ve yaşam tarzı ile turizm sektöründe de oldukça başarılıdır. 2020 yılında küresel salgında kapılarını kapatmasına rağmen uluslararası turist sayısı 41.157.998'e ulaşmıştır (Dünya Bankası). 2021 yılında ise seyahat ve turizm gelişimini sağlayan ekonomiler arasında ilk sırada yer almıştır (World Economic Forum, 2021). Böylece medya aracılığıyla tanıtılan kültürün yakından görülmesi sağlanarak bağlar kuvvetlendirilmektedir. Diğer yandan Japonya dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleşen çatışma ve uzlaşmazlıklarda arabulucu rolü oynayarak uluslararası imajını geliştirmeye çalışmaktadır (Sputnik, 2019; AA, 2019).

Ayrıca iklim değişikliği konusunda Cornwall'daki 2021 G7 Zirvesi'nde Başbakan Suga, Japonya tarafından önümüzdeki 5 yıl boyunca gelişmekte olan ülkelere toplam 6,5 trilyon yen tutarındaki kamu ve özel finansman yardımını yapılacağını belirtmiştir (https://www.mofa.go.jp/ic/ch/page23e_000446.html). Bu yardımlar eğitim ve ortak çalışma yoluyla Japonya'yı dünyanın her yerine ulaştıran ekstra bir araç olarak görülebilecektir. Benzer şekilde diğer konularda da resmî kalkınma yardımı (ODA: Official Development Assistance) yoluyla nüfuz ettiği birçok bölge bulunmaktadır. Kalkınma yardımları ile Japonya'nın bu bölgelerdeki kredisinin artırılmasının yanı sıra kültürel etki yayma politikasının da sürdürüldüğü tespit edilmiştir (https://www.mofa.go.jp/policy/oda/page22_001470.html). Son olarak genellikle sert güç unsuru olarak değerlendirilen askeri

unsurlardan olan Japonya Öz Savunma Birlikleri Afganistan ve Irak'ta olduğu gibi özgürlük harekâtlarında Batı'ya karşı bir yumuşak güç ögesi olarak görev almıştır (Yapıcı, 2015: 9).

Resim 1. 2020'de Japon şirketleri ve Dışişleri Bakanlığı'nın salgın önlemleri ve karantina süreci hakkında bilgi vermek için hazırladığı projelerde kullandığı afişlerden biri



57

Kaynak: <https://www.un.org/en/coronavirus/children-keeping-active-hello-kitty-and-friends>

Japonya'nın yumuşak güç kullanım amaçları

Japonya'nın imaj gelişimi için kültürün ve günün şartlarına göre iletişim araçlarının kullanılması fikri 1920 ve 1930'lu yıllarda tartışılmış fakat iki savaş arası dönemde başlayan militarizmle birlikte tartışmalar yarıda kesilmiştir. 1970'lerde ise konu Japon karşıtı kamuoyunu değiştirerek ihracatı ve diplomasiyi aktif olarak kullanabilmek için Japonya adına hayati öneme ulaşmıştır. (İwabuchi, 2015: 420). Üstelik eskiden beri süregelen "dönemin hegemonyası ile çatışma yerine işbirliğine gitme" şeklindeki ana stratejisi de savaş sonrası bulunduğu konum da Japonya'nın sert güç yerine yumuşak güç ile hayatta kalmasını gerektirmiştir (Kösebalaban, 1998: 58). Japon popüler kültürünün en çok ilgi gördüğü yıllar 1990'lar olsa da 2000 sonrası her türlü yumuşak güç ögesinin *Cool Japan* olarak tabir edilen çatı söylem altında kurumsallaştırıldığı görülmektedir. Koizumi hükümeti 2001-2006 yılları arasında yumuşak gücün kullanımı için Japon imajına yönelik Fikri Mülkiyet Stratejisi Genel Müdürlüğü, Turizm Ulusu Komitesi, Bilgi İletişim Yazılımı Komitesi, J-Brand Girişimi ve Uluslararası Değişimi Teşvik Konseyi gibi kurumlar

oluşturmuştur. Bu ilk dönemde Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı öncülük etse de kısa sürede Dışişleri Bakanlığı ile yük paylaşımı yapılmıştır (İwabuchi, 2015: 422-423).

2006 yılında Dışişleri Bakanlığı resmi olarak pop kültür diplomasisini Japonya'yı anlayan ve ona güvenen bir kamuoyu yaratmak için başlattığını duyurmuştur. Bu yolla Japon markalaşmasını benimseyen bakanlık her yıl manga, anime ve oyun karakterlerinin taklit edildiği Dünya Cosplay Zirvesi'ne ev sahipliği yapmaktadır (İwabuchi, 2015: 420-424). Bakan Taro Aso mangayı "yüreklere birbirine bağlayan sınır tanımaz bir güç" olarak tanımlamıştır. 2009'da yayınlanan mavi kitapta popüler kültürün Japonya adına kamuoyu oluşturma işlevine destek verileceği belirtilmiştir (Yaylar, 2020: 159-160). Ulus markalama kavramının Doğu Asya'da yükselmesi ve yumuşak gücün etkileşimsel inşasının sonucu olarak genel geçerlikten uzak durma zorunluluğu ile popüler olanla başlayan bu kültürel etkinin gittikçe Japon kültürünün derinliğine inmesi beklenmektedir (Yapıcı, 2015: 11).

Hızlı büyüyen ve tarihi nedeniyle tehdit olarak algılanan Japonya olumsuz imajını düzeltmek, yumuşak güç öğeleri ile Japonya'nın tanınması, anlaşılması ve güvenilmesi yoluyla dış politikada başarılı olmak amaçlarıyla yola çıkmıştır. Taso Aro 2006'daki konuşmasında "İnsanların aklında Japonya hakkında bu şekilde olumlu imaj oluştuğunda, uzun vadede Japonya görüşlerini daha iyi ifade edebilecektir. Böylece adım adım daha iyi sonuçlar alabileceğiz" sözleriyle amaçlarını ifade etmiştir (Yaylar, 2020: 156). Öte yandan yumuşak güç aracılığıyla oluşturulan Japon imajı içerde ulusal kimliğin yeniden inşa edilmesi yoluyla azınlıkların veya çeşitliliğin dışlanarak var olduğu iddia edilen homojenliğe ulaşma amacına da hizmet etmektedir (İwabuchi, 2015: 428).

Japonya'nın yumuşak gücünü kullanım alanları

Japonya'nın yumuşak güç unsurları fiziki bir alan sınırlamasına tabi olmamakla birlikte doğal bir coğrafi sonuç olarak ilk dönemde çevresinde etkili olmuştur. Ancak ilerleyen yıllarda Batı'ya ulaşan etkisinin siyasal ve ekonomik dönütlerinin daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumda komşularıyla olan ilişkisinin payı olduğu düşünülmektedir. Yayılmacı geçmişi, komşularıyla olan sınır anlaşmazlıkları ve 1937 ve 1945 yılları arasında Japon İmparatorluk Ordusu tarafından işgal edilen topraklarda işletilen genelevler sisteminin bir parçası olarak Japon askerleriyle cinsel ilişkiye girmeye

zorlanan kadınlar konusu oldukça ciddi bir sorundur. Japonya bu sorunları yaşadığı bölgelerde ayrı bir politika uygulamayı başaramadığı veya tercih etmediği için yumuşak güç öğeleri ile bu sorunların ayrı değerlendirildiği görülmüştür. Her ne kadar bölgedeki genç ve şehirli nüfus Japon istilası dönemini hatırlamıyor olsa da yükselen siber milliyetçiliğin gençlerin Japon kültür ürünleri ile bu konuları ayrı ayrı değerlendirmesine katkısı olduğu düşünülmektedir (İwabuchi, 2015: 426). Özellikle uluslararası yardımlar nedeniyle az gelişmiş ve Japonya ile geçmişte bir ilişkisi bulunmayan Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelerde ve Batı ittifakında daha etkili olduğu söylenebilecektir.

Yumuşak Gücün Japonya'nın Ulusal Görünümüne Etkileri

Savunma harcamaları yapmak zorunda olmayan Japonya diplomaside ekonomik ilişki kurmaya dayalı bir politika izleme şansını kullanmaktadır. Önemli tarihsel sorunların üstünü kapatma yoluna giderek tazminat, kredi, JICA yardımı, doğrudan dış yatırım gibi araçları kullanarak problem satın almayı tercih etmektedir (Yaylar, 2020: 173).

Grafik 4. Asya'da birinci, dünyada ikinci sıradaki yumuşak güç: Japonya

59



Kaynak: <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2021-japan-is-top-performing-asian-nation-ranking-2nd-overall>

Sorunların olmadığı bölgelerde ise yaptığı yatırımların karşılığını almaya başlayan Japonya BBC 2012 anketine göre uluslararası ilişkilerde en olumlu etkiye sahip ülke olmuştur (Yaylar, 2020: 155).

2021 yılında küresel çalışmaya göre ise 4 sıra yükselerek dünyada ikinci en iyi yumuşak güç olmayı başarmıştır (The Diplomat, 2021). Ayrıca ülke 2015'den beri listede ilk 10'da yer almaktadır (<https://softpower30.com/country/japan/>).

II. Dünya Savaşı'ndan bu yana Japonya'nın ulusal görünümü Batı'da ve özellikle ABD'de korkunç ve gizemli düşmandan teknoloji üreticisine ve oradan da yaratıcı kurgu fabrikasına dönüşmüştür (Quartz, 2020). Çevre ülkelerde ise Batılı olmayan modernizmin ve Asyalılığın birleşimi olarak bir yandan ilgi gösterilse de öte yandan tarihi ve güncel sorunlar nedeniyle tehdit algılanmaya devam etmektedir. Özellikle son yıllarda Güney Kore ve Çin'in de yumuşak güç olarak sivrilmesi hatta Japonya'yı geride bırakmaya başladıkları alanlar elde etmesiyle kendilerini yumuşak gücün hedefi değil kaynağı haline getirmişlerdir (Yaylar, 2020: 160). Öte yandan ulusal görünüm yalnızca yumuşak güce göre belirlenmemektedir. Japonya kalkınmasını tamamlamış ve buna rağmen birçok yönden Japon kalmayı başarmış bir ülke olarak sorunlarına rağmen küresel sistemin önemli bir parçası olmayı başarmıştır. Bu açıdan birçok ülke için kararlı, güvenilir ve cömert bir ortak olarak algılanmaktadır.

Sonuç

Japon olan öğeleri pazar ürünü olana kadar seyrelterek yumuşak güç haline getiren ve Japonya markası için kullanan devlet bu alanda özellikle kültürel öğelere öncelik vermektedir. Manga, anime, video oyunları, J-Pop ve kawaii bunlardan ilk akla gelenlerdir. Diğer yandan ise hızlı teknolojik gelişmesinin, çalışkan ve mükemmeliyetçi karakterinin bir yansıması olarak dünyaya sunduğu teknoloji devi markaları yumuşak güç ögesi olarak işlev görmüştür. Yakın dönemde politikalarına devlet yardımları, uluslararası işbirliğine katkı çalışmaları gibi kamu diplomasisi araçlarını eklemiştir.

Öte yandan ülke içindeki çoğulculuğun görmezden gelinmesi, homojenliğe olan vurgu, toplumsal cinsiyet rollerindeki sorunlar ve bunlardan kaynaklanan cinsel kimlik veya eğilim sorunları, yaşlanan nüfus ve çalışan nüfusun isteksizliği, inanç üzerine tartışmalar, artan intihar ve suç oranları, meta-yumuşak güç olarak algılanan kendini eleştirme istekliliğinin görülmemesi aksine atalar kültü nedeniyle geçmişle yüzleşmekten kaçınılması ve hatta tüm bu sorunların para ile satın alınmak istenmesi de Japonya'nın ulusal görünümüne dâhildir. Ancak elde edilen sonuçlar bütün bu sorunlara rağmen yumuşak güç

sıralamasında hatırı sayılır süredir sağlam bir yer edinen Japonya'nın başarılı olduğu yönündedir.

İlerleyen yıllarda Japonya'dan beklenen kendi bölgesinde başlattığı bu yeni hareketin hedefi haline gelmekten ve elde ettiği bu gücü kaybetmekten sakınabilmek için bölgelerdeki algısını iyi ölçümlemek ve her bölgeye özgü politikalar uygulamak olacaktır. Aksi halde Güney Kore, Çin hatta Tayvan'ın yumuşak gücünün gerisinde kalması, bir müttefik olarak Batı'nın gözünden düşmesi veya eski düşman olarak Asya'da dışlanması olasılıklar dâhilinde olabilir. Japonya'nın kendi kültürünü yayan fakat başka kültürleri ülkesine kolay kabul etmeyen yapısı ve Japon kimliğine bağlılık olası bir dışlanmayı tehdit olarak algılamaya ve küresel politikada sertleşmeye yol açabilecektir. Tüm bu olasılıklar dışında işgücü hızla azalan ve doğal kaynakları kısıtlı olan Japonya'nın hem ekonomik hem de diplomatik olarak katma değeri yüksek ürünlerden azamî faydayı elde etmekten başka çaresi yok gibi görünmektedir. Japonya'nın yumuşak güç öğelerini tasarlama, üretme ve yayma yolu geliştirmekte olan birçok zayıf oyuncu için örnek teşkil edebilecek önemdedir.

KAYNAKÇA

AKOĞUZ, Nurettin O. (2018). Uluslararası İlişkilerde Hegemonya, Yumuşak Güç, Algı Yönetimi: Amerika Birleşik Devletleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

ALEMDAR, Ahmet. (2020). Uluslararası İlişkilerde "Güç" ve "Yumuşak Güç" Boyutu, <https://www.defenceturk.net/uluslararasi-iliskilerde-guc-ve-yumusak-guc-boyutu>, Erişim tarihi: 14.06.2022.

ANLAMASSOVA, Makpal. (2017). Uluslararası İlişkilerde Yumuşak Gücün Kullanımı ve Rusya'nın Yumuşak Güç Araçları, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

EBERHARD, Wolfram. (2019). En Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzakdoğu Tarihi, TTK Yayınları, Ankara.

ERMAĞAN, İsmail, Aybars KARCI, (2018). Avrupa Birliği'nin Yumuşak Güç Uygulamaları, Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Üzerine Akademik Analizler, Ankara, s.411-437.

GÜZELİPEK, Yiğit A. (2018). The Implementation of USA's Soft Power via Hollywood: Looking Back to Cold War, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 32, s.228-240.

HALIDOV, İslam. (2014). Rusya'nın Yumuşak Güç Araçları, Avrasya İncelemeleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, s. 37-75.

HOLCOMBE, Charles. (2021). Doğu Asya Tarihi, Dergah Yayınları, İstanbul.

<https://brandfinance.com/insights/soft-power-why-it-matters#measuring-soft-power> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2021-japan-is-top-performing-asian-nation-ranking-2nd-overall> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://insight.freakout.net/the-latest-trends-of-japans-game-market-which-is-3rd-largest-in-the-world/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://japonoloji.com/kawaii-ne-anlama-gelir/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://poderygloria.net/avustralya-ilk-kez-en-etkili-yumusak-guce-sahip-ilk-on-ulke-arasindadir/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://qz.com/1806376/japans-image-has-changed-from-fierce-to-lovable-over-the-decades/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://softpower30.com/country/japan/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://softpower30.com/what-is-soft-power/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://thediplomat.com/2021/03/the-ups-and-downs-of-soft-power-in-the-asia-pacific/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://tr.sputniknews.com/20191210/japonya-tahran-ile-Washington-arasinda-arabuluculuk-yapmak-istiyor-1040800820.html> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/japonya-arakanli-muslumanlarin-donusuyla-iligili-arabuluculuk-teklif-etti/1545509> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.animenewsnetwork.com/news/2021-02-26/manga-market-in-japan-hits-record-612.6-billion-yen-in-2020/.169987> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.animenewsnetwork.com/news/2021-11-07/aja-anime-industry-contracted-3.5-percent-in-2020/.179142> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.cnet.com/tech/tech-industry/the-era-of-japanese-consumer-electronics-giants-is-dead/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.ecoeducate.org/post/anime-s-contribution-to-japan-s-economy> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.masterclass.com/articles/j-pop-music-guide#a-brief-history-of-jpop> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.mevzu.tv/dunya/brezilyanin-yumusak-gucu-tehdit-altinda-mi-h766.html> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

https://www.mofa.go.jp/ic/ch/page23e_000446.html , Erişim tarihi: 14.06.2022.

https://www.mofa.go.jp/policy/oda/page22_001470.html , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.newshub.co.nz/home/new-zealand/2021/02/new-zealand-fastest-rising-soft-power-nation-in-new-rankings-as-hillary-clinton-praises-jacinda-ardern.html> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.quora.com/How-do-Chinese-products-compare-with-Japanese-ones> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.statista.com/statistics/297902/music-industry-revenue-japan/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/21/a-new-kind-of-soft-power-jacinda-ardern-appears-on-cover-of-time-magazine> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.un.org/en/coronavirus/children-keeping-active-hello-kitty-and-friends> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

<https://www.weforum.org/reports/travel-and-tourism-development-index-2021/digest> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

İLGÜNER, Muhterem. (2021). Yumuşak Güç 2021, <https://www.dunya.com/kose-yazisi/yumusak-guc-2021/612049> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

IŞIK, Mithat (2020). Türk Dış Politikasında Sert Güç, <https://www.sde.org.tr/mithat-isik/genel/turk-dis-politikasinda-sert-guc-kose-yazisi-16958> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

İWABUCHİ, Koichi. (2015). Pop-culture diplomacy in Japan: soft power, nation branding and the question of 'international cultural exchange', International Journal of Cultural Policy, Cilt 21, Sayı 4, s.419-432.

KİBAROĞLU, Mustafa. (2012). Çin artık "yumuşak güç" olarak sahnede, <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/cin-artik-yumusak-guc-olarak-sahnedede-1642385> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

KÖSEBALABAN, Hasan. (1998). Japon grand stratejisi: Yirminci yüzyıl Japon dış politikasında süreklilik ve değişim, Divan, Sayı 5, s.57-98.

KURBAN, Ayşe. (2021). Çin'in Yumuşak Güç Unsurları, https://insamer.com/tr/cinin-yumusak-guc-unsurlari_3794.html , Erişim tarihi: 14.06.2022.

ÖÇAL, Şamil. (2018). İran Dış Politikasında Yumuşak Güç Kullanımı: Kültür ve Dil, Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, s. 46-68.

OZAN, Emre. (2021). Covid-19 Salgınında ABD-Çin Yumuşak Güç Rekabeti, <https://www.ankasam.org/covid-19-salgininda-abd-cin-yumusak-guc-rekabeti/> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

ÖZEL, Cengiz. (2018). Yumuşak Güce Bütünsel Bakış, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, s.1-27.

SARI, Buğra. (2020). Uluslararası ilişkiler disiplininde güç kavram(lar)ı, <https://kureselcalismalar.com/uluslararasi-iliskiler-disiplininde-guc-kavramlari/> , Erişim tarihi: 20.07.2022.

ŞENER, Bülent. (2019). Savaş ile barış arasında bir kriz yönetim stratejisi olarak zorlayıcı diplomasi ve Türk dış politikasındaki örnekler, <https://tasam.org/tr-TR/Icerik/51440/savas-ile-baris-arasinda-bir-kriz-yonetim-stratejisi-olarak-zorlayici-diplomasi-ve-turk-dis-politikasindaki-ornekleri> , Erişim tarihi: 14.06.2022.

ÜSTÜNTAŞ, Doğan. (2016). İran'ın Yumuşak Gücü: Unsurları, Zorlukları, Akademik Ortadoğu, Cilt 11, Sayı 1, s.59-84.

www.digitalmarketingforasia.com/what-you-should-know-about-the-japanese-game-industry/ , Erişim tarihi: 14.06.2022.

www.statista.com/statistics/617034/japan-electronics-export-value-category/ , Erişim tarihi: 14.06.2022.

YAPICI, Umut. (2015). Yumuşak Güç Ölçülebilir mi?, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 12, Sayı 47, s.5-25.

YAYLAR, Yasin. (2020). Karşılaştırmalı Kamu Diplomasisi Analizi: Türkiye, ABD ve Japonya, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya

Rusya-Ukrayna Krizini Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Global Times'ın Twitter'da Sunumu Özelinde İnceleme

Muhammed ABDULMECİD*

Öz: Bu çalışmanın amacı, Çin menşeli uluslararası medya kuruluşu olan Global Times'da Çin'in Rusya-Ukrayna krizine ilişkin ideolojik tutumlarının nasıl sunulduğunu gazetenin Twitter hesabı özelinde incelemek ve haberlerin egemen çerçevelerini ortaya koymaktır. Çalışmada analize dâhil edilecek Twitter gönderileri Rusya'nın Ukrayna'ya saldırı düzenlediği 24 Şubattan birinci ateşkes müzakeresinin yapıldığı 28 Şubat gününe kadar olanıdır (24 Şubat 2022 – 28 Şubat 2022). Yöntem olarak nitel içerik analizi ve çerçeveleme yöntemi bütünleşmiş bir şekilde kullanılmıştır. Çalışmada cevap aranacak sorular şöyle formüle edilmiştir: Kriz döneminde hangi iletiler seçilip, metin içinde dikkat çekici hale getirilmiştir? Kriz döneminde hangi iletiler ya da durumlar gizlenmiş, metin içinde göz ardı edilmeye çalışılmıştır? Kullanılan hashtag'lerde neye dikkat çekmeye çalışılmaktadır? Kriz sürecinde Çin'in rolü nasıl betimlenmiştir? Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi nasıl değerlendirilmiştir? Çin Rusya-Ukrayna krizi sürecinde nasıl bir dış politika izlemiştir ve bunu nasıl yansıtmıştır? Çalışma sonucunda, Global Times'da savaşın ABD, NATO ve Rusya arasındaki hesaplaşma olduğuna, savaş sorumlusunun ABD ve NATO ülkeleri olduğuna dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmüştür. Krizin bir aktörü olan Rusya dolaylı ifadelerle "haklı" çıkarılmaya çalışılmıştır. Savaş ifadesinin sadece bir iletide kullanıldığı, diğer iletilerde "operasyon" ifadesinin tercih edildiği görülmektedir. Çin açısından kriz ABD ve NATO'nun oyunu olarak değerlendirilmiş, Rusya'nın güvenlik kaygılarına önem verilmesi gerektiği tekrarlanmıştır. Kriz sürecinde Çin'in Rusya-Ukrayna krizini diyalog ve barışçıl yöntemlerle çözme tarafgiri olarak çerçvelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Rusya-Ukrayna, Çin, Global Times, Twitter, Çerçeveleme*

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, Medya ve İletişim Çalışmaları Bölümü, E-mail: m.abdulmecid786@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3300-1387.

In The Context Of Framing Theory Of The Russia-Ukraine Crisis, A Special Analysis Of The Global Times' Presentation On Twitter

Abstract: The aim of this study is to examine how China's ideological attitudes regarding the Russia-Ukraine crisis are presented in the Global Times, an international media organization of Chinese origin, specifically on the newspaper's Twitter account and to reveal the dominant frames of the news. Twitter posts to be included in the analysis in the study are from February 24, when Russia attacked Ukraine, to February 28, when the first ceasefire negotiations were held (February 24, 2022 – February 28, 2022). As a method, qualitative content analysis and framing methods were used in an integrated manner. The questions to be answered in the study are formulated as follows: Which messages were “selected” and made “remarkable” in the text during the crisis? Which messages or situations were "hidden" or "ignored" in the text during the crisis? What is it trying to draw attention to in the hashtags used? How has China's role been described in the crisis process? How was the Russia-Ukraine crisis evaluated in terms of China? What kind of foreign policy did China follow during the Russia-Ukraine crisis and how did it reflect this? As a result of the study, it was seen that the Global Times tried to draw attention to the fact that the war was a showdown between the USA, NATO and Russia, and the responsible ones for the war were the USA and NATO countries. Russia, an actor in the crisis, tried to be "justified" with indirect expressions. It is seen that the expression "war" is used in only one message, while the expression "operation" is preferred in other messages. From the point of view of China, the crisis was evaluated as the game of the USA and NATO, and it was repeated that Russia's security concerns should be given importance. It was concluded that during the crisis, China was framed as a party to resolving the Russia-Ukraine crisis through dialogue and peaceful methods.

Keywords: *Russia-Ukraine Crisis, China, Global Times, Twitter, Framing*

Giriş

Çerçeveleme kavramı ilk olarak, Bateson'dan (1955) kaynaklanmış ve kültür sosyolojisine Goffman (1974) tarafından kazandırılmıştır. Entman (1993) kavramı iletişim çalışmaları için önermiştir. Daha sonra kitle iletişim araştırmalarına dâhil edilmiş ve

nitel araştırmalarda önemli bir nokta haline gelmiştir. Günümüzde ise dijital iletişim araştırmalarına dâhil olmuş, bu alanda da yoğun ilgi görmektedir.

Haber çerçeveleri okuyucu kafasında belirli bir yorum şeması oluşturma çabasıdadır. “Önemli” görülenlerin daha fazla ön planda tutulması, tekrar edilmesi, “önemsiz” görülenlerin göz ardı edilmesi ya da dolaylı olarak değersizleştirilmesi yoluyla okuyucu belirli bir noktaya çekilmek istenmektedir. Uluslararası medya kuruluşları temsil ettiği ülkenin ya da ideolojinin genel çerçevesini haberler aracılığıyla oluştururlar ve bunu yaparken hedef kitlenin belirli bir bakış açısına sahip olmasını hedeflerler. Özellikle doğrudan devletlerin hükümetine bağlı yayın kuruluşlarından o devletlerin uluslararası olaylara bakış açısı, tavrı ve dış politikalarını anlamak mümkündür. Online olanaklar sayesinde büyük medya kuruluşlarının neredeyse hepsi dijital ortamda boy göstermektedir. Sosyal medya platformları söz konusu medya kuruluşlarına olaylar hakkında anında haber paylaşma imkânı sunmaktadır. Twitter 'in siyasi iletişim için yoğun ilgi bulduğu günümüzde, medya kuruluşları resmi Twitter hesapları aracılığıyla gündemdeki olayları anında, kısa ve çekici bir şekilde hedef kitle ile buluştırmaya çalışmaktadır. Twitter'ın sadece 280 karaktere izin veriyor olması, medya kuruluşlarının olaya yönelik tavrını özet bir şekilde, yani hedef kitlenin haberdar olması gerek görülen kısmını aktarmasına zemin sunmaktadır.

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal saldırıları başlamıştır. Uluslararası politika ve medyanın gündemi olaya yönelmiştir. Türkiye dâhil birçok gelişmekte olan ülke böyle savaş ve çatışma ile ilgili durumlarda Batı ve ABD medyasında nasıl ele alındığı hakkında bir genel fikre sahiptir. Ancak uzak doğu ülkesi Çin menşeli medya kuruluşlarının olaylara yönelik tavrı pek ilgileri dâhilinde değildir. Benzer şekilde, Rusya-Ukrayna arasındaki çatışma süreci uluslararası medya kuruluşlarında yoğun ilgi bulmuştur ve genel olarak Rusya'yı işgalci olarak ele almıştır. Ancak Çin'in bu krize bakışı nasıl, Çin menşeli uluslararası medya kuruluşları bu olayı nasıl ele almakta, nasıl sunmakta vb. soruların cevaplanması gerekmektedir.

Bu çalışma, çerçeveleme kuramı bağlamında, Çin menşeli bir uluslararası gazete olan Global Times'ın Rusya-Ukrayna krizini sunumunu gazetenin resmi Twitter hesabı üzerinden paylaşılan içerikler özelinde incelemeyi amaç edinmektedir. Bu kapsamda

sunulan egemen ideolojik çerçevenin çözümlenmesi gerçekleştirilecektir.

Kuramsal Çerçeve: Çerçeveleme Kuramı

Çerçeve kuramının kaynağı, biri psikoloji diğeri ise sosyoloji olmak üzere iki yönelime sahiptir (Pan ve Kosicki, 2010). Kavram hem sosyolojik hem de psikolojik bağlamda ele alınarak resim çerçevesi metaforu üzerinden açıklanmaktadır. Bateson'a (1955) göre, Mesajlar, çerçeveye alınmış resimler gibidir. Aktaran, mesajları kendi algısı ve tercihi çerçevesinde düzenlemektedir. Bu yüzden belirlediği çerçeveler içindeki bilgiler önemli ve "gerekli" görülendir, dışında kalanlar ise "gereksiz" ve inkâr edilendir (Bateson, 1955, s. 323). Bu bakış açısıyla, bir durumun ya da olayın nasıl ele alındığı ve çerçevenin içinde neye yer verildiği medya metinlerinin ulaştırıldığı toplumda farklı etkiler yaratabildiği ifade edilmektedir (Sarıkaya, 2020: 406).

Goffman (1974), insanların gündelik yaşam üzerine kurdukları çerçevelerin bazılarının varlıkların, önermelerin ve kuralların bir sistemi olarak açık seçik olduğunu, bunlar dışında kalan büyük kısmının ise bir bakış açısının bilgisini sağlamada yetersiz olduğunu, ancak bununla birlikte yapılandırma düzeyi ne olursa olsun her çerçevenin sınırları içinde tanımlanan sınırsız sayıdaki somut olayın belirlenmesi, kavranması ve adlandırılması için olanaklar verdiğini ifade etmektedir (Goffman, 1974: 21).

Çerçeveleme kavramı gündelik yaşam içerisindeki konuşmalarımızı ve davranışlarımızı şekillendiren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Çerçeveler, insanların olaylara yaklaşımı ve kişisel çıkarları ile ilişkili bir biçimde şekillenmektedir (Goffman, 1974, s. 26). İnsanlar günlük yaşamı anlamak için sosyal yaşamda belirli yorumlayıcı çerçeveler kullanmaktadır. Sosyal rollerin ve sosyal durumların yorumlanması yoluyla, insanlar davranışlarını başkalarıyla koordine etmek ve programlarını ve hayatlarını düzenli hale getirmek için belirli eylem senaryolarında uygun iletişim davranışlarını ve performanslarını anlayabilmektedir. Çerçeve, belirli bir zamanda sosyal bir durumu anlamak için kullanılan belirli bir beklentiler dizisidir. Bu sözde sembolik etkileşim perspektifidir (Goffman, 1981).

Çerçeveleme seçmek ve önem vermek olmak üzere iki temel durumu barındırmaktadır. Seçme işlemi haberi oluşturup sunan

aktörlerin işlemiyken, dikkat çekme işlemi metnin alıcılar üzerindeki etkisini ifade etmektedir (Entman, 1993: 51-52). “Önemli” olanın daha göze çarpıcı şekilde tasarlanması, “önemsiz” olanın değersiz/marjinalleştirilme işlemi çerçeveleme sürecinde yerini bulmaktadır. Başka bir ifade ile çerçeveleme, iletilecek mesajın konusu, içeriği gibi önemli nitelikleri kitleler için kabul edilebilir hale getirerek, ilgili konu hakkında harekete geçirilmesini sağlayan ve değerlendirmelerde kullanılmasına yol açan bir etki olarak tanımlanmaktadır (Price ve Tewksbury, 1997: 180-181). Bütün bu anlatılardan yola çıkılarak inşacı yaklaşım bağlamında çerçeveleme, dünyayı algılama perspektiflerimizi şekillendirmede bir sosyal “gerçeklik” inşası görevini üstlenen bir süreç olarak ifade edilmektedir (Hallahan, 1999: 207).

Çerçeveleme kuramının birkaç özelliğinden bahsetmek mümkündür. Huang (2005), çerçeve kuramının temel özelliklerini şöyle özetlemektedir:

1. Çerçeveleme kuramının temel sorusu, medyanın üretimi, yani medyanın gerçekliği nasıl yansıttığı ve insanların onu anlamasını nasıl düzenlediğidir. Çerçeve kuramı, önemli bir analiz alanı açmakta, meselelerin, söylemlerin ve anlamların tam olarak nasıl inşa edildiği, organize edildiği ve ortaya çıktığını tartışmaktadır.
2. Gerçeğin nasıl yansıtılacağı, anlamın nasıl inşa edileceği ve insanların bilişlerinin nasıl standartlaştırılacağı, nihayetinde medyanın ürünü olan metin veya söylem aracılığıyla somutlaştırılır. Bu nedenle, metin inşası, yorumlanması veya söylem üretimi analizi çerçeve teorisinin odak noktasıdır.
3. Çerçeveleme kuramı medya üretimine odaklanır, ancak üretimi kapalı ve izole bir süreç olarak görmez. Üretimi ve ürünlerini (metinleri) belirli bağlamlara, ilişkilere yerleştirir. Bu ilişkiler iki kategoriye ayrılabilir: biri, metnin kendisini kendi kendine yeten bir sistem olarak kullanmak (kasıtlı olarak vurgulanan, yorumlayıcı ve sunulan kodlar) ve iç ilişkilerini ve ondan ortaya çıkan anlamları incelemek; diğeri ise üretim ve tüm dış çevre (kurumsallaşmanın önemli bir parçası) arasındaki ilişki, ikisi arasındaki gerilimi ve metnin anlamı üzerindeki etkiyi yakalamaktır (Huang, 2005: 231-233).

Haberlerin Çerçevenmesi

Medyanın haberlerdeki olayları hangi şekilde tanımlayıp ele aldığı, olayla ilgili olarak haberde nelerin içeriğe alınıp nelerin kapsam

dışı bırakılarak anlam inşa edildiği konusu medyadaki çerçeveleme yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Saraç, 2018: 163). Medya çerçeveleri, biliş, yorumlama ve sunumun, aynı zamanda sembol işleyicilerinin sözsöz/görsel söylemi kurarken yaptığı seçim, vurgu ve dışında tutmanın devamlı modelleridir. Bu doğrultuda çerçeveleme, gazetecilere bilgileri hızlı ve rutin işlemlerle kitlelere “paketlenmiş enformasyon” sunmalarını sağlamaktadır (Gitlin, 1980).

Medya profesyonelleri tarafından medyada yeniden yapılandırılan metin çerçevelerinin, içinde oldukları toplumsal ve özellikle kültürel yapı içerisinde üretildiği ifade edilmektedir (Durur, 2011: 29). Kitle iletişim araçları, özellikle toplumsal ve politik olaylarla ilgili bilgileri izleyicilerine oluşturdukları anlam ve yorumlar çerçevesinde aktarmaktadırlar. İzleyicilere sundukları bu anlam ve yorumlar belirli çerçeveler içinde şekillenmektedir (Güran ve Özarslan, 2013:300). Goffman çerçeveler olarak etiketlenen yorumlama şemasının, bireylerin meydana gelen olayları ya da bilgileri yerleştirmek, algılamak, tanımlamak ve etiketlemek gibi durumları gerçekleştirmelerini mümkün kıldığını söylemektedir (Goffman, 1974: 24).

70

Scheufele (1999: 107-108) ise haberlerin sunuluşu ve algılanışı bakımından şemalar oluşturulduğuna dikkat çekerek, iki farklı çerçevelemeden bahsetmektedir. Bunlar bireysel ve medya çerçeveleridir. Bireysel çerçeveler, bireylerin medya haberlerinde edindikleri bilgileri işlemek için düşünme kümelerini oluştururken, medya çerçeveleri ise sunulan haberlerdeki tartışmanın ne ile ilgili olduğuna ve sorunun özüne vurgu yapmaktadır.

Medya alanında çerçeve kullanımına yönelik olarak *Entman*, çerçevelemeyi dört temel işlev içerisinde incelemektedir. Bunlar şöyledir: Problemin nedenlerini, problemi yaratan süreçleri tespit etmek, probleme yönelik ahlaki değerlendirmelerde bulunmak, son aşamada problemlere yönelik çözümler üreterek katkıda bulunmak. Ancak metinde oluşturulan çerçevelerin dört işlevi de bir arada içermesi zorunda değildir (Entman, 1993: 51). Gamson ve Modigliani (1989) haber metinlerinin düzenlenmesinde belli çerçevelerin seçilmesine, öne çıkarılmasına ve belli çerçevelerin dışarıda bırakılmasına dikkat çekerek çerçevelemeyi, bir konuya anlam veren “yorumlayıcı paketler” olarak tanımlamışlardır (Gamson ve Modigliani, 1989: 3). *Gamson ve Modigliani* bu yaklaşımı ile *Entman* ile benzer yaklaşımdadır.

Çerçevenin belirlenmesinde haberlerin üretilmesinde, sosyal norm-değerlerin, örgütsel baskıların, çıkar grupları baskılarının, gazetecilik rutinlerinin, gazetecinin politik ve ideolojik yönünün etkili olduğu ifade edilmiştir (Scheufele, 1999: 115). Çerçevelemenin iletişimci, metin, izleyici, kültür ya da toplum olmak üzere dört zeminde olduğu ifade edilmektedir:

‘İletişimciler bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde çerçeveleri üretirler, metinlerde belirli anahtar sözcükler, söz öbekleri, klişe imgeler ve enformasyon kaynakları vasıtasıyla birtakım yargıların tematik olarak güçlendirilmesi sağlanır, ‘izleyiciler iletişimcilerin metinler üzerinde kurduğu çerçeveleri kendi kişisel çerçevelerine göre yorumlarlar ve toplum ya da kültür ise çoğunluğa dayalı çerçevelerden oluşu (Entman, 1993: 52-53).

Medya içeriklerinin üretimi, dağıtımı ve tüketimi var olan ekonomik ve siyasal sistemden bağımsız değildir. Böyle bir yapısal çerçeve içinde biçimlenen medya ürünlerini incelerken yanıtlanması gereken en önemli soru, medyanın kimler tarafından kontrol edildiği ve denetlendiği sorusudur. Medya ürünlerinin üretim sürecinde güç ilişkilerinin belirleyici bir rolü bulunmaktadır (Oliver, 2006). Entman’a göre çerçeveleme siyasi gücün icrasında çok temel bir role sahiptir ve haber metnindeki çerçeveleme gerçekten de siyasi güç tarafından etkilenir. Bu ise haber metnini yönlendirme konusunda yarışan aktörlerin ya da menfaat odaklarının kimliğini vurgular (Entman, 1993: 55). Bu doğrultuda medya kuruluşları tarafından biçimlendirilen haber çerçeveleri ideolojik olarak üretilmekte, toplumdaki güçlü ekonomik, siyasal ve kültürel aktörlerin durum tanımlarını ve yorumlarını haber çerçevelerine taşıyarak, toplumsal bir gerçekliği egemen görüş doğrultusunda inşa etmektedir. Bu inşa sürecinde “nesnellüğün kullanımı, egemen/başat olana fikirlerini daha rahat kabul ettirebilmeyi sağlar” (Yağlı, 2009: 18).

Gitlin (1980) çerçeveleri ideolojiyi taşıyan temel araçlar olarak kabul etmektedir. Durur'a göre (2011) haber çerçeveleri baskın ideolojinin taşıyıcısıdır ve alternatif çerçevelere belirli ölçülerde yer vermektedir. Dolayısıyla haber çerçeveleri baskın ideolojiyi yeniden üretmekte ve toplumsal uzlaşmayı sağlayarak meşrulaştırmaktadırlar (Durur, 2011: 25).

İletişimciler metin içinde bazı düşünelere dikkat çekerken diğerlerini büsbütün görünmez hale getirebilmekte, hikâye ile bağdaşmayan verileri, asıl amaçlanan ve bu nedenle fark edilir kılınan anlam çerçevelerinin yinelenmesi, bu çerçeve ile ilişkilendirilmiş

sözcükler ve görsel malzemelerin çağrışımları ile örtbas edebilmektedirler. Bu şekilde alıcının kafasındaki kategoriler ve basmakalıp tanımlamalar ve stereotiplerden oluşan yerleşik düşünceler, iletilerdeki anlamların yorumlanmasında alıcılara rehberlik etmektedir (Entman, 1991: 12).

Literatür Taraması

Literatürde çerçeveleme kuramı kullanılan birçok araştırma bulunmaktadır. İran'ın nükleer faaliyetlerini yeniden başlattığını ilan ettiği 2005-2006 yıllarında Türk basınında konuya ilişkin haberlerin temsilini inceleyen "Türk Basınında İran Nükleer Krizi'nin Sunumu: Haberlerin Çerçevelemesi" isimli çalışma çerçeveleme kuramı bağlamında değerlendirilen çalışmalardan biridir (Kılıç, 2007). "Türk Basınında Sunulan Kırım Krizi Haberlerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmada, Seyidov (2014) 2013 yılında ortaya çıkan Kırım krizinin Türk basınına yansımaları araştırmıştır. Saraç (2018) tarafından yapılan "Domuz Gribi Haberinde Çerçeveleme: Hürriyet Gazetesi Örneği" başlıklı çalışmada, Türkiye'de 2009 yılında gündeme geldiğinden bu yana yoğun tartışmalara neden olan domuz gripinin Hürriyet gazetesinde nasıl bir çerçeveye oturtulduğu anlatılmıştır. "Çerçeveleme Kuramı: 27 Nisan E-Muhtıra Haberlerinin Türk Yazılı Basında Sunumu" başlıklı çalışmada, 27 Nisan 2007'de Türkiye Genelkurmay Başkanlığı'nun internet sitesinde yayımladığı bildiri/muhtıra sürecine yönelik haberlerin Türk yazılı basınında nasıl çerçvelendiğini farklı ideolojik yönelimleri ile bilinen Akşam, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Radikal, Vatan ve Zaman gazetelerini örneklem seçerek incelenmiştir (Atay, 2019). "Haber Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Anadolu Ajansı ve Tass Haber Ajansı'nın Karlov Suikastı Haberleri" başlıklı yüksek lisans tezinde Anadolu Ajansı ve TASS Haber Ajansı'nın bağlı oldukları devletlerin resmi söylemleri etrafında haberleri nasıl çerçveledikleri araştırılmıştır (Gügünağaoğlu, 2020).

Kitle iletişim araştırmalarında çerçeveleme kuramından yararlanan çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Ancak yeni (sosyal) medya araştırmalarında çerçeveleme kuramının pek yaygın kullanılmadığı görülmekle birlikte birkaç çalışmaya rastlanılmıştır.

Kilit ve Türk (2020) "Uluslararası Basının COVID-19 Haberlerinde Kullandığı Türkiye Görsellerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmada, ABD merkezli uluslararası yayın yapan CNN International'ın resmi Twitter hesabı

ve Rusya'nın devlet destekli uluslararası yayın organı olan RT'nin resmi Twitter hesabı üzerinden paylaşılan görselleri görsel çerçeveleme kuramı bağlamında, düz anlamsal boyut, biçimsel boyut, yan anlamsal boyut ve ideolojik boyut olmak üzere dört ana başlık altında incelemiştir (Kilit & Türk, 2020). Yabancı kaynaklardan örnek vermek gerekiyorsa, "Framing News in 140 Characters: How Social Media Editors Frame the News and Interact with Audiences via Twitter" başlıklı çalışmada, yazar içerik analizi kullanarak, editörlerin Twitter'da izleyicilerle nasıl etkileşime girdiğini, Twitter aracılığıyla yayınladıkları haber makalelerinde hangi çerçeveleri kullandığını ve bu iki odak noktanın KOBİ'lerin temsil ettiği medya formatına göre değişip değişmediğini incelemiştir (Wasike, 2013). *Serena Westra* "Framing The New King On Social Media" başlıklı yüksek lisans tezinde, 2013 yılında Hollanda'da tahta yeni oturan Willem Alexander hakkında Hollanda vatandaşlarının *Willem Alexander* hakkında paylaştıkları mizah içerikli görseller ve siyasal söylemler çerçeveleme kuramı temelinde incelemiştir (Westra, 2013). *Hughes* (2020), Trump'ın Twitter paylaşımlarını çerçeveleme kuramı bağlamından incelediği "Trump's Twiplomacy: A New Diplomatic Norm?" başlıklı yüksek lisan tezinde, özgül yani spesifik konu odaklı çerçeveleme modelinden yararlanarak, Trump'ın Twitter paylaşımlarını "Friendlies", "Friendlies with Negative Tweets", "Mixed Relationships", "Non-Friendlies with Positive Tweets", "Non-Friendlies" vb. spesifik çerçevelere ayırarak incelemiştir.

Global Times'ın Kuruluş Tarihi ve Amacı

Global Times (GT) gazetesi, Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesinin bir organı olan "People's Daily" (1948) tarafından desteklenen ve yayınlanan uluslararası bir gazetedir ve Ocak 1993'te kurulmuştur. GT'nin İngilizce versiyonu ise 20 Nisan 2009'da yayınlanmaya başlanmış ve aynı yılı web sitesi ve sosyal medya platformları oluşturulmuştur. GT'nin 120'den fazla ülke ve bölgede 500'den fazla özel muhabiri, uluslararası kuruluşlarla az veya çok bağlantıları vardır. GT kendini Çin ve dünyayı Çin perspektifinden tanıtan kapsamlı haberleri yabancı ülkelere ulaştıran tek gazete olarak tanıtmaktadır.

Şekil1. Global Times'ın Logosu



Kaynak: <https://www.globaltimes.cn/index.html> (Erişim: 4 Mart 2022).

GT Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve Tayvan'dan gelen haberlere daha fazla önem vererek, Çin'in dış politikasının yorumlanması alanında belli bir yetkiye sahip konumdadır. Aynı zamanda, Çin halkının bazı uluslararası konulardaki görüşlerini ve tutumlarını dünyaya açık ve kararlı bir şekilde ortaya koymakta ve Çin halkının uluslararası kamuoyuna katılımı için bir kanal haline geldiği ifade edilmektedir. Çin'deki yabancı ana akım medya ve büyükelçiliklere önemli haber kaynağı olmaktadır (http://www.xwzgc.com/a/v.php?info_id=7164 Erişim: 21 Mart 2022).

74

GT'nin amacı spesifik olarak şöyle açıklanmaktadır: *İlk olarak*, Çin çevresi ile ilgili haberler geliştirmek. GT, Orta Asya ve Güneydoğu Asya'daki bazı ülkelerde nispeten az olan muhabir sayısını ve zayıf raporlama gücünü değiştirmeye çalışacaktır. Kendi özel muhabirlerini eğiterek beş Orta Asya ülkesinde ve Güneydoğu Asya ülkesinde çalıştırmakta ve onlardan Çinlilerin komşu ülkelerde neler olduğunu, Çinlilerin bu ülkelerde neler yapabileceğini ve nelere dikkat etmeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı olmaları beklenmektedir. *İkincisi*, Çin ile ilgili haberler geliştirmek ve yabancı ülkelerin Çin politikaları, Çin haberleri ve Çin'in hızlı gelişimi temelinde büyük güç ilişkileri ve jeopolitik meseleler üzerine yazılar yayınlayarak tartışma zemini sağlamak. *Son olarak*, araçlar açısından, GT yabancı muhabir ekibini güçlü bir şekilde konsolide etmekte, "People's Daily" dış muhabirlerine yakından irtibat halinde çalışmaktadır. Ayrıca siyasi olarak güvenilir özel muhabirler yetiştirmeye çalışmaktadır. Diğer medya kuruluşlarından birçok yabancı muhabir ve yurtdışındaki Çinli kurumlardan araştırmacılar GT için yazı yazmaktadır (<https://baike.baidu.com/item/%E7%8E%AF%E7%90%83%E6%97%B6%E6%8A%A5/349768> Erişim: 21 Mart 2022).

Nisan 2009'da yayın hayatına başladığı günden itibaren GT, Çin medyasında normal olarak görülen ve çatışma ve yüzleşmeye değinmekten kaçınan gazetecilik geleneğinden geçici olarak koptu. Bununla birlikte, Batı medyasının Çin ile ilgili haberlerinde yaygın olan tasarlanmış provokasyon ile arasına mesafe koyuyor. Çin'deki koşullar göz önüne alındığında, GT okuyucuların Çin'i daha iyi anlamalarına yardımcı olabilecek gerçekleri ve görüşleri sunmak için büyük özen gösteriyor (<https://www.globaltimes.cn/about-us/index.html> Erişim: 21 Mart 2022).

Global Times'in Rusya-Ukrayna Krizinin Sunumunu Twitter Hesabı Üzeline İnceleme

Çalışmanın Amacı: Çin menşeli uluslararası yayın kuruluşu olan GT'da Çin'in Rusya-Ukrayna krizine ilişkin ideolojik tutumlarının nasıl sunulduğunu gazetenin Twitter hesabı özelinde incelemek ve bu kapsamda haberlerin egemen çerçevelerinin ortaya koymaktır.

Çalışmanın Soruları: Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Kriz döneminde hangi iletiler seçilip, metin içinde dikkat çekici hale getirilmiştir?
2. Kriz döneminde hangi iletiler ya da durumlar gizlenmiş, metin içinde göz ardı edilmeye çalışılmıştır?
3. Kullanılan hashtag'lerde neye dikkat çekmeye çalışmaktadır?
4. Kriz sürecinde Çin'inin rolü nasıl betimlenmiştir?
5. Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi nasıl değerlendirilmiştir?
6. Çin Rusya-Ukrayna krizi sürecinde nasıl bir dış politika izlemiştir ve bunu nasıl yansıtmıştır?

Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları: Çalışmada analiz edilecek veriler @globaltimesnews Twitter adresinden toplanmıştır. Her gün atılan twit sayısının fazla olması nedeniyle çalışmada bazı sınırlılıkların belirlenmesi uygun görülmüştür. Çalışmanın ilk sınırlılığı zamanla ilgilidir. Çalışmada analize dâhil edilecek Twitter gönderileri Rusya'nın Ukrayna saldırı düzenlediği 24 Şubattan birinci ateşkes müzakeresinin yapıldığı 28 Şubat gününe kadar olanıdır (24 Şubat 2022 – 28 Şubat 2022). Çalışmanın ikinci sınırlılığı içerik açılarından. Söz konusu süreçte GT'nin Rusya-Ukrayna krizi ile ilişkisi olmayan paylaşımlarının da olduğu öngörülerek çalışma dışında tutulması uygun görülmüştür. Çalışmanın üçüncü sınırlılığı ise gönderilerinin türüyle ilgilidir. Analize dâhil edilen tarih içerisinde, GT'nin Twitter

hesabında, 280 karakter kapsamında gönderilen twit metinleri, linkler, kartonlar yer almaktadır. Bu çalışmada, linkin üstünde yer alan alıntılarının haberin en “önemli” bulunan pasajları olduğu düşünüldüğünden twit metinleri analiz edilecek, linke gidilmeyecektir.

Çalışmanın Yöntemi: Çerçeveleme hem bir kuram hem bir araştırma yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma nitel içerik analizi ekseninde çerçevelemeyi bir yöntem olarak kullanmaktadır. Medya çerçeveleri genellikle genel çerçeveleme ve konuya özel çerçeveleme olmak üzere iki kategoride incelenmektedir: Genel çerçeveleme geniş ve yapısal temalardır ve çatışma çerçevesi, insan ilgisi çerçevesi, ekonomik sonuçlar çerçevesi, sorumluluk çerçevesi ve ahlak çerçevesini kapsamaktadır. Çatışma çerçevesi haber konusuna ilişkin olarak bireyler, kurumlar ya da ülkeler arasındaki çatışmayı içermektedir. İnsan ilgisi çerçevesi bir olayın, konunun ya da problemin sunumuna bireysel bir hikâye ya da duygusal, dramatikleştirilmiş bir taraf ekler. Sorumluluk yüklemesi çerçevesi bir konunun nedenini ya da çözmenin sorumluluğunu bir ülkeye, bir gruba ya da bireye yüklemektir. Ahlak çerçevesi bir olay ya da durumu dini ilkeler ya da ahlaki kuralları temel alarak yorumlamaktır. Ekonomik sonuçlar çerçevesi ise bir olayı, problemi ya da konuyu bir bireyde, grupta, kurumda, bölgede ya da ülkede yaratacağı ekonomik sonuçlar açısından ele alır (Semetko & Valkenburg, 2000, s. 95-96). Konuya özel çerçeveler daha öznel ve Esnektirler ve analiz edilen içeriğe göre değişiklik gösterirler ve incelenen konuya ve geçerli bağlama göre değişirler (Vreese & Claes H., 2005). Bu çalışmada bu her iki çerçeveleme tekniği entegre bir şekilde kullanılacaktır. Genel çerçeve dışında, konuya özel çerçeve olarak “yaptırım çerçevesi”, “Operasyon Çerçevesi”, “Rusya’nın Güvenlik Kaygısı çerçevesi”, “Çin’in Duruşu çerçevesi”, “görsel çerçevesi” eklenmiştir.

Bulgular ve Yorumlama

Ekonomik Sonuçlar Çerçevesi

Ekonomik sonuçlar çerçevesi Rusya-Ukrayna krizinin sebep olduğu ekonomik sonuçları içeren çerçevedir. Ekonomik sonuçlarla çerçevelenen paylaşımlarda, krizin neden olduğu enflasyon, fiyat artış ve düşüşler, SWİFT vb. ile ilgili paylaşımlar yer almaktadır. Aşağıda birkaç örnek verilmektedir:

Rusya ile ABD, Ukrayna ve Doğu Avrupa'daki NATO arasındaki akışkan jeopolitik mücadele, petrolün şu anda varil başına 100 dolara yakın işlem görmesiyle enflasyonu yeni zirvelere taşıyabileceğinden, 2022'de küresel ekonomi için daha yavaş büyüme ancak daha kalıcı enflasyondan endişe ediliyor (25 Şubat 2022).

Artan Ukrayna gerginlikleri muhtemelen küresel mısır ve buğday fiyatlarını yükseltecek ve Çin'in tarımsal ithalatını etkileyecek, ancak etki sınırlı olacak (25 Şubat 2022).

Devam eden Rusya-Ukrayna çatışması, alüminyum ve nikel fiyatlarını on yılın en yükseğine çıkararak, sıkı tedarik zincirleri ve NEV pillerine yönelik tehditler konusunda endişelere neden oluyor, ancak Çin için kesintinin önemsiz olması muhtemel (27 Şubat 2022).

Çin'in perşembe günü hisse senedi piyasası, artan Ukrayna-Rusya geriliminin küresel piyasaları alt üst etmesiyle riskten kaçınma moduna girerken, yuan jeopolitik belirsizlik ortamında küresel yatırımcılar için güvenli bir liman olarak öne çıkıyor (24 Şubat 2022).

Batılı ülkelerin Rusya'daki #SWIFT hariç tutması Çin hisse senetlerini sallıyor, ancak dijital para birimi hisselerini artırıyor (28 Şubat 2022).

77

Çin gümrükleri, çarşamba günkü bir açıklamaya göre, buğday cüce bunt içermeyen alanlarda yetiştirildiği ve yalnızca işleme amacıyla kullanıldığı sürece, artık ithal edilen tüm Rus buğdaylarını kabul etmektedir. Hareket, Rusya'nın Çin'e yaptığı tarım ihracatına bir destek niteliğinde ve şubat ayı başlarında bir anlaşmayla kabul edildi (24 Şubat 2022).

ABD ve müttefikleri, #Ukrayna'yı desteklemek için #Rusya'yı #SWIFT mesajlaşma sisteminden çıkarmak için harekete geçtiler ve uzmanların Rusya'nın küresel ekonomiye olan ekonomik değeri nedeniyle Rusya'ya yönelik somut ölümcül yaptırımlarla sonuçlanmasının pek mümkün olmadığını düşünüyorlar (27 Şubat 2022).

Çin A-hisse piyasaları, ABD ve Avrupalı müttefiklerinin Rusya'yı #SWIFT'den çıkarmak için harekete geçmesinin ardından pazartesi sabahı düşük açıldı, ancak dijital para, nakliye, petrol ve gaz hisseleri yükseldi (28 Şubat 2022).

Paylaşımlarda seçilen kelimelerin de gösterdiği gibi, Rusya-Ukrayna krizinin ekonomik sonuçları çerçevelenirken sonuca neden olan taraflar ve etkilerde kullanılan sözcükler dikkat çekicidir. "Rusya ile ABD, Ukrayna ve Doğu Avrupa'daki NATO arasındaki akışkan jeopolitik mücadele" nin küresel enflasyona neden olacağına dikkat çekilirken, çatışmanın doğrudan Rusya-Ukrayna arasında gerçekleştiği ile ilgili

ifadeye yer verilmemiştir. #UkraynaGerginliklerinin küresel mısır ve buğday fiyatlarını yükselteceği ve Çin'in tarımsal ithalatını etkileyeceği söylenirken, bunun Çin'e sınırlı etkisi olacağına vurgu yapılmıştır. Çin-Rusya arasındaki buğday ithalatının 24 Şubattan itibaren daha kolaylaştırılması yönündeki paylaşımlar Çin'in Rusya-Ukrayna krizindeki tutumundan sinyal vermektedir. Hashtag ile #UkraynaGerginlikleri ifadesi kullanılırken, gerginliğin Rusya-Ukrayna arasında yaşandığı muğlak tutulmuştur. Hisse piyasalarının Ukrayna-Rusya gerilimi nedeniyle alt üst olma riskinden söz edilirken, "Yuan jeopolitik belirsizlik ortamında küresel yatırımcılar için güvenli bir liman olarak öne çıkıyor" diyerek Çin parasının açığı kapatma potansiyeline dikkat çekilmiştir. "Batılı ülkelerin Rusya'daki #SWIFT hariç tutması Çin hisse senetlerini sallıyor, ancak dijital para birimi hisselerini artırıyor" ifadesinde de SWIFT kararına neden olan arka plan muğlak tutulmuş, Çin hisse senetlerinin sallanmasından Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları değil batı sorumlu tutulmaya çalışılmıştır. Ek olarak, Çin'in hisse senetleri sallansa da dijital para birimi hisselerin arttığını vurgulayarak, Çin'in bu süreçten fazla etkilenmediği izlenimi oluşturulmaya çalışılmıştır. SWIFT ilgili paylaşımlarda özellikle hisse piyasalarının etkilendiği, ancak bunun yanı sıra dijital para, dijital yuan artışının bir yedek seçim olabileceğine özellikle dikkat çekmekte, Rusya'nın SWIFT'ten çıkarılmasının Rusya ekonomisi üzerinde ölümcül bir etkisi olmayacağını da altını çizmektedir.

İnsan İlgisi Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizi yaşanırken, bu süreçte meydana gelen ölüm ve yaralıların durumu, kurtarma, insani destek içerikli paylaşımlar bulunmaktadır. Bu paylaşımlar özellikle Ukrayna'daki Çin Büyük Elçiliğinin Ukrayna'daki Çin vatandaşlarını tahliye etme süreciyle ilgili olduğu görülmektedir.

Çin'in #Ukrayna Büyükelçisi: "Çin büyükelçileri Çin halkını asla kendi başlarına bırakmayacaklar. Çin büyükelçileri böyle değil, Çin Komünist Partisi üyeleri de böyle değil!" dedi (27 Şubat 2022).

Ukrayna'daki Çin Büyükelçiliği, ülkedeki kötüleşen durumlarda Çin vatandaşlarının kişisel ve mal güvenliğini korumak için elinden gelenin en iyisini yapıyor, ilk elden bilgi, 7/24 iletişim ve ihtiyacı olan yerel Çinlilere zamanında yardım ve güvenceler sunuyor (27 Şubat 2022).

Çin Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'daki Çin Büyükelçiliği ile güvenlik risklerini değerlendirirken ve mevcut tüm kaynaklar üzerinde çalışırken Çin

vatandaşlarını #Ukrayna'dan tahliye etmek için olası tüm seçenekleri değerlendiriyor: Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü (27 Şubat 2022).

İnsan ilgisi çerçevesinde, Çin'in kendi vatandaşlarının güvenliği konusundaki hassasiyetleri "Çin Büyükelçileri Çin halkını asla kendi başlarına bırakmayacaklar", "Çin vatandaşlarının kişisel ve mal güvenliğini korumak için elinden gelenin en iyisini yapıyor", "Çin vatandaşlarını #Ukrayna'dan tahliye etmek için olası tüm seçenekleri değerlendiriyor" cümleleriyle Çin'in kendi vatandaşları için gereğini yapmaya çalışan bir ülke olduğuna dikkat çekerken, paylaşımlarda Ukrayna'daki diğer insanların çatışma sırasındaki duygusal serüvenlerine hiç yer verilmemiştir.

Çatışma Çerçevesi

Çatışma Çerçevesi Rusya-Ukrayna krizinin sunumudur ve bu sürece dahil olan aktörlerin çerçevesidir.

Kiev'in İçinde zırhlı bir araç bir yerleşim biriminden geçerken görülüyor; Hava saldırısı sirenleri patlarken insanlar şehrin tren istasyonunda koşuşturuyor. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

Video: Ukrayna'nın kuzeydoğusundaki Sumy'de perşembe gecesine Rus ve Ukraynalı askerler arasında şiddetli çatışma görüntüleri. #UkraynaGerginlikler (25 Şubat 2022).

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin cuma günü Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky'nin bir terörist olduğunu söyledi ve Ukrayna ordusunu onu devirmeye çağırdı. Bu arada Rus kuvvetleri, Zelensky'nin teslim olmayacağına söz vermesiyle başkent Kiev'e yaklaşıyor. #UkraynaGerginlikleri (26 Şubat 2022).

Çatışma çerçevesi içerisine giren paylaşımlar Rusya-Ukrayna krizinin neden olduğu panik, korku, gerilim, çatışma ve şiddetle ilgili Twitleri içermektedir. Twitler video içerikleri ile desteklenmektedir. Paylaşımda Kiev'in içinde zırhlı bir aracın şehrin yerleşim biriminden geçtiği yer alırken, aracın kime ait olduğu belirtilmemiştir. Hava saldırısı sirenlerinin neden patladığı muğlak tutulmuştur. Rus ve Ukraynalı askerler arasında şiddetli çatışma çıktığı bilgisi sunulurken, çatışmanın Rus askerlerinin Ukrayna topraklarına saldırmaması sonucu meydana geldiği gizli tutulmaya çalışılmıştır. Rus kuvvetlerinin, Zelensky'nin teslim olmayacağına söz vermesiyle başkent Kiev'e yaklaştığı paylaşılırken, eğer Zelensky teslim olsaydı bu saldırı olmazdı izlenimi bırakılmaya çalışılmıştır. Özetle, çatışma çerçevesi kapsamında Rusya-Ukrayna krizinde Rusya'nın sorumluluğu

hafifletilmeye çalışılmıştır. Okuyucudan Rusya'nın Ukrayna'ya saldırma sebebini Zelensky'den araması istenmiştir.

Sorumluluk Yükleme Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizinin nedenini ABD, AB ve NATO gibi ülke ve örgütlerle ilişkilendiren ve sorumluluğu onlara yükleyen çerçevelerdir.

ABD bencilliğini ve ikiyüzlülüğünü bir kez daha dünyaya gösterdi. ABD'nin Ukrayna'yı ateşe attıktan sonra kenara çekilip ülkeyi umursuyormuş gibi yaparak "Sizi destekliyorum, savaşmaya devam edin!" dediğini insanlar gördüler (24 Şubat 2022).

Temelde konuşursak, bu Rusya ve ABD arasında stratejik bir hesaplaşmadır. Ukrayna'nın tavrının değişip değişmemesi Rusya ve ABD'nin ne kadar yoğun çaba gösterdiğine bağlı (24 Şubat 2022).

Washington, Ukrayna krizinden "özel sorumlu taraf" ve ABD liderliğindeki NATO, çözümün anahtarını sıkı sıkıya elinde tutuyor. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

Paylaşımlar bakılacak olursak, Rusya-Ukrayna krizinde Rusya'nın neredeyse herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmamaktadır. Savaşın Rusya-Ukrayna arasında değil, Rusya ve ABD arasında stratejik bir hesaplaşma olduğuna dikkat çekilmiştir. Krizin çözüm anahtarının "özel sorumlu taraf" ABD liderliğindeki NATO'nun elinde olduğu vurgulanmıştır.

Ahlak Çerçevesi

Rus medyasının cuma günü yayınladığı bir video klipte teslim olan Ukrayna askerlerine sigara verildi. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

"Eğer #kültürel miras alanları harap olursa, bu dünya uygarlık tarihi ve tüm insanlığın manevi zenginliği için büyük bir kayıp olur." Çinli kültür uzmanları #Ukrayna'daki kültürel mirasın korunması çağrısında bulunuyor. #RusyaUkraynaSavaşı (27 Şubat 2022).

Kısa video ile desteklenen paylaşımda Rus askerlerinin esir düşen Ukrayna askerlerine insanca davrandığı öne sürülmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan, Çinli kültür uzmanlarının kültürel mirasların harap edilmesine yönelik kaygıları aktarılmıştır. Ve ilk defa #RusyaUkraynaSavaşı hashtagi kullanılmıştır.

Yaptırım çerçevesi

Rusya'nın saldırısını durdurmak için ABD ve diğer ülkelerin yaptırım kararları ile ilgili paylaşımlardır.

Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian cumartesi günü tweet attı: "#ABD yaptırımlara ne kadar takıntılı? #ABD yaptırımları herhangi bir sorunu çözdü mü?" (24 Şubat 2022)

ABD Başkanı Joe Biden'ın basın sekreteri Jen Psaki cuma günü ABD medyasına "Kiev'in (Rusya'ya) düşmesi gerçek bir olasılık" dedi. Ve ABD basınında çıkan haberlere göre, Beyaz Saray Başkan Putin'e yaptırım uygulama planını düşünüyor. #UkraynaGerginlikler (26 Şubat 2022).

Rus sivil havacılık otoritesi cumartesi günü yaptığı açıklamada, Rusya'nın bu ülkelerin benzer hareketlerine yanıt olarak hava sahasını Bulgar, Polonya ve Çek havayollarına kapatacağını söyledi. #UkraynaGerginlikler (26 Şubat 2022).

Yaptırım ile ilgili paylaşımlarda ABD'nin yaptırıma takıntılı olduğuna dikkat çekilirken, okuyucuda yaptırımlarının sorunu çözemeyeceği izlenimi bırakmaya çalışılmıştır. Yaptırımların yeni yaptırımlara yol açacağını Rusya'nın karşı yaptırım kararları ile ilgili paylaşımlarla kanıtlamaya özen gösterilmiştir.

Operasyon Çerçevesi

Rusya'nın Ukrayna yönelik saldırıları savaş olarak sunulmuyorken, savaş yerine operasyon, özel operasyon ve askeri operasyon ifadelerinin tercih edildiği görülmektedir.

Rus devlet haber ajansı TASS, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in perşembe günü Donbass bölgesinde "özel bir operasyona" izin verdiğini bildirdi (24 Şubat 2022).

Halk, Rusya'nın Ukrayna'ya "askeri Operasyon" ilan ettiği perşembe günü sabah saat 07.00 sıralarında Kiev'de ihtiyaç malzemeleri almak için sıraya girmeye başladı (24 Şubat 2022).

#Ukrayna'daki 8 yıllık savaşın başlangıcı değil, sonu olan Rusya'nın "özel askeri operasyonu" hakkında, Rusya'nın Çin Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, amacının Donbass bölgesinde halka karşı kullanılan yabancı güçleri silahsızlandırmak ve Neo-Nazizm ve ideolojisini durdurmak ve kontrol altına almak olduğunu vurguladı (28 Şubat 2022).

Operasyon çerçevesinde incelenen paylaşımlarda, "perşembe günü", "perşembe günü sabah saat 07.00", pazar günü", "8 yıllık savaşın başlangıcı değil, sonu olan Rusya'nın (özel askeri operasyonu)" gibi net ifadelerle dikkat çekilmeye çalışıldığı

görülmektedir. Özellikle, Rusya'nın Çin Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, operasyon amacının Donbass bölgesinde halka karşı kullanılan yabancı güçleri silahsızlandırmak ve Neo-Nazizm ve ideolojisini durdurmak ve kontrol altına almak olduğunu vurguladı" ifadesinde Çin'in Rusya'nın "Operasyonlarını" haklı bulduğu mesajı verilmektedir.

Rusya'nın Güvenliği Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizinin tek taraflı değerlendirilemeyeceği, Rusya'nın da güvenlik kaygılarının olduğuna dikkat çeken paylaşımlardır.

Çinli gözlemciler #ABD'nin #Rusya'yı yoğun bir şekilde kontrol altına almaya devam ettiğini ve sonunda onu güvenlik taleplerini bu şekilde sert bir şekilde gerçekleştirmeye zorladığını söyledi. Rus seçkinleri, #UkraynaKrizinin çözülmesi gereken noktaya ulaştığına inanıyor (24 Şubat 2022).

Putin Xi'ye, #ABD ve #NATO'nun #Rusya'nın güvenlik endişelerini uzun süredir görmezden geldiğini, defalarca taahhütlerinden geri adım attığını ve Rusya'nın alt çizgisine meydan okuyarak doğuya doğru askeri konuşlandırmayı ilerletmeye devam ettiğini söyledi. Rusya, #Ukrayna ile müzakereler yürütmeye hazır (25 Şubat 2022).

#NATO'nun doğuya doğru genişlemesinin arka planında, #Rusya'nın meşru güvenlik talepleri düzgün bir şekilde ele alınmalıdır. Çin Dışişleri Bakanlığı, Rusya'nın caydırıcı güçleri yüksek alarmla geçirme kararıyla ilgili olarak, tüm ilgili tarafların daha fazla tırmanmayı önlemek için temkinli davranması gerektiğini söyledi (28 Şubat 2022).

Rusya'nın Güvenliği Çerçevesi kapsamında incelenen paylaşımlarda, özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırılarının sorumlusunun ABD, Batı ve NATO'nun olduğuna dikkat çekilmiş, Rusya'nın bu saldırıyı başlatmak zorunda bıraktığı iddia edilmiştir. Rusya'nın güvenliğine vurgu yapılarak, Ukrayna'nın mevcut durumuna yer verilmemiştir. Çin'in Rusya'nın güvenlik endişelerinin anladığı yönündeki Twitler, Rusya'nın saldırılarını meşru bulduğu mesajı yatmaktadır.

Çin'in Duruşu Çerçevesi

Çin, #ABD'nin #Ukrayna'ya askeri tesisler sağlayarak Rusya'ya yaptığını yapmayacak ve güçlü bir ülke olarak #Rusya'nın kendisine silah vermesi için Çin'e veya diğer ülkelere ihtiyacı yok (24 Şubat 2022).

Wang, Çin'in Soğuk Savaş zihniyetinin tamamen terk edilmesi ve nihayetinde diyalog ve müzakereler yoluyla dengeli, etkili ve sürdürülebilir bir Avrupa güvenlik mekanizmasının oluşturulması gerektiğini savunduğunu söyledi (24 Şubat 2022).

Çin, sorunu müzakere yoluyla çözmek için #Rusya ve #Ukrayna'yı destekliyor. Xi, Putin'e verdiği demeçte, Çin'in tüm ülkelerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duyma ve BM Sözleşmesinin amaç ve ilkelerine uyma konusundaki temel tutumunun tutarlı olduğunu söyledi (25 Şubat 2022).

Wang: BM Güvenlik Konseyi, yeni çatışmalara yol açmak yerine mevcut krize siyasi bir çözüm bulunmasına katkıda bulunmalıdır. Bununla ilgili olarak #Çin, yetkilendirilmiş güç kullanımı ve yaptırımlar içeren ifadelerin kullanılmasını engelliyor (27 Şubat 2022).

Görüldüğü üzere, atılan twitlerde, Çin'in yaptırımdan yana olmadığı, sorunu müzakere ve diyalog yoluyla çözmeyi savunduğu, BM Sözleşmesinin amaç ve ilkelerine uyma konusundaki temel tutumunun tutarlı olduğu ileri sürülürken, sorunun kaynağının NATO ve ABD olduğuna özellikle dikkat çekmeye çalıştığı görülmektedir.

Görsel ile Çerçeveleme

GT'nin twitlerinde sadece metin değil #GTCartoon hashtagi ile görseller de yer almaktadır. Söz konusu görseller kartonlardan oluşmakta ve GT'nin haberi belirli anlamlar kapsamında çerçeveleyip sunma tarzına uyumlu olduğu görülmektedir.

1. Karton: Sam amca: birçok karttan sadece biri. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022 "Ek-1").

2. Karton: Sam amca: Birçok karttan sadece biri. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022 "Ek-1").

3. Karton: Egemenliğe, toprak bütünlüğüne saygı ilkesi, on milyonlarca cana mal olan II. Dünya Savaşı'ndan sonra kuruldu. Ama ABD, Kosova Savaşı'nda, Irak Savaşı'nda vb. ilk ilkeyi bozanın ABD olduğunu unutmuş görünüyor (25 Şubat 2022 "Ek-2").

4. Karton: Gerçek ateş başlatıcı. #Ukrayna #UkraynaÇatışma (25 Şubat 2022 "Ek-2").

5. Karton: #GTCartoon uygulamalı bir patlama. #Rusya #Ukrayna (27 Şubat 2022 "Ek-3").

6. Karton: #GTCartoon: uygulamalı bir patlama. #Rusya #Ukrayna (28 Şubat 2022 "Ek-3").

7. **Karton:** Barış muhafızı mı yoksa savaş çıkırtkanı mı? #UkraineGerginlikleri #ABD (28 Şubat 2022 “Ek-4”).
8. **Karton:** #GTCartoon: barış gücü kılığında girmiş bir savaş çıkırtkanı. #UkraynaGerginlikler #ABD (28 Şubat 2022 “Ek-4”).
9. **Karton:** Doğuya devam! #NATO genişlemesi #UkraynaGerginlikleri (28 Şubat 2022 “Ek-5”).

Paylaşılan kartonların temalarına bakılacak olursa, 1. ve 2. kartonda Ukrayna'nın ABD'nin birçok kartın sadece bir kartı olduğu ve bu kartı terk ettiği, yine başka kartları da terk edeceği mesajı verilmektedir. Rusya-Ukrayna krizinden net bir şekilde ABD sorumlu tutulmaktadır. Bir günde iki defa paylaşılması ise bunun “önemli” olduğu anlamını taşımaktadır (Ek-1). 3.kartonda ABD'nin Kosova ve Irak savaşı sırasında da *egemenliğe, toprak bütünlüğüne saygı ilkesini çiğnediğini hatırlatarak, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı konusunda söz konusu ilkeleri kendisinin de ihlal ettiğini unutmaması gerektiğini iddia etmiş, diğer ülkelere savaş açan sadece Rusya değil mesajını vermektedir.* 3.karton ikinci kez paylaşılmış, bu defa kartonla birlikte “Gerçek ateş başlatıcı” metni paylaşarak Rusya-Ukrayna krizinden ABD açıkça sorumlu tutulmuştur (Ek-2). 5. ve 6. Kartonda ABD'nin NATO Çakmağı ile Rusya-Ukrayna krizinin ipine ateş yaktığı görselleştirilmiştir. “Uygulamalı bir patlama” metni ile üretmek istenilen anlam desteklenmiştir. Ve 27 ve 28 Şubat tarihlerinde iki defa paylaşarak takipçilerde istenilen izlenimi bırakmak amaçlanmıştır (Ek-3). 7. ve 8. karton sözde başka amelde başka olduğunu söylemektedir. ABD'nin bir yandan sorunu diplomatik yoldan çözmeye önem verdiğini söyleyip, diğer yandan Ukrayna'ya silah yardım sağladığı sorgulanmıştır (Ek-4). 9. kartonda ABD liderliğindeki NATO'nun doğuya genişlemesinin asıl sorunun kaynağı olduğuna dikkat çekilmiştir (Ek-5).

Sonuç

Rusya-Ukrayna krizi patlak verdikten hemen sonra, kriz uslar arası siyasetin yoğun gündemine oturmuştur. Bu yoğun gündem farklı medya kuruluşlarının, ait olduğu siyasi görüş çerçevesinde sunulmuştur. Gelişen ekonomik gücü ile uluslararası siyasetin yeni aktörü olarak 2000 yıllardan sonra dünya ülkeleri ve siyasetçilerinin ilgisini kendine çeken Çin ve medya kuruluşları da bu yoğun gündemde kendini hissettirmiştir. Çin merkezli uluslararası medya kuruluşları doğrudan ÇKP merkezi komitesine bağlı olarak yayın yaptığı için, Çin'in dış siyaset stratejisi ve ideolojik yaklaşımını Çin merkezli medya kuruluşlarının yayınlarından anlamak mümkündür.

Özellikle kısa ve öz paylaşımlarla okuyucuyu bilgilendirme, yönlendirme özelliği taşıyan dijital sosyal ağların geleneksel gazete yayıncılığı ile entegre bir şekilde yayın yapması sayesinde sürecin anlaşılması daha kolay hale gelmektedir.

Bu çalışmada, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal saldırılarının ardından Çin merkezli uluslararası gazete olan Global Times'in olayı sunuş biçimini analiz etmek amacıyla gazetenin twitleri paylaşımları çerçeveleme kuramı bağlamında analiz edilmiştir. Paylaşımlarda Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın doğrudan iki ülke arasında gerçekleşen savaş olmayıp, ABD, NATO ve Rusya arasındaki hesaplaşma olduğuna dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Rusya'nın savaşta sorumluluğu gizlenmiş, ABD ve NATO ülkelerinin Rusya'yı bu "askeri operasyonu" yapmaya mecbur bıraktığı izlenimi ön planda tutulmaya çalışılmış, sorumluluk ABD ve NATO ülkelerine yüklenmiştir. Böylece, Rusya-Ukrayna krizinin aktörü olan Rusya'nın okuyucunun nezdinde "haklı" olarak algılanması istenmiştir. Savaş ifadesi sadece bir iletide kullanılırken, diğer iletelerde savaş yerine "operasyon", "özel operasyon" ifadeleri tercih edilmiştir. Kullanılan *Hashtag'e* bakıldığında ise, #UkraynaGerginlikleri Hashtag'i ile gerginliğin Rusya'nın Ukrayna'ya gerçekleştirdiği saldırıları sonucu yaşandığı gizlenmiş, sadece Ukrayna'da yaşanmış bir olaymış gibi göstermeye çalıştığı tespit edilmiştir. Kriz sürecinde Çin, Rusya-Ukrayna krizini diyalog ve barışçıl yöntemlerle çözme tarafgiri olarak çerçevenmiştir. Çin dışişleri ve BM temsilcilerinden aktarılan iletelerde, Çin'in her iki ülkenin egemenliğinden yana olduğuna vurgu yapılmış, diyalog ve uluslararası hukuk çerçevesinde, insani ilkeler temelinde krizin çözülmesini savunduğunu ifade etmiştir. Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları sonucu meydana gelmemiştir. Ukrayna'nın NATO'ya üye olma teşebbüsü, ABD liderliğindeki NATO ve Batı ülkelerinin Doğu'ya doğru genişleme stratejisi Rusya'yı Ukrayna'ya saldırmaya zorlamıştır. Yapılan paylaşımlarda net ifadelerle savaşın gerçek başlatıcısının ABD olduğu yer almaktadır. Görsel paylaşımlarda da ABD ve NATO savaşın başlatıcıları olduğu, Ukrayna'nın ABD ve NATO'nun bir kartı niteliğinde olduğu tekrar edilmiştir. Çin, Rusya-Ukrayna krizi sürecinde krizin barışçıl yollarla çözülmesinden yana olduğunu tekrar etmiştir. ABD, Batı ve diğer ülkelerin Rusya'ya yönelik yaptırımlarını kınamış, yaptırımın sorunun çözümü olmadığını ifade etmiştir. Çin'in yaptırım politikası uygulamayacağını

ifade ederken, Rusya'dan yapacakları ithalatın miktarını arttıracığı yöndeki kararları manidar görülmektedir.

KAYNAKÇA

ATAY, S. E. (2019). Çerçeveleme Kuramı: 27 Nisan E-Muhtıra Haberlerinin Türk Yazılı Basında Sunumu. *Atatürk İletişim Dergisi Sayı(5)*, 5--24.

BATESON, G. (1955). "A Theory Of Play And Fantasy". A.P Psychiatric Reseach Reports .

DAN, H. (2005). . *Habercinin İmgesi: Gazetecilik Profesyonelliğinin İnşası ve Çözülmesi*. Shang Hai: Fudan University Press.

DURUR, E. K. (2011). İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevenenmesi. *Atatürk İletişim Dergisi(2)*, 21-32.

ENTMAN, R. (1991). "Framing U.S.Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents". *Journal of Communication*, 41(4), 6-27.

ERAYDIN, G. (2020). Protestoların Çerçevenenmesi: Sarı Yelekliler ve Türk Medyası. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5, 146-168.

GAMSON, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power:A Constructionist Approach. *The American Journal Of Sociology*, 95(1), 1-37.

GİTLİN, T. (1980). *The World Is Watching: Mass Media In The Making and Unmaking of The New Left*. Berkeley: CA: University of California Press.

GOFFMAN, E. (1974). *Frame Analysis*. Boston: Northeastern University Press.

GOFFMAN, E. (1981). Frame analysis: An essay on the organization of experience.[J]. *Contemporary Sociology*, 4(6), 1093-a-1094.

GÜGÜNAĞAOĞLU, C. (2020). Haber Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Anadolu Ajansı Ve Tass Haber Ajansı'nın Karlov Suikastı Haberleri (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

GÜRAN, M. S., & Özarslan, H. (2013). Çerçeveleme teorisinin halkla ilişkilerde kullanımı, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, s. 299- 314. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 299-314.

HALLAHAN, K. (1999). "Seven Models of Framing: Implications for Public Relations". *Journal of Public Relations Research.*, 11(3), 205-242.

HUGHES, K. (2020). Trump's Twiplomacy: A New Diplomatic Norm? (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

KILIÇ, D. (2007). Türk Basınında İran Nükleer Krizi'nin Sunumu: Haberlerin Çerçevenmesi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(6), 67-86.

KİLİT, Z. A., & Türk, M. (2020). Uluslararası Basının COVID-19 Haberlerinde Kullandığı Türkiye Görsellerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi. *International TURKISHCULTUREAND ARTSYMPOSIUM Proceedings Book 2.Cilit*, (s. 476-487). Ankara.

M.ENTMAN, R. (1993). "Framing: Toward Clarification Of A Fractured Paradigm", *Journal Of Communication*, 43 (4), 51-58.

OLİVER, B. B. (2006). Ekonomik Poliitik Yaklaşım. L. Yaylagül içinde, *Kitle İletişimin Ekonomik Temelleri* (s. 1-16). Ankara: Dalbaz.

PAN, Z. d., & Kosicki, G. (2010). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 55-75.

PRİCE, V., & Tewksbury, D. (1997). "News Values And Public Opinion: A Theoretical Account Of Media Priming And Framing", *Progress İn The Communication Sciences*. (Ed. G. A. Barnett & F. J. Boster).

SARAÇ, D. Ç. (2018). Domuz gribi haberlerinde çerçeveleme: hürriyet gazetesi örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 8 (16), 161-185.

SARIKAYA, T. (2020). Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Göçmenlere Avrupa Sınırlarını Açmasının Gazetelere Yansması: Sabah Ve Cumhuriyet Gazetesi Örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi -İAÜD*, 2(4), 402-414.

SCHEUFELE, D. (1999). "Framing As A Theory Of Media Effects". *Journal Of Communication.*, 103-123.

SEMETKO, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *ournal of Communication*, 50(2), 93-109.

SEYİDOV, İ. (2014). Türk Basınında Sunulan Kırım Krizi Haberlerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(22), 60-73.

VREESE, d., & Claes H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal & Document Design*, 13(1), 51-62.

WASİKE, B. S. (2013). Framing News in 140 Characters:How Social Media Editors Frame the News and Interact with Audiences via Twitter. *Global Media Journal -- Canadian Edition*, 6(1), 5-23.

WESTRA, S. (2013). Framing The New king on Social Media (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

YAĞLI, S. (2009). Direne(meye)n Aktörlerin Galibiyetsiz Savaşımı: Gerçeklik ve Medyadaki İnşası. İsmet Parlak (Ed.), *Medyada Gerçekliğin*

İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış içinde (s. 1-76). . Konya:
: Çizgi.

İnternet Kaynakları:

<https://www.globaltimes.cn/about-us/index.html> (Erişim: 21 Mart 2022).

<https://baike.baidu.com/item/%E7%8E%AF%E7%90%83%E6%97%B6%E6%8A%A5/349768> (Erişim: 21 Mart 2022) .

http://www.xwzgc.com/a/v.php?info_id=7164 (Erişim: 21 Mart2022).

<https://www.globaltimes.cn/index.html> (Erişim: 4 Mart 2022).

Ekler

Ek-1



89

Kaynak:

<https://twitter.com/ValiantPanda/status/1496820708583694342?s=20&t=R3PRJkM30YX-BnR7TTRfig>

Ek-2



Kaynak:

<https://twitter.com/ValiantPanda/status/149644848087709696?&s=20&t=R3PRJkM30YX-BnR7TTRfig>

90

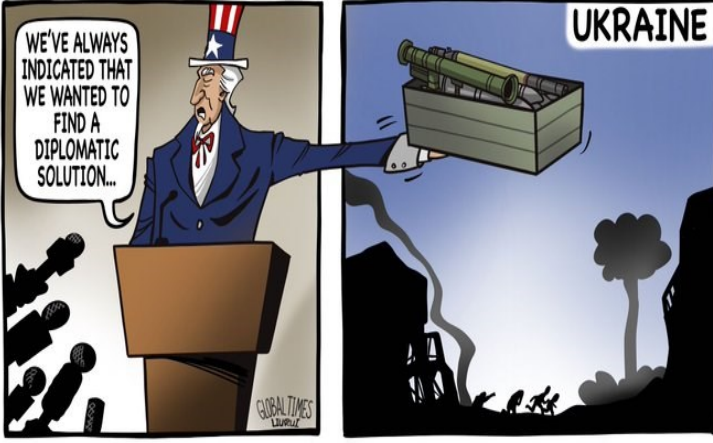
Ek-3



Kaynak:

<https://twitter.com/globaltimesnews/status/1498122319155191812?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg>

Ek-4



Kaynak:

https://twitter.com/_ValiantPanda_/status/1498249191511912448?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg

91

Ek-5



Kaynak:

https://twitter.com/_ValiantPanda_/status/1498265279532392452?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg

YAYIN TANITIMI / BOOK REVIEW

**Süyümbike'nin Gözyaşları: İdil-Ural Türklerinin
Doğu Asya'ya Göçü
Fotoğraflarla Bir Göç Hikâyesi**

Büşra SİRKECİ*

Künye: *Süyümbike'nin Gözyaşları: İdil-Ural Türklerinin Doğu Asya'ya Göçü Fotoğraflarla Bir Göç Hikâyesi*, Ali Merthan Dündar, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, Ocak 2022, 292 sayfa.

92

Giriş

Bir fiziksel, ekonomik, siyasal, sosyal veya kültürel ortamdan bir başkasına geçiş olarak tanımlanan göç (Gümüş, 1997: 243) Türk tarihinin ana hatlarını oluşturmuştur. Yüzlerce yıl ve binlerce kilometre süren kalıcı göçlerden zorunlu göçlere, işgücü olarak gidilen ulus devletin parçası haline gelinen yakın zamanlı göçlerden siyasal sürgünlere, ülke içinde hayvancılık amaçlı kısa dönemli dikey göçten dinsel göçlere göçün her çeşidi her devir ve coğrafyada Türk millî kimliğini oluştururken öte yandan bu kimliğin korunması önündeki en önemli engellerden birini de teşkil etmiştir. Türkistan'ın işgali ve Anadolu'daki Türk medeniyetinin zayıflamasıyla düşüşe geçen Türk fikir dünyasında uyanış ve yenileşme hareketinin yuvası olmuş İdil-Ural Türk toplumunun göçleri de gerek fikir dünyamıza etkileri gerekse yeni topraklarda bıraktıkları Türk imajı açısından oldukça önemlidir. Bu yazının konusunu oluşturan Dündar'ın "Süyümbike'nin Gözyaşları: İdil-Ural Türkleri'nin Doğu Asya'ya Göçü" adlı eserinde İdil-Ural Türklerinin I. Dünya Savaşı sonrasında

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yenimahalle/Ankara. E-posta: sirkeci.busra@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8744-0823.

Doğu Asya'ya göçünü "Fotoğraflarla Bir Göç Hikâyesi" adlı alt başlığıyla görsel bir öykü şeklinde yazınımıza kazandırılmıştır.

"Geçmişten Geleceğe Doğu Asya'da Türk İslam Varlığı" adlı YTB projesi kapsamında desteklenen eser, 20 yıllık çalışmanın ardından akademik çalışmalar, hatıratlar, arşivler ve tanıklardan elde edilen bilginin süzülmesiyle 292 sayfadan müteşekkil Ocak 2022'de yayımlanmıştır. Eser Doğu Asya'daki Türk toplumunun her anına ait görsel tanıklıklarla sosyal bilimlerin hemen her alanındaki araştırmacıların faydalanacağı bir kaynak niteliğini taşımaktadır. Türkçe-İngilizce olarak hazırlanan eserin İngilizce kontrolü Stephen Harper tarafından yapılırken Abdullah Gündoğdu Tatar Türkçesi ile yazılan metinlerin günümüz Türkçesine çevirisini üstlenmiştir. Gerek Waseda Üniversitesi arşivleri gerekse Tokyo Mekteb-i İslâmiyesi arşivlerinin incelenmesi, söz konusu mekânlarda fotoğraflama çalışmaları yapılması, tanık görüşmeleri ve hatıratların incelenerek görsellerin arkasındaki hikâyenin ortaya çıkarılması ile 500'den fazla görselin tasnifli şekilde araştırmacılara sunulması eserin alanyazında önemli bir boşluğu doldurmasını sağlamıştır. Dünder eserine konunun çerçevesini çizecek bir makale ile giriş yapmış ardından seçilen görselleri kronolojik ve tematik olarak göçün öyküsünü anlatacak şekilde sıralamıştır. Aşağıda önce başka kaynakların da yardımıyla yazarın giriş makalesinin genel çerçevesinden bahsedilecek ardından fotoğraflar hakkında genel bilgiler verilecektir.

İdil-Ural Türklerinin Doğu Asya'ya Göçü Hakkında

Yayılmacı politikalar dünyanın her yanında devam ederken medreseleri zayıflayan, uluslararası alanda geçerli yeni devlet anlayışına hâkim yönetici kadrolar yetiştiremeyen, Rusya ve Çin gibi ekonomik ve siyasi geleceğini batıya ilerlemekte gören iki büyük ülkenin yolu üzerinde iç karışıklıklarla yoğrulan Türkistan, 19. yüzyılda bu iki devlet tarafından tamamen işgal edilmiştir. İdil Nehri ile Ural Dağları arasında yaşayan Türklerin göç ettikleri coğrafyalardan biri de Doğu Asya olmuştur. Bu dönemde Türklerin Çin, Kore ve Japonya'ya gidişleri Dünder'a göre üç farklı dalga ile gerçekleşmiştir (2022: 9). 1- Trans Sibirya demiryolu inşası sırasında, 2- Bolşevik İhtilâli yıllarında, 3- Büyük Açlık Dönemi'nde.

Demiryolu inşası sırasında çalışan işçiler, bu işçilerin aileleri, Türklerin ihtiyaçlarını karşılama amaçlı ticari faaliyet yürüten Türkler demiryolu hattı boyunca yerleşmeye başlamıştır. Burada dikkate değer ilk yerleşim 1937'ye kadar Doğu Asya Türklüğünün kültürel

merkezi olacak olan Harbin olmuştur. Harbin’de cami, okul ve matbaa faaliyetlerine başlayan Türkler bunun dışında Çin’deki köy, şehir ve istasyonlarda 25’ten fazla yerleşim birimi oluşturmuştur. Bu durum topluluğun oluşan ticaret ağı vasıtasıyla Japon pazarına erişimine imkân sağlamıştır. Harbin’de İnanet Mektebi ile okullaşmayı başlatan Ahund Ginayetullah Selimet ise vefatının ardından Feriköy Mezarlığı’na defnedilmiştir. O dönem Japon etkisinde olan Kore yarımadası da Japonya’ya geçiş için Türklerin uğrak yerleşim yerlerinden olmuş, Kore’de Seul, Pusan, Daegu ve Incheon gibi önemli şehirlerde yine topluluğun yapısını oluşturan cami, okul ve cemiyet binaları inşa edilmiştir. Eserde Kore’de yerleşen Türklerin savaş ile birlikte Türkiye ve ABD’ye göç ettikleri bilgisi verilmiştir. İdil-Ural Türklerinin Japonya ile münasebet ve temasları ise Çin ve Kore’den farklı bir göç izlemiştir.

Japonya ile ilişkinin temelinde henüz 1905 yılında Rusya aleyhine sonuçlanan Rus-Japon Savaşı ile bölgede yayılan Japon imajı yatmaktadır. Çarlığın bu çalkantılı yıllarında devrimci hareketlerle baskıcı Çarlık arasındaki mücadeleyi kayıtsızlıkla Rus iç mücadelesi olarak gören Türkler arasında 1904 yılında Kazan’da kurulan “Hürriyet” adlı yer altı teşkilatı Türkleri Rus ordusundan kaçmaya teşvik etmiştir. Japon galibiyetinin Rus yönetimini yeni ve büyük karışıklıklarla zorlaması Rus işgali altındaki Türkler arasında heyecanla karşılanmıştır. Bu dönemde Avrupalıyı yenen Asyalı Japonya modelinin örnek alınması fikri yayılmaya başlamıştır. Hatta Abdullah Tukay 1906’da bölgedeki Türklerin Mikado (Japon İmparatoru)’nun Müslümanlığı kabul ettiğine dair inançları olduğunu dile getirmiştir (Kırımlı, 2010: 65-68).

Rusya’da 1917 sonrası başlayan iç savaşla birlikte Asya politikasını uygulamak isteyen Japonya, daha önce Çin’in etnik yapısını incelerken potansiyel müttefik olarak tespit ettiği Müslüman Türkler ile temasa geçmeye karar vermiştir. Döngenler ve Çin’in Türk-İslam nüfusu için hazırladığı politikayı Rus işgali altındaki bölgelerde uygulamak istemiştir. Henüz Rus aleyhtarı bir Osmanlı vatandaşı iken Âlem-i İslam seyahatnamesi ile Japonya’yı tanıtan Abdürreşid İbrahim Efendi, 1904’te İstanbul’dan gönderildikten sonra Rusya’da zemstvo ile temasa geçmiş ve İdil-Ural Türklerinin sorunlarını Çarlık yönetimiyle çözebileceğine inanmıştır (Kırımlı, 2010: 69). Bu faaliyetleri başarısız olan Abdürreşid İbrahim Efendi yeni bir müttefik olarak Japonya’yı görmüş ve ilk temas onun üzerinden gerçekleşmiştir. Japonya liderliğinde birleşmiş bir Asya fikrini

savunan milliyetçi Toyama Mitsuru ile yakın ilişkisi ile bilinen Abdürreşid İbrahim Efendi, İdil-Ural'dan öte tüm Müslüman Türklere uygulanmak istenen Japon politikalarının elçisi olarak görülmüştür. İlerleyen dönemde şehzade Abdülkerim Efendi'nin hilafeti politikasıyla da adı anılacaktır (Bakınız: Ali Merthan Dündar, Şehzade Abdülkerim Efendi'nin Japonya'nın Desteğiyle Türkistan İmparatoru Olma Meselesi Üzerine, Bilig, S.66, s.72-92, 2013). Japonya'nın İslam politikasındaki tek eksik ise Japonya'da Hintliler hariç Müslüman nüfusun bulunmaması idi. Bunun üzerine 1920'lerden itibaren İdil-Ural Türklerinin göçüne izin verilmiştir.

Yokohama, Tokyo, Kobe, Osaka ve Nagoya şehirleri bölgedeki ilk Türklere ev sahipliği yapmıştır. Tokyo'da genellikle kumaş ve hazır giyim işleri ile meşgul olan Türkler 1924'te Başkurt Abdulhay Kurbanalı'nın gelişi ile birlikte sistemli bir topluluk yapısına kavuşmuştur. Mahalle-i İslâmiyeler, toplu Cuma namazları, Müslüman derneği, okul gibi yapılaşmalar başlamış, 1928 Harf Devrimi'nin ardından Türkiye'de kullanılmaz hale gelen eski harfli matbaaların satın alınması ile Japon propagandası yapan neşriyatlar kutsal kitap ve diğer dinî kitaplar ile birlikte tüm Asya'ya gönderilmeye başlanmıştır. Türkistan'da Japon hâkimiyeti için yapılan propagandanın amacına ulaşmadığı göz önüne alınırsa bu faaliyetlerin Doğu Asya'daki Türk kimliğinin korunmasına daha çok katkı yaptığı söylenebilecektir. Bu durum Atacan'ın (1997: 259) göç edenlerin dinî değerlerini yeni yurtlarında yeniden üretme yoluyla sürdürdüğü söylemine de paralellik göstermektedir.

Ayaz İshakî'nin 1933'ten sonra yoğunlaşan faaliyetleri ile Japonya'daki Türk toplumunda Kurbanalı ve İshakî grupları şeklinde bölünme sinyalleri görülse de Türk Büyükelçiliği'nin girişimleri ile Tokyo Türk Cemiyeti adı altında birleşim sağlanmıştır. Bu arada Kurbanalı Ruslara jest yapma niyetindeki Japonya tarafından sürgün edilmiş, Japonya ise yönünü güneydoğu Asya'ya çevirmiştir.

Dündar, Kobe ve Nagoya gibi Türklerin çok az nüfusla yaşadığı şehirlerde dahi cami, dernek, okul yapılaşmasını ihmal etmemesinin kimliği korumada başlıca rol oynadığını belirtmektedir. Gerçekten de özellikle Tatar olarak isimlendirilen İdil-Ural Türklerinde olmak üzere tüm Türk toplumlarının hayatta kalma başarısının bu teşkilatlanma yeteneğinde yattığı görülmektedir. Thomae-Venske başka bir devirde başka bir coğrafyada karşılaştığı Türkler için benzer bir tanımlama yapmaktadır: "İkamet süresi herhangi bir önem taşımaz. Türkler

kendi çevrelerine kimseyi görmeyecek şekilde kapanırlar. Onlar, kendi dünyalarında yaşarlar. Önemli olan buraya hangi değerlerle geldikleridir” (Gümüş, 1997: 244). Thomae-Venske değerleri koruma konusunda doğru bir tespitte bulunsa da dış dünyaya kapanma konusunda yanılıyor olmalıdır. Türk grup psikolojisi göz önünde bulundurulduğunda dış dünyaya ilgisizlik değil iç dünyaya duyulan sadakat öne çıkmaktadır. Ayrıca İpek’in de belirttiği gibi içlerinde Ayaz İshakî’nin de bulunduğu az sayıda da olsa Türkistanlı aydın Panslavizm’in Türklük ve İslâmiyet için tehlikesini tecrübe etmişlerdir (İpek, 2006: 343). Bu tecrübe onların Japon yayımlarına karşı kimliklerini koruma isteğini artırırken onların faaliyetlerine tamamen kayıtsız kalmamalarını da sağlamıştır. Nitekim gerektiğinde Japon toplumuna entegre olmakta sıkıntı çekmedikleri görülürken öte yandan anavatana dönüş fırsatı ortaya çıktığında tereddüt etmemişlerdir. Türk-İslam eğitimi pozitif bilimlerin yanında din ve değerler eğitimi de içerdiği için yabancı okulların eğitimi yeterli görülmemiştir. Dolayısıyla dinsel ve eğitimsel bu yapılaşmalar Japonya’da doğan neslin öz kimliğinden kopmaması için en önemli kaynaklar olmuştur.

II. Dünya Savaşı sonrası Kore’deki Türkler Türk askeri ile yakından ilgilenmiştir. Kore ve Japonya’daki Türklerin tamamına yakınının 1953 sonrasında Türk vatandaşlığına geçtiği ve arkalarında olumlu bir Türk imajı bıraktıkları eserde belirtilmektedir. Bir kısım Türklerin ABD’ye göç ettiği bilinmekle birlikte Dünder günümüzde 10-15 ailenin halen Japonya’da ikamet ettiğini bildirmektedir.

Fotoğraflarla Göç

Çalışmanın, konunun akademik yönünü oluşturan yaklaşık 20 sayfadan maada tamamen fotoğraf arşivinden oluşması onun hakkında bir tanıtım yazısı yazmayı zorlaştıran başlıca etmen olmuştur. Görsel arşiv niteliğindeki çalışma tarih kitaplarında okunarak anlaşılacak hisleri aktarma konusunda ne kadar başarılı ise bu hisleri tekrar yazıya dökmek de o kadar zorlaşmıştır.

Geniş arşivde topluluğun gurur duyduğu üyelerinin yüzlerinden belli olan okulları, öğrencileri ve öğretmenleri en sık rastlanılan fotoğraflar arasındadır. Okullardaki Türk bayrakları, Atatürk köşeleri, Türkçe sözlerle bezenmiş duvarları hemen her fotoğrafta kilometrelerin millî duygudaşlığa ve ortak ülküye engel olamadığını gözler önüne sermektedir. Gerek millî bayramlarda gerekse Japon bayramlarında Doğu Asya Türklüğünü temsil eden, Türkiye’den

giden öğretmen, sporcu, devlet görevlisi veya asker gibi misafirleri karşılamada grup aidiyeti bilinciyle bir araya gelen insanların yüzleri her sayfada okuyucuyu karşılamaktadır.

Fotoğraflarda yalnızca suretler değil hikâyeler de ölümsüzleşmiştir. Dinî eğitim için El-ezher'e gönderilen ve oradaki olumsuz koşullardan ailelerinin isteği üzerine Türkiye Cumhuriyeti tarafından kurtarılan, şerefli Türk subayları olarak yıllar sonra Kore Savaşı'na giderek aileleri ile buluşan İdil-Ural kökenli Japonya doğumlu Türk çocuklarının sınır aşan hikâyeleri bu sayfalarda kayıtlıdır. Kore'deki Türk subayları ile evlenip anavatanına dönen Türk kadınlarının gelinlik modellerinden Japon devlet görevlileri ile görüşmelere, Atatürk'ü anma törenlerinden Türk vatandaşlığına geçişe kadar Doğu Asya'da İdil-Ural Türkleri her halleri ile bu görsel öyküde yerini almaktadır.

Eserde ceditçiliğin neferlerinden Musa Carullah Bigiyev, gazeteci Muhsin Çapanoğlu, Tohtabay Turdizade, Mahmut Muhiti, Tokyo Cami müezzini Zeki Sıddık, Türkiye'den giden öğretmen Sıddık Urgan Bey, Tokyo Türk Cemiyeti Başkanı Hoca Ahmet Vahap, kumaş tüccarı Ahdem Ahmedov gibi Doğu Asya'daki Türk toplumu için öne çıkmış birçok kişinin hayatından kesitler görmek mümkündür. Ayrıca Kore 6. Türk Tugayı komutanı Tuğgeneral Hilmi Giray, Türk İrtibat Heyeti başkanı Kr. Albay Sırrı Öktem ve genç bir subay iken Mekteb-i İslâmiye'yi ziyaret eden Kenan Evren de arşivde yerini almaktadır. Çalışma Türkoloji çalışmaları ile tanınan Okubo Koji ve 3. ülkelerden gelen yabancı temsilcilerin Türk toplumunu ziyaretlerine şahitlik eden fotoğrafları da içermektedir.

Dündar'ın çalışması diaspora çalışmaları açısından grup aidiyeti ve milli-dinî kimliğin korunması konusunda vaka çalışması olacak nitelikteki Doğu Asya Türk toplumunun incelenmesi için oldukça verimli bir ana kaynak olma niteliği taşımaktadır. Nitel bir tarih çalışması olarak Türk Siyasi Tarihi açısından önem arz eden Japon ilişkilerini aydınlatmada da önemli olduğu açıktır. Sosyoloji, eğitim ve din çalışmalarında bölgedeki Türk-İslam varlığını çalışacak araştırmacılar için vazgeçilmez bir eser olacaktır. Tüm bunların yanında elimizde tuttuğumuz bu kitabın birkaç neslin sancılı ve sevinçli anlarıyla göç hikâyesi olduğunu unutmak mümkün değildir.

Eserin alanyazında önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir. Çalışmanın nitel ve görsel olması onu önceki çalışmalardan ayıran en önemli özelliği olarak belirtilebilir. Tam da bu

nedenle eserin anlatılması oldukça zorken, okunması bir o kadar keyifli, verimli ve hızlı olmaktadır. Türk göçlerinden birinin görsel bir öyküye dönüştürülmesi genel Türk tarihi öğretimi açısından yol gösterici bir yöntem olacaktır.

KAYNAKÇA

ATACAN, Fulya (1997). *Tarikat ve Göç*, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç, DİE Matbaası, Ankara.

GÜMÜŞ, Adnan (1997). *Göç, Din ve Asimilasyon*, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç, DİE Matbaası, Ankara.

İPEK, Nedim (2006). *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Serander Yayınları, Trabzon.

KIRIMLI, Hakan (2010). *Kırım Tatarlarında Milli Kimlik ve Milli Hareketler (1905-1916)*, TTK, Ankara.

Söyleşinin Yapıldığı Tarih ve Yer: 28 Ekim 2022, Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bağlıca, Etimesgut.

Bölge Uzmanı ile Söyleşi / Interview with Regional Expert

Doğu Asya'da Barış ve Güvenliğin Geleceği

Söyleşi: Doç. Dr. Haluk KARADAĞ, (Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)

Söyleşi Yapan: Araş. Gör. Meryem TEMİZ (Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Meryem Temiz(M.T): Çin Halk Cumhuriyeti yakın zamanda Tayvan Adasını işgal eder mi?

Doç. Dr. Haluk KARADAĞ (H.K): Uluslararası konjonktür henüz böyle bir çatışma ortamına hazır olmadığı için şimdilik işgal etmez diyebilirim. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) denklemin öteki ucunda Batı ittifakı ile birlikte hareket ettiği için Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan'ı kısa zamanda işgal etme planı olmayacağı için de Tayvan meselesini sürece bırakacaktır. Süreç içerisinde Tayvan'ı Çinlileştirme politikasını yürütebilirse bu durum zaman içerisinde çözülecektir. Ancak bu süreç çok uzun bir süreç değil, 5 ila 10 yıl arasında gerçekleşebilecek bir süreç. Bu zaman zarfında çözülmezse, Xi Jinping'in dördüncü kez seçilmesinin ardından (seçilirse tabi ki) Tayvan meselesini bir sorun olarak ortadan kaldırmaya çalışacağını değerlendirebilirim.

M.T: Yakın gelecekte Çin Halk Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki rekabet ne şekilde seyreder?

H.K: ABD ve ÇHC arasında bugün önemli bir ekonomik rekabet ortamı mevcut. Bu nedenle iki devlet arasındaki ekonomik rekabet savaşa evrilir mi sorusu her zaman gündemde olmaya devam edecektir. Graham Allison'ın yazmış olduğu *Destined for War* isimli kitapta, söz konusu devletlerin *Thucydides* tuzağına düşüp düşmeyeceği sorusu üzerinde duruluyor. Böyle bir tuzağına düşme

olasılıkları şimdilik yok gibi görünüyor. Özellikle ABD'nin şu anda herhangi bir savaşa girmek gibi bir niyeti yok. Çünkü Soğuk Savaş sonrasında ABD, hegemonik gücünü erozyona uğrattı. 2001 yılında Afganistan'ı işgali ve ardından 2003 yılında Irak'ı işgaliyle birlikte bu güçte ciddi anlamda azalmalar oldu. ABD şu anda ekonomik gücünü yeniden toparlama çabası içerisinde. En son Joe Biden olmak üzere son üç ABD başkanı da kendi toprakları dışındaki askeri gücünü azaltma girişiminde bulundular. Bu durum ABD'nin içerisinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların çözümüne ilişkin bir çare olması amacıyla gerçekleştirildi. Netice itibariyle ABD'nin kısa vadede Tayvan'ı işgal etme gibi bir planının veya ABD'nin ÇHC ile arasında bulunan rekabeti bir çatışma ile neticelendirmesinin önündeki en önemli engeldir. Peki bu iki devlet işbirliğine giderler mi sorusunu yönelttiğimizde ise, 2001 yılında ÇHC'nin Dünya Ticaret Örgütüne olan üyeliğinin önünü ABD'nin açmasıyla birlikte 2001 yılından itibaren gelişen Çin'in ticareti, ABD'nin küresel pazarındaki payda bir azalmaya yol açtı. Bu azalma ile birlikte ABD, ÇHC'yi küresel ekonomik sisteme entegre edeceğini düşünürken ÇHC kendince farklı politikalar gütmek suretiyle Afrika'da, Avrupa'da, Asya'da ve diğer bölgelerde ayrı bir ekonomik güç olarak dünya üzerinde etki yaratmaya başladı. Bu noktada ÇHC'nin ABD'nin ekonomik gücünde ciddi anlamda bir azalmanın sebebi olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Bu nedenle kısa zamanda bir işbirliği olabilir mi sorusuna cevaben, Cumhuriyetçi ve Demokratların ABD'de iktidar olduklarında kullandıkları yöntemlerin farklı olmasına rağmen zaman içerisinde hedeflerinin aynı noktada kesiştiğini söyleyebiliriz. Şu an demokratlar iktidarda olduğu için ÇHC ile ilişkilerde daha yumuşak yöntemleri kullanacaklarını ifade edebiliriz. Cumhuriyetçilerin iktidara gelmesiyle beraber önümüzdeki yıllarda nasıl bir strateji değişikliğine gidileceğini hep birlikte izleyeceğiz.

M.T: NATO gelecekte Asya-Pasifik bölgesinde aktif rol oynar mı?

H.K: Bu soru, önceki iki soru ile bağlantılı olarak ortaya çıkmaktadır. NATO 1949 yılında kurulan ve ABD'nin liderliğini yapmakta olduğu bir örgüttür. NATO'nun liderliğini yapan ABD'nin süreç içerisinde NATO'yu bölgeye çekmeye çalışacağını söyleyebiliriz. Çünkü klasik güçler dengesi olarak baktığımızda ÇHC'yi dengelemenin başka bir yolu görünmemektedir. Burada şu örnekler önem arz etmektedir: Almanya'nın Mayıs 2021'de Çin Denizine savaş gemisi göndermesi ve İngiltere'nin de Ağustos 2021'de bir savaş gemisini Çin Denizine göndermesi, bu sürecin farklı bir versiyonunu ortaya koymaktadır.

İngiltere'nin savaş gemisi göndermesini anlamlandırmamız mümkün. Çünkü İngiltere'nin Avustralya ve Yeni Zelanda ile bir ortaklığı olduğu ve bölge ile ilgili geçmişten gelen sömürgeci bir yaklaşımı bulunduğu herkesçe malum olduğu için burada bir sorun ile karşılaşılabilir. Ancak Almanya'nın bölgeye bir savaş gemisi göndermesi ve İkinci Dünya Savaşından sonra ciddi askeri gücü olmayan Almanya'nın Çin Denizine bir gemiyle girmesi ve bu bölgede dolaşması ÇHC'yi tedirgin eden unsurlardır. Buna mukabil ÇHC yönetim kademesi bölgedeki gelişmeler nedeniyle Çin Denizinde yabancı bir savaş gemisi tehdit olarak algılandığı takdirde ateş açma yetkisini gemi komutanına devreden kararnamele imzalamıştır. Bu ve bunun gibi uygulamalar bölgede askeri gerginliğin zaman içerisinde artacağına birer göstergesidir. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in açıklamaları göz önünde bulundurulduğunda ÇHC'nin yavaş yavaş ekonomik bir tehdit olarak ortaya konduğunu ve NATO'nun da ÇHC'yi radarına alıp takip ettiğini rahatlıkla ifade edebiliriz. ÇHC de bu durumun farkında olduğu için süreç içerisinde yavaş yavaş gelişen politik bir durum ortaya çıkacaktır.

M.T. : Şanghay İşbirliği Örgütü NATO'ya bir alternatif olur mu?

101

H.K.: Türkiye'de zaman zaman alevlenen, NATO'dan çıkıp : Şanghay İşbirliği Örgütü'ne girme düşüncesi hakkında şunu ifade etmeliyim ki, öncelikle iki örgüt birbirinin alternatifini oluşturmamaktadır. Şanghay İşbirliği Örgütü daha ziyade ekonomik işbirliğine dayalı, adının içerisinde "Şanghay" olan, ÇHC'nin kurmuş olduğu bir örgüttür. Bugün uluslararası örgütlere baktığımız zaman Prof. Dr. Abdürresit Celil Karluk Hocamızın ifadesi ile hiçbir uluslararası örgütün içerisinde bir ülkenin ya da şehrin adı geçmezken burada Şanghay İşbirliği Örgütü ismi, aslında örgütü kimin domine ettiğini ortaya koymaktadır. Şanghay İşbirliği Örgütü'nün ekonomik işbirliğini sağlamak maksadıyla kurulduğunu ifade ederek NATO'ya bir alternatif olamayacağını söyleyebilirim. Özellikle Türkiye'deki bazı kesimlerin en ufak bir kriz anında NATO'dan ayrılıp Şanghay İşbirliği Örgütü'ne gireriz şeklinde yaptıkları açıklamaları tamamen bilinçli olmaktan uzak bir yaklaşım sergilemektedir. Kısacası, Türkiye için NATO yerine Şanghay İşbirliği Örgütü'nün alternatif olacağını düşünmek elma ile amudu karşılaştırmak kadar farklı bir durum ortaya koymaktadır.

M.T: Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde kurulan QUAD (Dörtlü Güvenlik Diyalogu/ Quadrilateral Security Dialogue) Asya-Pasifik bölgesinin güvenliği için ne anlama geliyor?

H.K: Asya Pasifik bölgesinde zaman zaman ABD ve İngiltere bu tarz inisiyatifler geliştirebilirler ve geliştirmeye devam da etmektedirler. QUAD bunlardan bir tanesidir. Başlangıçta Avustralya, Hindistan, Japonya ve ABD'yi bir araya getiren bu yaklaşım örgüt yapısı arz etmemekte olup; sadece geliştirilen inisiyatifler kapsamında yapılan askeri işbirliği çalışmalarınıdır. Bunları görüşmeler silsilesi şeklinde icra edilen faaliyetleri otaya koyan inisiyatiflerdir. Asya Pasifik bölgesinde 1950'lerden itibaren ANZUS Paketi vasıtasıyla bölgede Avustralya, Yeni Zelanda ve ABD'nin yaptığı işbirliği anlaşmaları bulunmaktadır. ANZUS Paketi ile QUAD aynı değildir, ANZUS paketi daha sağlam bir anlaşmadır, Japonya'nın saldırgan tutumuna karşı hem Avustralya'yı hem de Yeni Zelanda'yı kontrol altına alan bir anlaşma şeklinde düzenlenen, devletlerarasında imzalanmış, belirli taahhütlere bağlı olan bir anlaşmadır. QUAD tarzı inisiyatifler ise bundan biraz daha farklıdır. Esnek ve aşırı somut olmayan göstergelere sahip yapılanmalardır diyebiliriz. Bunun çeşitlerini ise yine bölgede görebiliriz. Peki ÇHC bu tarz yapılanmalara neden gitmiyor sorusu burada anlamlı olacaktır. Cevaben bölgedeki varlığı diğer devletler tarafından tehdit olarak algılanan ÇHC'nin bu tarz anlaşmalara ya da angajmanlara girmek isteyen bölge devleti bulamaması diyebiliriz. Bu bağlamdan hareket edecek olursak ÇHC uluslararası ilişkiler düzleminde kendi gücüne (self-help) güvenmektedir. ABD ise çok uluslu yapılanmalar oluşturmakta ve bu yapılara dâhil olmaktadır. İkinci Dünya Savaşından itibaren Soğuk Savaş ve sonrası dönemde bunun gelişmeleri devam etmektedir. ABD'nin 7. Filosu Güney Çin Denizinin kontrolünü elinde tutan askeri somut bir yapıyken 5. Filo da Hint Okyanusunun kontrolünü elinde bulundurmaktadır. Bu inisiyatifler bazen söz konusu iki filonun birleşerek ortak tatbikatlar gerçekleştirdiğini bizlere somut olarak göstermektedir. ÇHC bunun karşısında Ukrayna'nın Karadeniz kıyısından alıp yeniden teçhiz ettiği Varyag uçak gemisini (sonradan adı Liaoning olmuştur) Çin Silahlı Kuvvetleri'nin hizmetine sokmuştur. Ardından tersine mühendislik yöntemini kullanarak inşa ettiği Kuznetsov sınıfı başka bir uçak gemisi olan Şandong uçak gemisini hizmete alarak bölgede ABD'nin askeri gücüne karşı bir denge ve hatta üstünlük sağlamaya çalışmaktadır.

M.T: Çin Halk Cumhuriyeti'nin Güney Çin Denizine yönelik egemenlik iddialarının Asya-Pasifik'teki kuvvetler dengesindeki rolü nedir?

H.K: Bölgedeki diğer devletler Çin Halk Cumhuriyetine karşı güven sağlayamadığı ve Çin Halk Cumhuriyeti bu güveni tesis edemediği için bölge devletleri ABD ile ortak inisiyatiflere girebilmektedir. Bölgedeki bu küçük devletler ÇHC'nin gücünden çekindikleri için ABD gibi devletlere veya Batı İttifakına daha sıcak bakmaktadırlar. Bölgedeki bu durum, ÇHC'nin agresif tutumlarına karşı yeni oluşumlara gebe olduğunu gösteren en önemli faktördür diyebiliriz.

M.T: Kuzey Kore'nin nükleer programı bölgedeki güvenliğini ne yönde tehdit emektedir?

H.K: Kuzey Kore varlığını bu tarz nükleer silahlara borçlu olarak sürdürmektedir. Basında yer alan haberlere göre, ÇHC'nin desteğini de arkasına almış bir Kuzey Kore rejimi, Japonya'nın üzerinden atmış olduğu nükleer başlık taşıma kapasitesine sahip füze denemeleriyle anti balistik özelliğe sahip füzelerin elinde var olduğunu, bu kapasiteye sahip olduğunu ve bu kapasiteyi geliştirme çabası ve arzusu içerisinde olduğunu tüm dünyaya karşı göstermek istemektedir. Kim Jong-un başında bulunduğu Kuzey Kore hükümeti, bu şekildeki saldırgan tutumu dünyaya göstererek kendi meşruiyetini koruma, kollama ve sürdürme çabası içerisinde olduğunu diyebiliriz.

M.T: ABD için Asya-Pasifik bölgesinde stratejik dengeyi pekiştirmede Hindistan bir denge unsuru mudur?

H.K: Hindistan bölge için önemli bir güç ve ÇHC ile birlikte dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu elinde bulunduran iki devletten bir tanesidir. Ancak ÇHC ile Hindistan'ı aynı kefeye koyamayız. Hindistan bölgede zaman zaman sınır çatışmaları yaşasa da ÇHC ile ciddi bir hasım olmadığını söylememiz mümkündür. Bu bağlamda Hindistan'ın ÇHC'ye karşı ABD ile birlikte hareket eden bir devlet görünümünde olduğunu ifade edebiliriz. Fakat buradaki en temel faktör aslında ÇHC ile Hindistan arasındaki ilişkilerden ziyade Hindistan ile Pakistan arasındaki gerilimin ortaya koyduğu mücadeledir. Genel itibariyle bölgede ÇHC tarafından desteklenen bir Pakistan ve ABD tarafından desteklenen bir Hindistan'ın rekabet halinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda önümüzdeki yıllarda ÇHC ile Hindistan'ın hem ABD özelinde hem de bölgedeki siyasi,

politik ve askeri varlıklarını genişletme arzuları sürecinde bir rekabet ortamına doğru evrilebileceğini düşünmek pek de yanlış olmayacaktır. Bunu rahatlıkla ifade edebilirim. Fakat Hindistan ÇHC'ye rakip olabilecek bir askeri kapasiteye şuan itibariyle sahip bulunmamaktadır. Sadece nükleer silahları bulunduğu için Hindistan ÇHC'ye karşı bir nükleer denge durumunu sürdürmektedir.

DOĞU ASYA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIN ŞARTLARI

1. Yazılar Doğu Asya bölgesinde bulunan ülke ve toplumlar ile sınırlandırılacak veya Doğu Asya bölgeleri ile çevre bölge, ülke toplumlar arası ilişkilere, sorunlara odaklanmış olması gerekecektir.
2. Yazıların daha önce başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak için kabul edilmemiş olması gerekir.
3. Bilimsel toplantılarda sunulmuş bildiriler, toplantı ve niteliği belirtmek şartıyla kabul edilebilir.
4. Yazılar, önce yayın kurulu tarafından yayın ilkelerine; amaç, konu, muhteva, yazım kurallarıyla ilgili hususlar açısından incelendikten sonra, uygun görülürse, Danışma Kurulu'nun önerisi doğrultusunda, bilimsel çalışmalarıyla o alanda tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerden olumlu rapor alan yazılar, basılmak üzere sıraya konur. Hakemlerin isimleri gizli tutulur; raporlar beş yıl süreyle saklanır. Yazarlar; hakemlerin ve yayım kurulunun istek, öneri ve uyarılarını dikkate alırlar. Ancak katılmadıkları hususlara ve hakem kararlarına, gerekçelerini belirtmek kaydıyla itiraz edebilirler. Bu durumda editör, başka bir hakemin görüşüne başvurabilir.
5. Yayın Kurulu, biçimle ilgili olarak düzeltmeler ve değişiklikler yapabilir. Hakem görüşleri alındıktan sonra yazarın müracaatı hâlinde yazısının yayımlanıp yayımlanmayacağı kendisine bildirilir.
6. "Yayın Tanıtım ve Değerlendirme" yazıları hakeme gönderilmez. Ancak makale kurallarına uyulur.
7. Yayına kabul edilmeyen yazıların bir sureti istek hâlinde yazara iade edilir.

YAYIN İLKELERİ

Doğu Asya Araştırmaları Dergisi (DAAD), sosyal bilimler alanında yılda iki kez (Bahar ve Güz) yayımlanır. Dergi, özellikle disiplinler arası yaklaşım ile Doğu Asya'nın çeşitli sorunlarını konu edinen bilimsel çalışmalara yer verir. Dergide yayımlanacak makalelerin Doğu Asya'daki ülke ve toplumların tarihî, kültürü, iktisadi hayatı, siyasal yaşamı; güvenlik ve dış politikası başta olmak üzere ülkeler, milletler ve etnik gruplar arası ilişkileri, güncel sorunları ile medeniyet tasavvurlarını ilmi bir bakış açısıyla ele alması beklenir. Dergide, Doğu Asya'yla ilgili önemli

eser ve kişileri tanıtır ve değerlendiren yazılar ile önemli görülen çeviri yazılar da yayımlanabilir.

Makalelerin Dergide yayımlanabilmesi için, başka bir yerde yayımlanmamış olması ya da yayın için değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Herhangi bir kongre ya da bilgi şöleninde sunulan makalelerde kongre ya da bilgi şöleni adı, yeri ve tarihi belirtilmelidir. Bir araştırma kurumu ya da fonu tarafından desteklenen çalışmalarda, desteği sağlayan kuruluşun adı ve proje numarası verilmelidir.

Makalelerin Değerlendirilmesi

Aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak hazırlanmış yazılar, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dasad> adresi üzerinden yükleme yapabilirler. Herhangi bir sorun ile karşılaştığında ileti (elektronik posta) yoluyla kamucam13@gmail.com adresi üzerinde dergi yönetimi ile iletişim kurulabilir. Klasik postayla göndermek isteyenler üç (bir adet isimli, iki adet isimsiz) nüsha çıktı ve YD (Yoğun Disk)'si ekli olduğu hâlde büyük boy bir zarf içerisinde gönderilmelidir.

Gelen makale Yayın Kurulu tarafından ön incelemeye alınır. Ön incelemede makale, Dergi'nin yayın ilkeleri ve politikası ile önceliklerine uygunluğu, alana katkısı; ayrıca konu, yazım kuralları ve şekil açısından değerlendirilir. Bu yönleriyle uygun bulunan makaleler ilmi açıdan değerlendirilmek üzere, alanında eser ve çalışmalarıyla kabul görmüş iki hakeme gönderilir. Hiçbir şekilde hakemlere yazarın kimliği ile ilgili bilgi gönderilmediği gibi, yazarlara da hakem adı açıklanmaz. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde makale, üçüncü bir hakeme gönderilebilir. Hakemler tarafından düzeltme istenen makaleler gerekli değişiklikler için yazarına geri gönderilir. Belirli bir süre içinde istenilen düzeltmelerin yapılması beklenir. En az iki olumlu rapor alamayan, düzeltilmesi için yazarına yeniden gönderilen ve belirlenen süre içinde düzeltmeleri yapılmayan makaleler yazarlarına bilgi verilerek yayım sürecinden elenir. İki hakemden "yayımlanabilir" değerlendirmesi alan makaleler yayım sırasına yerleştirilir. Yayına hazır yazılar yayımlanmak üzere sıraya konur. Hakem adları ve yazar adları karşılıklı olarak dergimizde mahfuzdur ve açıklanmaz. Hakem süreci olumlu tamamlanan her yazı yayımlanacaktır. Bu nedenle yazı sahiplerinin yazılarının akıbetini öğrenmek için ayrıca aramalarına gerek yoktur.

Yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarına aittir.

Yazım Dili

Dergi'nin yazım dili Türkiye Türkçesi, İngilizce ve Çince'dir.

ETİK İLKELER

Doğu Asya Araştırmaları Dergisi (DAAD), yayın gönderen yazarlardan aşağıda belirtilen etik kurallara uymaları beklenmektedir.

- Dergiye gönderilen makaleler başka bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır,
- Yazarlar makalelerinde kullandıkları tüm alıntılarına referans vermiş olmalıdır,
- Yazarlar makaleye bilimsel katkı verdiklerini garanti etmelidir,
- Yazarlar makalenin başka bir kişi ya da kurumun fikri mülkiyet haklarını ihlal etmediğini, intihal içermediğini ve kendi çalışmaları olduğunu garanti etmelidirler,
- Makalede adı geçen tüm yazarlar, gönderilen ve yayınlanan makaleler üzerinde eşit sorumluluğa sahiptir,
- **Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler derginin görüşleri değildir. Tüm sorumluluk yazarlara aittir.**
- Dergideki tüm haklar saklıdır. Makaleler, derginin adı olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.
- Derginin yazarlarına telif hakkı yoktur.
- Yazışmadan sorumlu yazar adı geçen tüm ortak yazarların yayına ve ortak yazar olarak adlandırılmaya razı olduğunu garanti etmelidir. Çalışmaya önemli bilimsel ve yazınsal katkı sağlayan tüm kişiler ortak yazar olarak adlandırılmalıdırlar,
- Yazarlar gerekli görülmesi halinde makalede yer alan veri setlerine ulaşımı sağlamalıdırlar,

YAYIN ÜCRETİ YOK

Makale gönderimi, makale incelemesi veya yayımı herhangi bir ücrete tabi değildir

TELİF VE YAYIN HAKLARI

Dergide yayınlanması kabul edilen ve yayınlanan yazıların yazılı ve elektronik ortamda tüm yayın hakları **Doğu Asya Araştırmaları Dergisi'**ne aittir.

Yayına kabul edilen makalenin yazışmadan sorumlu yazarı elektronik posta yoluyla aldığı elektronik lisans anlaşmasını tüm yazarlar adına imzalamaktadır.

Gizlilik Beyanı

Bu dergi sitesindeki isimler ve elektronik posta adresleri bu derginin belirtilen amaçları doğrultusunda kullanılacaktır. Diğer amaçlar veya başka bir bölüm için kullanılmayacaktır.

YAZIM KURALLARI

1. **Başlık:** Yazının içeriğini yansıtır nitelikte olmalı, büyük harflerle ve koyu karakterlerle 12 punto ile yazılmalıdır.

2. **Yazar adı ve adresi:** Başlıktan sonra sağa dayalı şekilde, soyadın tamamı büyük harfle olmak üzere unvanıyla (10,5 punto) birlikte yazılmalıdır. Yazarın kurumu, ileti (el-mek) adresi, dipnot hâlinde (10 punto olarak) gösterilmelidir.

3. **Öz:** 10 punto ile yazının başında, konuyu kısa ve öz bir biçimde ifade eden **en az 250, en fazla 550 kelimelik bir özet** bulunmalı; özetin bir satır altına, 3-8 kelimededen oluşan “anahtar kelimeler” yazılmalıdır. Özde, araştırmanın kapsamı ve amacı belirtilmeli, kullanılan yöntem tanımlanmalı ve ulaşılan sonuçlar kısaca verilmelidir. Öz içerisinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir.

Türkçe makalelerde, Türkçe başlık, öz ve anahtar kelimelerin altına yazının İngilizce başlık (title), öz (abstract) ve anahtar kelimeler (key words) eklenmelidir. Bu bölüm soldan 1 cm içeride ve 10 punto ile yazılmalıdır.

İngilizce makalelerde, İngilizce başlık (title), öz (abstract) ve anahtar kelimelerin (key words) altına yazının Türkçe başlık, öz ve anahtar kelimeler eklenmelidir. Bu bölüm soldan 1 cm içeride ve 10 punto ile yazılmalıdır.

Çince makalelerde, Çince başlık, öz ve anahtar kelimelerin altına yazının İngilizce başlık (title), öz (abstract) ve anahtar kelimeler (key words) eklenmelidir. Bu bölüm soldan 1 cm içeride ve 10 punto ile yazılmalıdır.

4. Ana metin:

a. A4 boyutunda kâğıtlara, PS formatıyla, Word 6.0 ve üstü programlarla ve Times New Roman karakterleriyle (Çince makalelerde Microsoft YaHei veya Simsun), 11 punto ve 1 satır aralığı ile paragraf aralarında 6 nk boşluk bırakılarak yazılmış olmalıdır. Metnin gerektirdiği durumlarda, fontlar ayrıca bir dosya hâlinde verilmek kaydıyla, transkripsiyon harfleri kullanılabilir.

b. Konuyu yeterince ifade edebilir, makul ölçüde ve okunabilir olmalıdır. Türkçe ve İngilizce yazılar öz ve kaynakça dâhil 6,500 (altı bin beş yüz) kelimeyi, Çince yazılarda ise 4500 kelimeyi geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, koyu değil eğik harflerle yazılmalıdır.

c. “Giriş”, “Sonuç” gibi başlıklar kullanıp kullanmama, yazarın tercihinine ve konunun gereğine bağlıdır. Sistemantik bir düzen sağlamak maksadıyla ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir. Başlıkların tamamı koyu yazılmalıdır. Ana başlıkların tamamı büyük harfle, ara başlıkların ilk harfleri büyük harfle, alt başlıklar küçük harfle yazılmalı, sonuna iki

nokta (:)) konularak karşısından devam edilmelidir. Ana, ara ve alt başlıklar aşağıdaki gibi olmalıdır:

ANA BAŞLIK

Ara Başlık

Alt başlık:

ç. Kenar boşlukları 3'er cm. olmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır.

d. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar *eğik harflerle*, alıntılar ise *"eğik harflerle ve tırnak içinde"* yazılmalıdır. Üç satırı geçen aynen alıntılar, tırnak içinde eğik harflerle ve soldan bir cm içeriden verilmelidir. Zorunluluk olmadıkça koyu karakter kullanılmamalıdır.

e. Çizelge, tablo, fotoğraf vb. malzeme, bilimsel kurallara uygun olarak hazırlanmalı; kolay anlaşılır ve yalın olmalı, yeterli açıklaması bulunmalıdır. Tablo içindeki yazılar 10 punto karakter ile yazılmalı, ayrıca, tablolar düzenlenmeye elverişli olmalıdır. Dergimizin sayfa marjını aşmamalıdır (genişlik 11,5 cm; yükseklik 16 cm).

A) İMLÂ, DİL VE ÜSLÛP

Özel imlâ gerektirmeyen durumlarda, *TDK Yazım Kılavuzu'*na uyulmalıdır. Dil ve ifade yönünden, bilimsellik dışı unsurlar bulunmamalıdır.

B) KAYNAK GÖSTERME (ATIF):

1. Sadece zorunlu açıklamalarda dipnot kullanılmalı, diğer atıflar metin içinde gösterilmelidir. Metin içinde kaynak gösterirken parantez işareti içinde olacak şekilde, yazarın soyadı, eserin yayımlandığı yıl, iki nokta - boşluk- ve sayfa numarası sırasıyla yazılmalıdır.

Örnek: (Kut, 1999: 16), (Wang, 2017:21)

Yazar eserini Soyadı Kanunu'ndan önce vermişse yazar adı yazılmalıdır.

Örnek: (Muallim Naci, 1297: 213)

2. Aynı konuda birden fazla kaynağa atıf yapılacaksa, aralara noktalı virgül (;) konulmalıdır

Örnek: (Karluk, 2007: 194; Dünder 2011: 87)

3. İki yazarlı çalışmalara değinilirken araya tire (-) işareti konularak gösterilmelidir

Örnek: (Karluk-Wang, 2007: 211)

İkiden fazla yazarlı kaynaklarda ise ikinci yazarın soyadından sonra (vd.) kısaltması konulmalıdır.

Örnek: (Kutlar vd. 2012: 99)

4. Aynı yazara ait, aynı yıl içinde birden fazla esere atıf yapılacaksa "1949a., 1949b.:" biçiminde gösterilmelidir, kaynakçada da aynı şekilde belirtilmelidir.

Örnek: (Yang, 1981a1), (Yang, 1981b)

5. Atıf yapılan eser -ansiklopedi vb.- birden fazla ciltten oluşuyorsa (:) işaretinden sonra, kaçınıcı cilt olduğu belirtilmelidir.

Örnek: (Köprülü, 1967: 5/213)

6. El yazması bir eser kaynak gösterilecekse yazar adından sonra (yz.) kısaltması verilmeli, iki noktadan sonra gerekiyorsa varak / sayfa numarası belirtilmeli; tam künye kaynakçada gösterilmelidir:

Örnek: (Nef'î yz.: 45b)

7. Arşiv belgeleri kaynak gösterilirken metin içinde kısaltma yapılarak gibi verilir açılımı kaynakçada gösterilmelidir.

Örnek: (BOA Mühimme, 15: 25)

8. Dipnot açıklamalarında atıf yapılacaksa orada da aynı usul takip edilmelidir.

Örnek: Bu konuda geniş bilgi için bk. Lin Yutang 1934: 189-207; Karadağ 2017: 220; Şenzo 2000: 93.

C) KAYNAKÇA (BİBLİYOGRAFYA) DÜZENLEME

1. Yazarların soyadına, göre sıralanmalıdır. Soyadı Kanunu'ndan önceki eserlerde yazarın adı esas alınmalıdır.

2. Bir yazarın birden fazla eserine yer verilecekse yayım tarihi eski olandan yeni olana doğru sıralanmalıdır.

3. Kaynağın künyesini verirken sıralama şu şekilde olmalıdır:

a) Kitaplar için: Aralara virgül işareti konmak üzere; yazar soyadı (büyük harflerle), adı, kaynağın yayım tarihi -yazar adıyla tarih arasına virgül konulmaksızın- tarih (parantez içinde), kitap adı (*italik*)ve varsa çevirenin adı (parantez içinde), yayınevi veya yayımlayan kurum, yer adı.

Kitap kaynakçası örneği:

QARLUQ, Abdureşit C. (2006), *Sarı Uygurların Sosyo-Kültürel Yapısı*, Atılım Yay., Ankara.

YU Fuzeng/于富增 (2009), "*Reform ve Açılma*" 30 yıllık Süreçte Çin'e Gelen Uluslararası Öğrenci Eğitimi/改革开放30年的来华留学生教育, Pekin Dil Üniversitesi Yayınevi/北京语言大学出版社.

b) Makaleler, bildiriler ve ansiklopedi maddeleri için: Yazar soyadı, adı, kaynağın yayım tarihi -yazar adıyla tarih arasına virgül konulmaksızın- tarih (parantez içinde), makale / bildiri / madde başlığı ("tırnak içinde"), süreli yayın / bildiri kitabı / ansiklopedi adı (*italik*), belliyse cilt (C), sayı (S), sayfa(lar) (s.). Yayımlanmış bildirilerde de bildiri kitabının basım tarihi (yıl) ile birlikte sempozyum / kongre vb. toplantının düzenleniş tarihi de bulunmalıdır. Yayımlanmamış bildirilerde bildirinin sunum tarihi, toplantıyı düzenleyen kurum, toplantının düzenleniş günleri belirtilmelidir.

Makale kaynakçası örneği:

KARLUK, Abdureşit Celil (2001), Çin Halk Cumhuriyeti'nde Sosyo-Ekonomik Kalkınma Girişimleri ve Reformlar, *Kök Araştırmaları, Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmaları*, Cilt I, Sayı III, Ankara. S. 265-283.

HU, Angang 胡鞍钢 (2005), Çin Kalkınma Modeli Üzerine Düşünceler/ 关于中国发展模式的思考, *Tianjin Sosyal Bilimler Dergisi/天津社会科学*, Sayı.4/4 期, s. 25-30.

Bildiri kaynakçası örneği:

KOZ, M. Sabri (2004), "Belli Mahlaslar Üzerinden Şiir Söyleme Geleneği ve Türkiye'de Yazılan Alevi-Bektaşî Cönk ve Mecmualarındaki Hatâî Mahlaslı Şiirler", *I. Uluslararası Şah İsmail Hatâyî Sempozyumu Bildirileri*, 9-10-11 Ekim 2003, Haz.: Gülağ Öz, ATO Yayını, Ankara, s. 184-217.

Elektronik Kaynakça Örneği:

Racism With Chinese Characteristics: The Laundry Detergent Ad and Han Privilege, <https://thediplomat.com/2016/06/racism-with-chinesecharacteristics-the-laundry-detergent-ad-and-hanprivilege/> Erişim: 25.12.2017);

Ansiklopedi maddesi örneği:

PARMAKSIZOĞLU, İsmet (1967), "Kemâl Paşazâde", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 6, MEB Yayını, Ankara, s. 561-566.

c) El yazması eserler için eserin yazarı belliyse önce yazar adı, parantez içinde "yazma" kısaltması olarak (yz.) ibaresi, sonra sırasıyla eserin adı (*italik*), bulunduğu kütüphane, koleksiyon ve numarası ve -gerekliyorsa- sayfa numaraları yazılmalıdır.

El yazması eser örneği:

a) *Mecmua-i Eş'âr* (yz), Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, Nu. 5335.

b) Âlî b. Mustafa (yz), *Nasîhatü's-selâtîn*, Ali Emiri Millet Kütüphanesi, Şer'iyye, Nu. 611.

Güz/Fall 2022

İçindekiler/Contents

İletişim Bilgileri

Haberleşme adresi:

İlk yerleşim mahallesi, 1936.
Cadde, No.64/B16,
Yenimahalle, Ankara

E-Posta: abdurreisit.karluk@hbv.edu.tr
kamucam13@gmail.com
halkukaradag@gmail.com

Gökberk DURMAZ

Takdim/Editorial

Araştırma Makaleleri/Research Article

Banu ELİĞÜR

Chinese-Israeli Relations: Between Opportunities and Constraints
Fırsatlar ve Kısıtlamalar Arasındaki Çin-İsrail İlişkileri

1-25

Görkem BAHTİYAR& Emin ERTÜRK

Konfüçyüsçülük ve Çin İktisat Zihniyeti'nin Dönüşümü
Confucianism and The Transformation of Chinese Economic Mentality

26-38

Güray ALPAR

Kültürel Antropoloji Yönüyle Moğolistan İncelemesi
A Study of Mongolia from Cultural Anthropology

39-64

Mehmet Akif GÜNDOĞDU

Çin'in Kalkınmasındaki Kilit Rol: Dünya Ticaretine Entegrasyonu
The Key Role in China's Development: Integration into The World Trade

65-80

Mehmet Erkan KILLIOĞLU

Güvenlik Politikası Konsepti ve Örnek Olay Olarak Çin Halk
Cumhuriyeti'nin Üçüncü Cephe Stratejisi

Concept of Security Policy and China's Third Front Strategy as A Case Study

81-103

Bölge Uzmanı ile Söyleşi / Interview with Regional Expert

Bahadır PEHLİVANTÜRK/Konuşan: Aslı Nur ÇANAKÇI

104-114

Yayın Tanıtımı / Book Review

Gülten ÇAKMAK: Doğu Asya Tarihi: Çin, Japonya, Kore-Medeniyetin
Köklerinden 21. Yüzyıla Kadar

115-124

Yayın Şartları, İlkeleri ve Yazım Kuralları

125-131

www.dergipark.gov.tr/dasad

ISSN: 2587-1919



E-ISSN: 2619-953X